

kultur

arena

plan

2019

—

2030

Kulturaksen

Kulturaksen strekker seg fra Ole Bulls Plass mot Sentralbadet og videre utover mot Verftet og Kjødetomten. Her finner du bl.a. DNS, Hordaland Teater, Ricks, Sentralbadet og Kulturhuset USF.

kultur

arena

plan

2019
–
2030

Forord

Bergen kommune ønsker å legge til rette for gode vilkår for å skape kunst, og gode vilkår for å samles om kunsten, i gode produksjons-, visnings- og formidlingslokaler. Det har preget bergensk kulturpolitikk de siste årene og viljen er stor til å videreføre den gode kunst- og kulturpolitikken. En ny kulturarenaplan er viktig for å gi fysiske rammer som tjener byens aktører og deres ambisjoner.

Bergen skal være Nordens mest nyskapende kulturby. Funksjonelle, fleksible og tilstrekkelige areal for kulturutøvelse, kunst og kulturproduksjon og formidling er viktige virkemidler for å kunne strekke seg etter denne visjonen. Dette er i tråd med byrådets plattform, som vektlegger gode produksjonslokaler og hjemmescene for Carte Blanche og BIT Teatergarasjen, allmenne kulturbygg i Fyllingsdalen og Åsane bydeler, videreutvikling av kulturaksen fra Engen til USF Verftet og en større byarena i samarbeid med næringslivet og andre. Byrådet peker ellers på bibliotekene som viktige møteplasser i alle deler av byen, og på museumsfeltet vil byrådet prioritere det omfattende behovet for rehabilitering av bygningsmassen, og jobbe for mer statlig støtte til prosjekter under planlegging og realisering.

Kulturarenaplanen for Bergen kommune 2019-2030 speiler behov og ønsker kunst- og kulturlivet har for både generelle og spesialiserte kulturbygg nå og i fremtiden. Hovedmålet for denne planen er at kunst og kulturfeltet i Bergen skal ha tilstrekkelig og formålstjenlig kulturell infrastruktur, utformet til det beste for et bredt kunst- og kulturliv, og for gode publikumsopplevelser. Planen skal være et verktøy som ikke bare er hensiktsmessig på kulturbyggområdet, men som også gir retning for byrådets og Bergen kommunes prioriteringer de neste 12 år. De prosjekter som er omtalt, viser kunst- og kulturlivets ambisjoner for utvikling av både egen virksomhet og for det feltet det arbeides innenfor.

I tillegg er det flere pågående og planlagte kommunale prosjekter, som vil ruste byens kulturliv for fremtiden.

Kulturarenaplanen for Bergen 2019-2030 omfatter en oversikt over resultatene fra den forrige kulturarenaplanen, et kapittel om kulturbyggenes funksjon i kunst- og kulturpolitikken, premisser for kulturbygg, planens avgrensinger mot andre kommunale planer, planens hovedmål og visjoner og en presentasjon av de bydekkende og spesialiserte kulturbyggene, museene og kunnskapsinstitusjonene, lokale kulturbygg, bibliotekstruktur og andre bygg og byggrelaterte forhold. Den er inndelt i fagområder og funksjoner, og videre bygget opp etter status på de omtalte kulturarenaer, kategorisert som prosjekter under realisering, prosjekter under planlegging eller prosjektidéer.

Denne kulturarenaplanen beskriver mange store investeringsprosjekter i planperioden 2019-2030. Prioritering av prosjekter vil skje i behandling av budsjett og økonomiplan. For inneværende økonomiplanperiode er det avsatt investeringsmidler til den omfattende rehabiliteringen av Det Hanseatiske Museum, rehabilitering og ombygging av Sentralbadet til scenekunsthus og bygging av Åsane

kulturhus. Det er videre avsatt tilskudd til utredning av Gamle Brannstasjonen til brannmuseum og driftsmidler til et skisseprosjekt for nytt kulturbygg i Fyllingsdalen. Det er behov for en stor satsing på nye bygg, både lokale og bydekkende, rehabilitering av eldre bygg særlig innenfor museumssektoren og nye lokaler for nye satsinger uttrykt både i nylig vedtatt kunstplan for det profesjonelle kunstfeltet og amatørkulturplan. For å kunne realisere planambisjonen er det imidlertid helt nødvendig å sikre finansielt samarbeid mellom private, kommune, fylke og stat i utvikling og rehabilitering av kulturbygg.

Jeg er sikker på at kulturarenaplanen for 2019-2030 vil være et viktig virkemiddel for å gi kunst- og kulturlivet de beste rammevilkår for både produksjon, utøvelse og formidling og håper at de fremtidige politiske prioriteringene vil bidra til vilkår som setter kulturbyen i posisjon som en kulturby i forkant internasjonalt.

Julie Andersland
Kulturbyråd

Innhold

1.

- 16 — Innledning: Kulturbyggets funksjon i kunst og kulturpolitikken – kulturbygg som kraft i byutvikling

2.

- 20 — Premisser for kulturbygg
— Andre relevante rapporter, planer og meldinger 25

3.

- 26 — Avgrensing til andre planer

4.

- 30 — Resultater siden forrige plan 2011–2015
— Rehabiliteringsprosjekt 31
Arena USF 31
Grieghallen 31
Bergen Kunsthall 31
Magasinbygg, Bymuseet i Bergen 34
Oppgradering av KODE 1 34
Vedlikehold av kommunale kulturbygg 34
— Nye prøve- og verkstedlokaler for teaterproduksjon 35
Cornerteateret 35
Kunsthuset Wrap 35
— Nye kulturbygg i perioden 36
Østre 36
Litteraturhuset 36
Ny-Krohnborg 36
Bergen Kjøtt 37
Hordaland teater 37
— Nye gallerier/ateliefer/rom for kunst 38
Kunstgarasjen 38
Kunst- og designhøgskolen 38
Aldea 38

5.

- 42 — Visjon og hovedmål for planen

6.

- 48 — Inndeling i fagområder og funksjoner
— 6.1 De bydekkende og spesialiserte kulturhusene 49
— Prosjekt under realisering: 49
Sentralbadet 49
Bydekkende ungdomshus 51
Bontelabo – S12 galleri og verksted 52
— Prosjekt under planlegging: 53
Den Nationale Scene 53
Kulturkvartalet USF 53
Bergen Kunsthall 54
Arena USF 54
Gamle Bergen Kretsfengsel 55
Filmveksthus 55
Det Akademiske Kvarter 55
Bergen Assembly Hub 56
Strømgaten 1 56
Nytt bygg for Griegakademiet 56
Griegkvartalet 57
— Prosjektidéer: 58
Lille Lungegårdsvann arena 58
— Eiendomsskatt 58
Eksisterende lovgivning/praksis i Bergen 58
Fremtidig ordning 59
Refusjonsordninger for bruk av bygg 59

Innhold

6.2	Museer og kunnskapsinstitusjoner	60
	— Prosjekt under realisering:	60
	Restaurering av Det Hanseatiske Museum	60
	— Prosjekt under planlegging:	60
	Brannhistorisk museum	60
	Nytt fellesmagasin for museene	61
	Verdensarvsenter	62
	— Prosjektidéer:	63
	KODE Samtid	63
	Besøkssenter og avlastningsbygg for Troidhaugen	63
	Renovering av Bergens Sjøfartsmuseum	64
	«Nye Akvariet»	64
	Naturhistorisk Museum	
	- Ny arena for forskningskommunikasjon	65
6.2.1	Vedlikehold av ikke-kommunale museumsbygg	66
6.3	De lokale kulturbyggene	67
	— Prosjekt under realisering:	70
	Åsane kulturhus	70
	— Prosjekt under planlegging:	71
	Utvidelse av Fana kulturhus	71
	Fyllingsdalen kulturhus	72
	— Prosjektidéer:	73
	Laksevåg bydel – Laksevåg Verft	73
6.3.1	Andre bygg og byggrelaterte forhold	74
	Kulturhuset Sentrum	74
	Døves kulturhus	74
	Kommunale kulturlokaler	74
	Skolestruktur	
	- nye skoler og rehabiliteringsprosjekt	75
	Folkeverksted - makerspaces	75
	Kirker	75
	Vigselsrom	76
	Livssynsnøytrale seremonirom	76
	Vedlikeholdsproblematikk - Tilskudd til vedlikehold av ikke-kommunale kulturbygg	77

6.4	Bibliotekstruktur	78
	Landås - Sletten	78
	Laksevåg	78
	Ytrebygda	78
	Indre Arna	79
	Åsane	79
	Hovedbiblioteket	79
6.5.	Kulturskolestruktur	80
6.6.	Klynger	80
6.6.1.	Prosjektidéer:	81
	Tverrfaglig klynge	81
6.7.	Byarena	83
6.7.1	Utendørs arena	84
	Festningsverkene – Koengen	84
	Nygårdsparken	84
6.7.2.	Andre offentlige plasser og rom	85
	Festplassen	85
	Torgallmenningen	85
	— Prosjekt under realisering:	85
	Kunstallmenningen	85
	— Prosjektidé:	85
	Ny bruk av tomme lokaler	85
6.8	Kunst i offentlig rom – plan og vedlikehold	86
6.9	Middelalderkirker	86
6.10	Ekserserhuset	88

7.

90	Oppsummering
----	--------------

8.

91	Prioriteringer i gjeldende planperiode
----	--

Vedtak

93	Bergen bystyres vedtak
----	------------------------

kultur

arena

plan 1.

1. Innledning

Kulturbyggets funksjon i kunst og kulturpolitikken – kulturbygg som kraft i byutvikling

Bergen er en by i vekst. Bergens visjon er at Bergen skal være aktiv og attraktiv, hvor kulturlivet bidrar til å skape en kompakt, velfungerende og levende by der kunsten og kulturen har, og skal ha, innflytelse på byens utvikling og dens rolle som motor for hele regionen. En by med et nyskapende, risikovillig og spennende kunst- og kulturliv har alle sjanser til å bli en bedre, mer demokratisk, mer tolerant og mer interessant by å bo i. Å være aktiv er viktig for alle, for deltakelse gir fellesskapsfølelse, kompetanse, trivsel og god folkehelse. For Bergen er det viktig å være en attraktiv by på alle områder – for å trekke kompetanse til byen og til byens innbyggere, for å tiltrekke turister, næringsaktører med flere.

Bergen er en kulturby med ambisjoner om å bli enda bedre og i Bergen kommunes kulturstrategi er det en vedtatt visjon om Bergen som en kulturby i forkant internasjonalt. Internasjonalisering har vært et satsingsområde for den bergenske kunstpolitikken i en årrekke, og man ser nå at satsingen har båret frukter. Det bergenske kulturlivet er noe av det mest internasjonale Bergen har, og byens nyskapende enkeltkunstnere, institusjoner og organisasjoner gjør at det er helt på sin plass å snakke om å være i forkant internasjonalt.

Nøkkelen til et vitalt og nyskapende kunstliv i Bergen ligger i forholdet mellom fem satsingsområder: Produksjons- og kompetansemiljø, produksjonsøkonomi, produksjonslokaler, visnings- og formidlingslokaler, og debatt og kritikk. En av grunnene til at Bergen er en god by å leve i er at Bergen kommune har skapt gode vilkår for å skape kunst, og gode vilkår for å samles om den, i gode produksjonslokaler og visnings- og formidlingslokaler. Det har preget bergensk kulturpolitikk de siste 7-8 årene og viljen er stor til å videreføre den gode kunst

og kulturpolitikken. Derfor er en ny kulturarenaplan viktig for å gi fysiske rammer som tjener byens aktører og deres ambisjoner. I denne planen er altså fokuset på de fysiske rammene, og ikke så mye på innholdsproduksjonen. Det er løst gjennom en ny kunstplan og ny amatørkulturplan for de neste 10 år og begge planene ble enstemmig vedtatt av Bergen bystyre 31. januar 2018.

Produksjonslokaler skal styrke og ivareta den fysiske infrastrukturen for kunst og kulturproduksjonen i feltet. Kommunen skal ha virkemidler som gjør det mulig å tilrettelegge for tilstrekkelig atelierer, fellesverksteder og produksjonslokaler. Bergen kommunes støtte til kulturnæringsklynger, driftstilskudd til større produksjonslokaler innenfor flere sjangere og prosjekttilskudd til realisering av nye etableringer i regi av ulike kunstnergrupper er viktig for kunst- og kulturproduksjonen, for utvikling av kunstner- og kulturmiljøene, for levende byrom og en god byutvikling.

Sterke visnings- og formidlingslokaler er sentrale i kunstbyen Bergen. Det er her folk møter kunsten. En rekke slike lokaler har kommet til eller blitt kraftig rustet opp i forrige 10-årsperiode: Østre – hus for lyd-kunst og elektronisk musikk, Lydgalleriet, S12 Galleri og Verksted, Kraft, Litteraturhuset i Bergen, Bergen kunsthall og Landmark, Entrée, Tag Team, Kunstgarasjen, USF Verftet, Cornerteatret, Grieghallen, Bergen Kjøtt, og flere kunstnerdrevne visningssteder. Uten hus til å produsere og til å formidle, reduseres kunst- og kulturlivets både ambisjoner og evne til å være nyskapende.

En ny kulturarenaplan, som omfatter utbyggings- og investeringsprosjekter av kulturbygg og anlegg innenfor alle sjangre

skal utnyttes strategisk i utvikling av kulturbyen Bergen. Særlig viktig er kulturanlegg i senterdannelser og kulturakser. Byrådet tror på synergieffekten mellom kunst og byutvikling, der samspillet mellom disse to skaper et samfunn å trives i. Kunst og kulturs betydning som drivkraft for bysamfunnets utvikling har gitt byen en sterkere profil, identitet og omdømme så vel nasjonalt som internasjonalt.

Kunst og kultur er del av en større helhet og en god byutviklingsstrategi for Bergen vektlegger disse elementene som helt sentrale i byens utvikling. Bergen skal fortsatt kjennetegnes av et levende sentrum som er tradisjonelt, sterkt, dynamisk og eksperimentelt. Den kompakte byen med flotte kulturinstitusjoner, kulturminner, offentlige plasser, nye visningsrom og nye kulturinstitusjoner i utviklingsområder så som Skostredet og Marineholmen er en opplevelsesarena for både fastboende og tilreisende. Her nevnes Cornerteatret på Marineholmen og Litteraturhuset og Østre, byens hus for lyd-kunst i Skostredet. Samspillseffekter mellom de ulike arenaene gir fortrinn og kraft til en god byutvikling med gode synergieffekter mellom ulike virksomheter såsom handel, næring og kultur, estetikk og utforming. Bergens kulturakser er blitt et begrep som legger føringer for byens utseende de kommende 10 årene både i sentrum og i byens utvikling utover bykjernen. For at Bergen skal fortsette å kunne utvikle og styrke seg som en internasjonal kunst- og kulturby må det satses på gode kulturbygg som dekker de forskjellige kunstfeltene og aktørenes behov, satt i perspektiv med publikums og byens utviklingsbehov.

Det er et viktig premiss for kulturbyen Bergen at kunsten og kulturen skal være en del av bergensernes dagligliv, og skal kunne oppleves i offentlige bygg og byrom. Kunstnerisk utsmykning og kunst i offentlige rom gjør at folk møter kunst der de ferdes, og gjør kunsten relevant for brede publikumsgrupper i hele byen.

Dette gir igjen økt kunnskapsdanning- og formidling, refleksjon, kritikk og debatt, foruten at kunst i det rommet som folk i ulike aldre beveger seg i gir stor glede og skaper tilhørighet.

I arbeidet med fortetting i bydeler og utvikling av lokale sentre langs bybanen er sosiale og kulturelle møteplasser av avgjørende betydning for utvikling av stedsidentiteten

for knutepunktene. Kulturarenaer realiseres gjennom gjenbruk av bygg, sambruk med andre sektorer og nybygg. Det er pågående planprosesser både for kulturhus i Åsane og kulturhus i Fyllingsdalen, og i begge prosjektene er bibliotek og areal til kulturskolevirksomhet, kulturkontor og lokal kulturaktivitet inkludert i planene. De kreative og kulturrike bydelene og sentrene lykkes, fordi mennesker rett og slett ønsker å bo der og i «kjølvannet» kommer andre etableringer. Flere undersøkelser finner mindre psykiske og fysiske helseproblemer i samfunn som er preget av gjensidig tillit, sosial støtte og samhold.

Sosiale møteplasser kan oppmuntre til at folk treffes og knytter kontakt. Dersom kommunen legger til rette for slike møteplasser, kan man styrke sosiale nettverk og dermed fremme helse og forebygge sykdom. Trygge uteområder og uformelle møteplasser som frister til opphold og sosial kontakt, kan øke følelsen av tilhørighet til nærmiljøet. Eksempler på møteplasser er aktivitetssentre for unge og eldre, kultur- og samfunnshus, parker, turstier og lekeplasser.

Bergen er en historisk by med mange fredede og verneverdige bygninger, som huser museer, samlinger, gallerier med mer. Bergen er også trebyen, med både museer og et bevart bylandskap knyttet til dette, og under og mellom trebyen ligger middelalderen med ruiner, festning og kirker i stein. Den historiske identiteten er viktig og levende og krever stor oppmerksomhet med hensyn til rehabilitering og vedlikehold. Dette for å sikre funksjonaliteten i og aktualiteten for bruk av byggene. Kulturarenaplanen skal bidra til en utvikling av en fremtidsrettet infrastruktur for byens kunst- og kulturliv og for byens befolkning. Planen skal bidra til å sikre funksjonelle og tilpassede kulturareal gjennom rehabilitering og vedlikehold av eldre bygninger og gi gode rammebetingelser til all kulturutøvelse og formidling også gjennom nye kulturbygg. Kunst og kultur skal vektlegges i byutviklingsstrategier og i plansaker.

Målet er å utvikle en plan som ikke bare er hensiktsmessig på kulturbyggområdet, men som og gir retning for byrådets og Bergen kommunes prioriteringer de neste tolv år.

The background features a series of overlapping, semi-transparent white rectangles of various sizes and orientations, creating a layered, architectural effect. In the upper right corner, a large, bold, white number '2.' is displayed against the solid red background.

2.

2. Premisser for kulturbygg

Kulturpolitikken er forankret i nasjonal lovgiving og politikk og ratifisering av internasjonale konvensjoner.

Kulturloven trådte i kraft 1. august 2007. Loven gir retningslinjer for kulturfeltet i samsvar med Unesco-konvensjonen fra 2005. Kulturloven har til formål å legge til rette for et bredt spekter av kulturvirksomhet. Staten, fylkeskommunene og kommunene skal sørge for at det fremmes profesjonalitet og kvalitet i kulturtilbudene. Det skal legges til rette for at alle skal kunne delta i og få oppleve et mangfold av kulturuttrykk.

Kulturpolitikken i Norge var i perioden 2005-2013 preget av den rødgrønne regjeringens Kulturløftet I og II. Kulturløftet var med på å styrke den kulturelle infrastrukturen, med store ressurser rettet mot bl.a. bygging av kulturhus over hele landet. I denne perioden ble det også økte satsinger på kvalitet i arkitektur, design og kunst i offentlige rom.

I Kulturutredningen 2014 (NOU 2013:4) vises det til den sterke økningen i antall kulturbygg rundt om i landet etter 2005, og det understrekes at:

«Solide kulturelle arenaer i lokalsamfunnene er nødvendige hjørnesteiner i den kulturelle grunnmuren. Kulturelle opplevelser må finne sted, bokstavelig talt. Rammebetingelsene til slike arenaer vil påvirke i hvilken grad de kan innfri sitt potensial som møteplasser for kunst- og kulturfaglig kompetanseheving, formidling, deltakelse og opplevelse».

I 2017 startet regjeringen arbeidet med en ny kulturmelding. Dette vil være den første kulturmeldingen siden 2003. Meldingen skal trekke opp målene for fremtidens nasjonale

kulturpolitikk, og det vil blant annet bli viktig å vurdere hva som skal være statens rolle sett i forhold til de andre forvaltningsnivåene. Kulturarenaer er ett av flere temaer som vil belyses. En vil se på kulturpolitiske konsekvenser av blant annet teknologisk utvikling, globalisering, demografiske endringer, samfunnsøkonomiske realiteter og nye forvaltningsstrukturer.

Statlige føringer på kulturbyggfeltet beskrives i tilskuddsordningene nasjonale kulturbygg og desentralisert ordning for kulturbygg.

Det overordnede målet med nasjonale kulturbygg er å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet, og å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse. Målet for bevilgninger til bygg og offentlige rom i 2018 er å legge til rette for

- produksjon, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunstuttrykk
- oppføring av kulturbygg som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon.

Staten bidrar med investeringstilskudd som delfinansiering på ordningen. Dette er prosjekter som oppføres av kommunale, regionale eller private utbyggere. Prosjektene skal dekke behovet for forsvarlig areal, økt funksjonalitet eller økt sikkerhet gjennom planlegging, ombygging eller nybygg. Bygningene skal ha høy arkitektonisk kvalitet. Hovedregelen er at den maksimale statlige tilskuddsandelen er 1/3 av den delen av prosjektet som er i samsvar med målene for posten. Et eksempel på prioritert nasjonalt kulturbygg i Bergen er ombygging av Sentralbadet til nytt scenekunsthuss.

Regjeringen følger også opp FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne. Tilgjengelighet og universell utforming er oppfølgingspunkter i konvensjonen og tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne er også delmål i FNs bærekraftsmål for 2030. I tillegg følger Norge opp krav om universell utforming og tilgjengelighet i EU, Europarådet og Nordisk ministerråd.

Fra 2012 er fylkeskommunene delegert ansvaret for den spillemiddelfinansierte tilskuddsordningen desentralisert ordning for kulturbygg. Over ordningen bevilges det midler til kulturhus, flerbrukslokaler eller spesiallokaler for kunst og kultur. Midlene kan benyttes til nybygg, ombygging og modernisering. Midlene fordeles fra staten til fylkeskommunene etter en nærmere fastsatt fordelingsnøkkel, og søknader fremmes gjennom kommunen der bygget skal ligge. Tilskuddet kan utgjøre inntil 1/3 av godkjente prosjektkostnader. I Prop. 1S (2017–2018) viser regjeringen til at nye byggeprosjekter og vedlikeholdsinnsett for kulturhistoriske bygninger har vært av de viktigste tiltakene på kulturområdet i perioden 2013-2017, og at det for 2018 foreslås ytterligere økning.

Regionale føringer om god dekning av kultur- og idrettsarenaer som er tilgjengelige for alle, og som legger til rette for aktivitet og opplevelse er forankret i Hordaland fylkeskommunes regionale kulturplan 2015–2025 Premiss: kultur. Strategier for kunst-, kultur- og idrettsarenaer skal utvikles i samsvar med regional plan for attraktive senter:

«Kulturhus er ofte motorar i fornying og utvikling av senter. I planprogrammet for regional kulturplan blir kultur omtala som

ei grunnleggjande utviklingskraft i samfunnet og ein faktor som fremjar livskvalitet og folkehelse, fellesskap og demokrati.»

I fylkeskommunens kulturplan har en valgt å prioritere styrket satsing på kunst i landskap, å utvide ordningen for kunst i offentlige rom og å styrke museene i forhold til drift og investering. Fylkeskommunen vil ellers prioritere tilrettelegging for effektiv og tilpasset utnytting av arenaer for kulturhus og lokal amatørkultur.

I fylkeskommunens retningslinjer for forvaltning vises det ellers til at statlige og fylkeskommunale økonomiske virkemidler skal prioritere samfinansiering av tiltak i sentrumsområder. Partnerskap i kommune- og tettstedsplanlegging er ett virkemiddel. Eksempler på andre fylkeskommunale virkemidler er spillemidler og andre kulturtilskudd.

Hordaland fylkeskommune har på kulturbyggfeltet, i tillegg til den spillemiddelfinansierte tilskuddsordningen som er beskrevet over, en ordning som heter tilskudd til kulturbygg med regionale funksjoner. Ordningen skal bidra til etablering av lokaler, arenaer, uteanlegg og lignende tiltak med regionale funksjoner for produksjon, utøving og formidling av kunst og kultur. Kommuner, selskap, stiftelser, organisasjoner og andre sammenslutninger kan søke. Vilkår for tildeling er bl.a. at kulturbyggtiltaket har regionale funksjoner, og en verdi, størrelse og/eller nedslagsfelt som kan dekke behov utover kommune- og fylkesgrenser. Lokalene skal være planlagt ut fra kulturfaglig behovsvurdering og være i samsvar med kommunale og regionale planer. Midlene går til nybygg, ombygging og modernisering/oppgradering.

Lokale føringer på kulturarenafeltet kommer tydelig til uttrykk flere steder:

I Byrådets plattform 2015-2019 trekkes samarbeid med institusjonene og nasjonale myndigheter frem for å sikre at Den Nationale Scene får gjennomført sine planlagte utbygginger, og at dansekompaniet Carte Blanche og BIT Teatergarasjen sikres produksjonslokaler og en hjemmescene.

Byrådet vil styrke kulturaksen fra Engen til USF Verftet. En større byarena er prioritert å få på plass, i samarbeid med næringslivet og andre. Videre vil byrådet sikre bydelskulturhus i Fyllingsdalen og Åsane, - kulturhus med høy grad av tilgjengelighet for ulike kulturaktører og med øvingslokaler for barn og unge. Det pekes ellers på bibliotekene som viktige møteplasser i alle deler av byen.

På museumsfeltet vil byrådet prioritere det omfattende behovet for rehabilitering av bygningsmassen, og vil jobbe for mer statlig støtte. Av nye tiltak trekkes frem mulighetene for omgjøring av den gamle hovedbrannstasjonen til et brannhistorisk museum. Bergen er den fremste middelalderbyen i Norge, og byrådet vil jobbe for at middelalderkirkene sikres statlige midler til restaurering.

I Kommuneplanens samfunnsdel Bergen 2030 er visjonen at Bergen skal være en aktiv og attraktiv by. Det skal legges til rette for et mangfold innen kultur. Det skal stimuleres til innovasjon og nyskaping innen kulturlivet, og til økt bruk av byens kulturtilbud. Planen legger opp møteplasser som aktivitetssentre for unge og eldre, kultur- og samfunnshus, byrom og parker. Bergen er landsdelens

kulturhovedstad, og ambisjonen er å ligge i fremste rekke når det gjelder produksjon og fremføring av kunst og kultur. Bergen skal ha et rikt kulturliv med gode tilbud til alle deler av befolkningen. Bergen vil være en aktiv utbygger av offentlig infrastruktur. Med nærhet og samlokalisering av tjenester vil brukerne få et mer effektivt tjenestetilbud både når det gjelder arealutnyttelse, kortere avstander, større tilgjengelighet og bedre sammenheng i tilbudene. Nye offentlige tilbud skal plasseres slik at de styrker senterstrukturen.

I Kulturstrategi for Bergen 2015–2025 er en av strategiene å vektlegge kunst og kultur i alle byutviklingsstrategier og plansaker. Fortetting av bydeler står sentralt, og i dette arbeidet er sosiale og kulturelle møteplasser avgjørende for utvikling av god stedsidentitet. Utvikling av kreative og kulturrike bydeler skaper bolyst og aktivitet. Dette innebærer vektlegging av kulturlivets behov for lokalisering og samlokalisering, samt innbyggernes aksjonsradius i forhold til tilgjengelighet, ønsker og behov for egenaktivitet og opplevelser. Det skal innføres et kulturmanifest som åpner for geografiske frisoner til spontane aktiviteter og temporær virksomhet. En skal styrke og videreutvikle byens sentrale kulturakser. Det skal utarbeides oversikt over behov og lokaliseringmuligheter for fysiske klynger innen ulike fagmiljø. Det skal skapes funksjonelle og tilpassede kulturarealer gjennom rehabilitering og vedlikehold av eldre bygninger, og en skal sikre bedre utnyttelse av kommunal eiendom til kunst- og kulturtiltak.

Bergen kommunes plan for arkiv, bibliotek og museer 2012-2021 peker på at museumsfeltet skiller seg fra en del andre kulturaktører ved at de ikke bare har produksjon og formidling, men også har en rekke bevaringsverdige bygg å ta hånd om med uerstattelig kunstnerisk og kulturhistorisk materiale som skal bevares for ettertiden. På tiltakssiden er det prioritert å øke vektleggingen av sikkerhet. Av felles tiltak på byggsiden er behovet for nytt fellesmagasin trukket frem. På byggsiden forøvrig er behovet for bøting på grunnsg i Finnegården og Schøtstuene trukket fram, ønsket om etablering av brannhistorisk museum i den gamle hovedbrannstasjonen, nytt publikums- og servicebygg på Troidhaugen, og helårsmuseum for Bergens historie på Gamle Bergen. Av tiltak ellers pekes det på behovet for midler til vedlikehold av museumsbygg.

På arkivfeltet heter det at Byarkivet skal sikres utvidelsesmuligheter for magasinlokaler i Hansaparken. I ABM-planens tiltaksliste heter det at «Byarkivet sikres utvidelsesmuligheter for magasinlokaler i Hansaparken i et 20-30 årsperspektiv. I 2023, når nåværende leieavtaler går ut, vil anlegget vurderes kjøpt». På bibliotekfeltet står det at nytt hovedbibliotek skal utredes i slutten av planperioden, og nye biblioteklokaler for Fyllingsdalen og Åsane skal vurderes som del av bydelskulturhusbyggingen.

I Bergens Skolebruksplan 2016–2030 vises det til at skolene er i bruk også på ettermiddags- og kveldstid av amatørkulturorganisasjoner, kulturskole og korps, i tillegg til skolens egen bruk. Skolene er ofte brukt også som viktige sosiale samlingsplasser for store arrangementer som 17. maifeiringer. Samlokalisering av for eksempel skole og kultur kan skape gode sosiale møteplasser og fungere som en positiv drivkraft i byutviklingen, noe som også er uttalte føringer i kommuneplanens samfunnsdel.

I Kunstplan for det profesjonelle kunstfeltet i Bergen 2018-2027 vises det til at to av fem «nøkler» til et vitalt og nyskape kunstliv er relatert til kulturarenaer; produksjonslokaler og visnings- og formidlingslokaler.

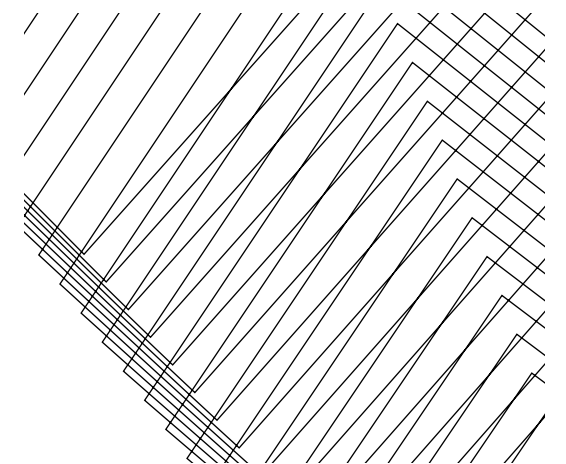
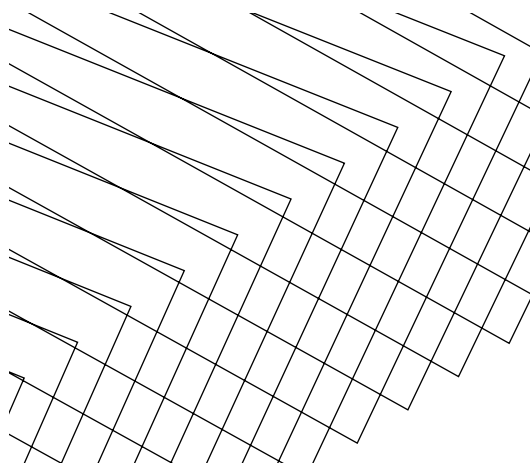
Innen musikkfeltet pekes det på mangel på lokaler for lydrevende arbeid og større ensembler og produksjoner. Det er registrert behov for flere funksjonelle øvingsrom og pre-produksjonslokaler. Videre er det behov for satsinger på nye konsertsaler, arenaer og flerbrukshus. Innen scenekunsten står realiseringen av Sentralbadet øverst på prioriteringslisten. Her skal aktørene Carte Blanche og BIT Teatergarasjen huses, men bygget skal være tilgjengelig visningsarena for byens øvrige scenekunst- og kulturaktører ved ledig kapasitet.

I Amatørkulturplan for Bergen 2018-2027 pekes det på noen utfordringer knyttet til kulturlokaler. Dette være seg mangel på lokaler som er tilpasset øving/produksjon og fremføring av ulike kulturuttrykk, og til manglende universell utforming i flere av byggene. Det meldes om mangel på velegnede konsertlokaler fra kor, korps og orkester. Fra amatørkunstnerorganisasjoner meldes det om vansker med å finne egnede utstillings- og produksjonslokaler.

Bergen kommune er klar over disse utfordringene og arbeider bredt for å finne løsninger. Skolene i Bergen vil i større grad være åpne for øving og produksjon på kveldstid, og det skal bli mulig å bestille rom på skolene via Bergen kommunes bookingsystem AktivBy.

Grønn strategi Klima og energi-handlingsplan for Bergen vedtatt i 2016 har som mål å redusere energibruk generelt og bruk av fossil energi spesielt. Bygningsmassen står for en vesentlig del av energiforbruket i byen. I strategien pekes det på viktigheten av å få til helhetlig planlegging av områder. Lokalisering og planlegging for mest mulig klimavennlig mobilitet er viktige elementer, parallelt med valg av materialer og energisystem. I strategien åpnes det for at kommunen skal stille krav til mer klima- og miljøvennlig fokus hos tilskuddsmottakere. Bergen kommune har et mål om å være fossilfri i 2030. Det innebærer at alle bygg som bygges eller rehabiliteres i kommunal regi skal bygges med så lite klimafotavtrykk som mulig, bruke så lite energi som mulig og ha mulighet til egen energiproduksjon der det er hensiktsmessig.

I Strategisk næringsplan for Bergensregionen 2015-2020 pekes det på regionens brede og rike kultur- og kunstliv, og at det er et bredt tilfang av næringsaktører innen de kreative bransjer som har sitt faglige utspring innen kulturfeltet. I planen heter det at kunst og kulturliv inklusiv samtidskunsten står svært sterkt i regionen også sett i et internasjonalt perspektiv. Det anerkjente og nyskape kunst og kulturlivet i Bergen bidrar til at regionen og Bergen fremstår som spennende for nyetableringer og som satsingssted for lokalisering av nye bedrifter.

Andre relevante rapporter, planer og meldinger

Norsk Musikkråd har utviklet normer og anbefalinger for lokaler til musikkformål, og NS8178 Akustiske kriterier for rom og lokaler til musikkutøvelse fastslår at det er forskjellige behov for ulike bruksformål. Både NS8178 og Norsk musikkråds normer og anbefalinger gjelder for alle lokaler som brukes til musikk. For større spesialbygde konsertsaler, operasaler og lignende vil det normalt være flere tilleggskrav og- vurderinger som kommer inn. Norsk Musikkråd utgav publikasjonen «Lokaler – en viktig rammebetingelse for gode aktiviteter» etter at det ble gjennomført hundrevis av akustikkmålinger over hele landet.

I publikasjon Bra nok? Egnede lokaler til kultur, utgitt av Norsk Kulturforum, vises et bredt spekter av lokaler som brukes til kultur - noen egnede, noen mindre egnede. Det pekes på viktigheten av at lokaler er tilpasset kulturuttrykket som skal skapes/formidles.

I rapporten Arena, kunst og sted fra 2015 vises tydelige forskjeller mellom ulike typer kulturarenaer, særlig mellom de allmenne – og ofte kommunalt finansierte kulturhusene, og de mer spesialiserte og oftest statlig finansierte arenaene. Sett i lys av kulturpolitikken ført over et lengre tidsrom, kan mye tyde på at de allmenne arenaene viderefører de tradisjonelle kulturhusenes stedsorienterte kjernevirksomhet, mens de spesialiserte arenaene ønsker å være formidlingssentraler for det profesjonelle kunstlivet og dermed viderefører riksinstusjonenes rolle.

Levende lokaler som byutvikling er et nasjonalt sentrumsutviklingsprosjekt der målet er å revitalisere sentrumsområder til beste for innbyggere, nærings- og kulturliv. Norske byer og tettsteder er i endring. Både offentlige og private virksomheter flytter ut av sentrum. Resultatet er tomme lokaler og sentrumsdød. Hva må til for å skape liv i en gate? Hvordan kan et tomt lokale gjøres om til en attraktiv butikk, en sosial møteplass eller et kontorfellesskap? Formalia kan innimellom oppleves som barrierer. Eksempler er f. eks brann- og eltilsyn og krav til søknader forankret i f. eks plan- og bygningsloven. Prosjektet, som også Bergen kommune deltar i, skal resultere i verktøy og metoder for hvordan norske kommuner kan aktivere tomme lokaler som del av en helhetlig sentrumssatsning.

3. Avgrensning til andre planer

Kulturarenaplanen behandler bygg og byggrelaterte forhold med betydning for kunst og kulturlivet, både det profesjonelle kunst- og kulturfeltet og amatørkulturfeltet. Kulturarenaplanen favner således produksjonslokaler og formidlings- og visningsarenaer for bredden i kunst- og kulturfeltet. En god infrastruktur er vesentlig både for produksjon og formidling av kunst og kultur og ikke minst for publikums tilgjengelighet til og opplevelse av god kunst og kultur. Kulturarenaplanen behandler i liten grad innholdsproduksjon og drift av kulturbygg. Dette er behandlet og fastsatt i andre nylig vedtatte fagplaner.

Kulturarenaplanen omfatter spesialiserte bygg særskilt tilrettelagt for spesielle sjangre og allmenne kulturbygg til bruk for et bredere fagfelt. Planen omfatter også særskilte ordninger til vedlikehold av bygg og forslag til ordninger for reduserte avgifter og driftsutgifter for kulturaktører.

Planen legger òg føringer for samarbeidsmodeller for utbygging og rehabiliteringsprosjekter i regi av Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett der kulturfeltets behov klargjøres i svært tidlig fase.

Kulturarenaplanen omfatter ikke utbygging av kirkebygg. Dette er avklart med Bergen Kirkelige Fellesråd, som begrunner sin anbefaling i kirkebyggenes egenart både med hensyn til bruk og med hensyn til kirkenes spesielle plass i lovverket. Planen gir likevel en beskrivelse av kirkene som viktige formidlingsarenaer både sentralt i byen og i bydeler og inkluderer rehabilitering av steinkirker som viktige kulturhistoriske bygg i bybildet.

4.

4. Resultater siden forrige plan 2011–2015

Mye har skjedd siden kulturarenaplanen ble rullert i 2011. Flere nye kulturbygg og lokaler har blitt ferdigstilt, og andre har fått en sårt tiltrengt oppgradering og modernisering. Noen av de planlagte prosjektene som ble nevnt i den rullerte planen står nå for tur, og vil prioriteres i arbeidet fremover. Det har ikke vært mulig å gjennomføre alt i perioden. Noen idéer har forblitt på skisseblokken, mens andre har fått ny form. Noen tar vi med oss videre, og nye kommer til. Bergen er en kulturby i stadig utvikling.

Rehabiliteringsprosjekt

Arena USF

Den største konsertsalen i USF, Røkeriet, gjennomgikk en omfattende ombygging og oppgradering i 2012, og åpnet igjen i mars 2013, med en scene tilrettelagt for forsterket musikk, økt publikumskapasitet og forbedrede publikumsfasiliteter. Sceneaktiviteten er mer enn fordoblet etter ombyggingen, og Røkeriet USF er nå en av byens store innendørs scener for musikk og arrangementer. Det ble først gjennomført en analyse på hvordan Røkeriet kunne ombygges til en storsal for ca. 1200 mennesker, og hvordan en kunne oppnå ny intern logistikk, nye siderom som toaletter og garderobes, brannsikkerhet, HMS og som også kunne løse krav om å hindre lydgjennomgang til andre deler av huset.

Analysearbeidet om en større og bedre konsertsal, Nye Røkeriet, utviklet seg til forslag om mer gjennomgripende endringer av kulturhuset USF med nye fellesarealer og bedre logistikk, kalt Arena USF. Arena USF er en nødvendig videreføring og utvikling av kulturhuset som ble åpnet i 1993. I stedet for å bruke store ressurser på vedlikehold av dårlige og gamle installasjoner, fikk man med dette grepet en helhetlig økning i standard, parallelt med at prosjektet løste situasjonen med manglende fasiliteter for artister og publikum.

Finansiering: Kommunal garanti på lån kr 50,3 mill. Økt driftstilskudd fra stat, fylke og kommune

Griegghallen

Griegghallen er byens storstue for kulturopplevelser, messer og konferanser. Bygget ble rustet opp for 270 millioner over en treårsperiode fra 2013-2015. Hele det gamle scene-gulvet i Griegsalen er byttet ut og orkesterhusveggene rundt scenen er bygget på nytt. I andre og tredje etasje er Peer Gynt-salen og gamle Griegghallen blitt konferanse- og øvingsrom. Trolldog-rommet er også pusset opp til konferansebruk.

Bygget fremstår langt mer brukervennlig for de kulturaktørene som formidler i bygget.

BFO fikk oppgraderte arbeidsplasser og formidlingsfasiliteter, salene er oppgradert og publikum tilbys forbedrede fasiliteter. Staten tok ansvar for å betjene deler av den gjelden som oppsto som en konsekvens av opprustningen. Driftsselskapet Grieghallen AS eies av Bergen kommune (33,8 %), Musikk-selskapet Harmonien (26,8 %), Den Nationale Scene AS (19,7 %) og Festspillene i Bergen (19,7 %). I tillegg er eiendomsselskapet Grieghallen IKS etablert, og er eid av Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune med 50 prosent eierandeler hver.

Finansiering: Bergen kommune, Hordaland fylkeskommune, Grieghallen AS og Kulturdepartementet

Bergen Kunsthall

I 2012/13 gjennomgikk Bergen Kunsthall et omfattende ombyggingsprosjekt som hovedsakelig bestod av utgraving av grunn/blindkjeller til å bli en fullverdig kjelleretasje, innredet som lager for utstillingsprogram, bokhandel og Landmark. I tillegg ble siste del av 2. etasje omgjort til kontorer for kunsthallens egen organisasjon, supplert med publikumsarealet «Upstairs» (i 2. etasje). Som en del av ombyggingen ble trappegang til publikumsareal etablert, samt modifisering av resepsjonsområdet. Ved utgraving av kjeller ble det også etablert publikumstoletter for kunsthallens besøkende. Et av formålene med ombygging var også å få etablert tilfredsstillende universell utforming av bygget, fortrinnsvis ved kunsthallens hovedinngang mot Lille Lungegårdsvann. På grunn av byggets karakter ble det imidlertid utfordrende å få til en omforent løsning. Bergen Kunsthall ligger i samme hensynssone for kulturminner og kulturmiljø som Lysverket gjør. Universell tilkomst ble derfor plassert vis-a-vis KODE 3 (inngang ved kunsthallens utleiedel). I tillegg fungerer også den såkalte «Stenersen-inngangen» (delt trappehus med KODE 2) hovedsakelig som tilkomst til Landmark kunstneriske scene.

Finansiering: Ombygging ble delfinansiert av Kulturdepartementet, Bergen kommune, Hordaland fylkeskommune og Bergens Kunstforenings egne midler

KAP. 4

KAP. 4

Foto: Grieghallen

KODE 1/Permanenten.
Foto: Bergen kommune, Fagavdeling
for kunst og kulturutvikling.

Magasinbygg, Bymuseet i Bergen

Bymuseet har fra 2012 leid et bygg som tilfredsstillende krav til klima og sikkerhet. Bygget er ventet å skulle dekke magasinbehovet i lengre tid fremover, og gir også rom for aktiv bevaring og en gjennomgang av samlingene med tanke på reduksjon. I 2015 ble det fattet vedtak om å bruke opsjon på kjøp av bygget. Kjøpesummen var totalt på 11,1 mill. kr. Løsning for magasinutfordringer er prioritert i ABM-planen. Kommunal lånegaranti ville gi bedre lånevilkår. Bergen kommune innvilget i Byrådssak 13/17 Bymuseet kommunal garanti for et lån på 8,7 mill. kr. Museet gikk selv inn med 0,5 mill. kr. og 1,9 mill. kr. ble bevilget av Hordaland fylkeskommune. Status på magasinutfordringer for museene generelt er nærmere omtalt under Nytt fellesmagasin for museene.

Finansiering: Bymuseet, Hordaland fylkeskommune, Bergen kommune

Oppgradering av KODE 1

KODE 1 er eid av Bergen kommune. Byggets funksjonalitet, sikkerhet og tilgjengelighet ble oppgradert i 2017, og museet stod for gjennomføringen av prosjektet. Dette som følge av at det var museet som hadde fått finansieringstilsagn og sikret prosjektets finansiering. I statsbudsjettet for 2017, under ordningen for nasjonale kulturbygg, var det gitt tilsagn på 26 mill. kr. til oppgraderingen. Parallelt med dette arbeidet oppgraderte Bergen kommune

byggets SD-anlegg. Prosjektet er finansiert gjennom offentlige tilskudd og private gaver, og i Byrådssak 121/17 innvilget Bergen kommune et rentefritt og usikret lån på inntil 14,5 mill. kr.

Finansiering: Offentlige tilskudd og private gaver

Vedlikehold av kommunale kulturbygg

Bergen kommune forvalter, drifter og vedlikeholder bortimot 1000 bygg med et samlet areal på drøye 1,1 million kvm, og derav utgjør kulturbyggene vel 55 000 kvm.

Bystyret har behandlet sak om tilstandskartlegging av kommunale kulturbygg herunder museumsbygg (sak 322/15). Bystyret vedtok å ta tilstandskartleggingen til orientering, og at økonomiske konsekvenser av handlingsplanens synliggjøring av strakstiltak og behov de kommende ti årene til vedlikehold forutsettes innarbeidet i rullering av økonomiplanen. De siste fem årene er det gjennomført vedlikeholdstiltak av ulik grad i de kommunale kulturbyggene. Eksempler på tiltak av en viss størrelse er gjennomført på Bergen Offentlige Bibliotek, Danckert Krohn, Lille Øvregaten 38 – Gamle Latinerskolen, Lysverksbygget, KODE 1/Permanenten, KODE 3/Rasmus Meyers Samlinger, Siljustøl, Troidhaugen og Gnisten. Det er også gjennomført vedlikeholdsarbeid på Bergen gamle brannstasjon i Rådhuskvartalet, som etter planen skal bli et nasjonalt brannhistorisk museum.

Nye prøve- og verkstedlokaler for teaterproduksjon

Cornerteateret

Cornerteateret åpnet 7. september 2013, og huser Vestlandske Teatersenter med barn, ungdom, voksne amatører og det frie profesjonelle scenekunstmiljøet i Bergen, samt nettverksorganisasjonen Proscen. Med Cornerteateret har planen om et barne- og ungdomsteatersenter som var planlagt realisert i 2008/2009 blitt videreført.

Cornerteateret er et produksjons- og visningshus for det frie scenekunstmiljøet, og et kreativt scenehus for barn og unge. Teaterhuset ligger på Møhlenpris, og kom i stand ved hjelp av spillemidler fra fylket, støtte fra Bergen kommune, Norsk Kulturråd, samt private aktører og stor frivillig innsats.

Som samlingspunkt for det frie og det frivillige scenekunstmiljøet i Bergensregionen, dekker Cornerteateret et bredt spekter av de behov som er knyttet til produksjonstekniske og administrative oppgaver.

Målet er å legge til rette for enda flere aktiviteter, som konferanser, kurs, undervisning og lignende. Slik kan Cornerteateret fremstå som et allbruks scenekunsthushus, og et kraftsentrum for den frie scenekunsten på Vestlandet.

Finansiering: Driftstilskudd fra Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune

Kunsthuset Wrap

Wrap er et kunstnerdrevet kunsthushus, som tilbyr en rekke forskjellige verksteder, produksjonslokaler og fasiliteter for kunstnere og grupper som trenger ekstra rom og utstyr i produksjonsperioder. Kunsthuset har verksteder for musikk, tre- og metallarbeid, film/video/animasjon, fotografi og grafikk, dans/teater og elektronika. Wrap ble etablert i 2003 av Stiftelsen History Disposal Unit, og var først lokalisert i Ibsens gate, men fikk etter avtale med Bergen kommune bruksrett til nye lokaler i Møllendalsveien 58 i 2016. Disse lokalene er større og mer praktiske enn de forrige, og gir rom for større aktivitet og produksjon.

Wrap co-produserer også prosjekter, og har i den sammenheng også utstillinger, konserter, forestillinger og andre arrangementer på programmet. I sak 1157-16 ble det inngått en leieavtale på 20 år mellom huseier VAPA Eiendom AS og Bergen kommune. Disposisjonsrett ble i saken gitt til stiftelsen History Disposal Unit. Prosjektet er finansiert med støtte fra Bergen kommune og Norsk Kulturråd. Kombinert med frivillig innsats og inntekter fra egne arrangementer og prosjekter, kan kunsthuset tilby sine ressurser til kunstnere for en symbolsk sum.

Finansiering: Musikkutstyrsordningen, Norsk Kulturråd, Hordaland fylkeskommune og Bergen kommune

Nye kulturbygg i perioden

Østre

Østre ligger i Østre Skostredet, og er Norges eneste hus for lydkunst og elektronisk musikk. Huset åpnet høsten 2012 som et samarbeid mellom Ekko og Lydgalleriet. Østre er et prosjekttrom for lydbasert kunst og uttrykksformer som befinner seg i krysningpunktet mellom elektronisk musikk, lydkunst og visuell kunst. En sentral del av Østres aktivitet er Lydgalleriets utstillinger, workshops og residencies, Ekkos årlige konsertserie og Ekkofestivalen. Østre, Ekko og Lydgalleriet samarbeider jevnlig med andre aktører i byens kulturliv, som Festspillene i Bergen.

Huset har et utstillingsrom med mulighet for en fleksibel scene, to barer, og en konsertsal. Med sine 5 meter takhøyde og en publikumskapasitet på 200 personer er konserter og arrangementer i 2. etasje ofte en unik og intim opplevelse. Lokalet har gode tekniske løsninger og fleksibilitet med en mobil scene og muligheten for både tradisjonelt stereooppsett og kvadrofoni.

Finansiering: Bergen kommune, Hordaland fylkeskommune, Norsk Kulturråd

Litteraturhuset

Litteraturhuset i Bergen åpnet 31. januar 2013. Huset ligger i Østre Skostredet 5-7, i et rehabilitert bygningskompleks fra 1700 og 1800-tallet. Litteraturhuset har som formål å inspirere til økt interesse for norsk og utenlandsk skjønn- og faglitteratur, samt stimulere til debatt om samfunnsaktuelle spørsmål, og arrangementene deres har i hovedsak

litterært utgangspunkt. På programmet er forfattermøter, faglige samtaler, skrivekurs og debatter.

Finansiering: Private midler, støtte fra Kulturdepartementet, Hordaland fylkeskommune, Bergen kommune og Fritt Ord

Ny-Krohnborg

Ny-Krohnborg skole i Årstad bydel ble tegnet av byarkitekt Kaspar Hassel og åpnet den 27. august 1924. Skolen er både barne- og ungdomsskole. I 2011 ble skolen stengt for en omfattende ombygging og rehabilitering, og åpnet på nytt ved skolestart 16. august 2012 som et fullverdig bydelssenter med bredt tilbud innen kultur og idrett. Bydelssenteret rommer både kultursal, idrettshall, øvingsrom og verksteder, og det ble ført opp nybygg både over og under bakken. På utsiden er det anlagt amfier og lekevegger for blant annet buldring, seilebane, skate, løping og balansering. Det har vært fordelaktig å samle disse tilbudene i samme bygg. I utviklingen av senterområder rundt kollektivknutepunkt i bydelen, kan det være et strategisk grep å bygge hus som rommer både kultur og idrett.

Ny-Krohnborg kultursenter skal være et tilbud til innbyggerne i bydelen, det skal være lett tilgjengelig og fleksibelt og skal kunne brukes av lag, organisasjoner, barn, unge, eldre og ulike kulturaktører til møter, øvinger, prosjektarbeid, konserter, arrangementer etc. både på dag- og kveldstid.

Finansiering: Bergen kommune

Bergen Kjøtt

Det tverrfaglige kulturhuset Bergen Kjøtt tilbyr med sine 2000 kvadratmeter 30 studioer til rundt 350 musikere, billedkunstnere, filmarbeidere med flere, og rommer også et interdisiplinært visningsrom for konserter, utstillinger, små festivaler og andre arrangementer. Bergen Kjøtt legger vekt på å være en tydelig arena for unge og alternative kunstneriske uttrykk i Bergen, på tvers av alle fagfelt, og er bygget opp rundt profesjonelle kunstneres og musikeres ønsker og behov. Bergen Kjøtt har utviklet en nær relasjon til det uavhengige kunstfeltet, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Den daglige produksjonen på huset gjør Bergen Kjøtt til en unik arena for kunstnerisk praksis, og skillet mellom produksjon og formidling er kort. Prosjektet er i utgangspunktet privat finansiert.

Finansiering: Kulturrådet, Bergen kommune, Musikkutstyrsordningen, lån og private midler

Hordaland teater

Regionteateret for Hordaland var tidligere lokalisert på Stend i Fana, der de fremdeles har prøvescene og verksted. Teateret ble etablert i 1988, og i 2017 flyttet de til Ole Bulls gate 6, til gamle Logen. Logen Teater mangler per i dag bakscene, nærverksteder, rom for teknisk drift, kunstnergarderober og kontorer. Rammesøknad er sendt inn for bygging av teknisk bygg og scene 2 i bakgården. Hordaland teater skal selv finansiere ombygging gjennom årlige tilleggsbevilgninger og egne midler, og etter planen skal det åpnes et fullverdig nynorsk teaterhus i løpet av 2020.

Finansiering: Hordaland fylkeskommune og staten

Nye gallerier/ atelierer/ rom for kunst

Kunstgarasjen

Kunstgarasjen er et kunstgalleri lokalisert i Møllendalsveien 15, som selger og formidler samtidskunst fra kunstnere i Bergen og Hordaland. Galleriet viser soloutstillinger og gruppeutstillinger av profesjonelle kunstnere, og holder også ulike arrangementer og foredrag knyttet til utstillingene. Kunstgarasjen har over 80 medlemmer som alle har kunst som sitt hovedvirke. Det er også åpent for gjesteutstillere. Fokuset deres er å skape en arena for kulturnering gjennom:

- 01 — et tilgjengelig, særpreget og attraktivt utstillingsrom som viser lokal, nasjonal og internasjonal kunst på høyt nivå
- 02 — en formidlingsavdeling med et stort utvalg kunst fra profesjonelle kunstnere med tilknytning til Hordaland.

Galleriet åpnet 19. februar 2016.

Finansiering: Tilskudd fra Hordaland fylkeskommune, Bergen kommune, Norsk Kulturråd, Fritt Ord, private midler

Kunst- og designhøgskolen

KMD (Fakultet for Kunst, Musikk og Design) ble etablert ved UiB 1. januar 2017. Fakultetet består av tidligere Kunst- og designhøgskolen i Bergen (KHiB) og Griegakademiet (etablert på UiB i 1995) og har omtrent 130 ansatte – de fleste ansatt på kunstnerisk grunnlag – og over 600 studenter.

11. oktober 2017 åpnet KMDs nybygg i Møllendalsveien 61. Kunst- og designmiljøene fra tidligere KHiB, som tidligere leide lokaler på seks forskjellige steder i byen, er nå samlet i ett bygg. Bygget er designet av arkitektfirmaet Snøhetta og ført opp av Statsbygg. Bygget er på 14800 m2, og inneholder foruten kafé, bibliotek, visningsrom, verksteder og auditorium, en stor prosjekthall som kan romme større kunstprosjekter og aktiviteter åpne for samarbeidspartnere og publikum. Gjennom byggeprosessen har det vært arbeidet for å ta gode byplanmessige grep, for eksempel ved å anlegge publikums-

rettede og åpne plasser foran bygget og gode sikt-, og forbindelseslinjer inn mot byen. Hensikten har vært å knytte bygget både mentalt og fysisk til dagens bysentrum, og KMDs ønske om å bidra til at Møllendal blir en del av kulturaksen i Bergen. Det nye bygget brukes av studenter og lærere innen kunst, design og musikk.

Statsbygg fikk oppdraget med å detaljprosjekttere og bygge et nytt fakultet for UiB i juni 2013. De nye lokalene skal fremme det tverrfaglige samarbeidet, og bygget er et godt tilskudd til kunstaksen som går fra området rundt DNS, videre langs Lille Lungegårdsavann, via Bergen Offentlige Bibliotek og videre frem til Møllendal med Kunstgarasjen, Tag Team og Kunsthuset Wrap. Den nye Kunst og designhøgskolen utgjør et viktig nytt tilskudd til byen som egnet formidlingsarena, og KMD ønsker at deres bygg skal bli en samarbeidsarena med kulturinstitusjoner i Bergen.

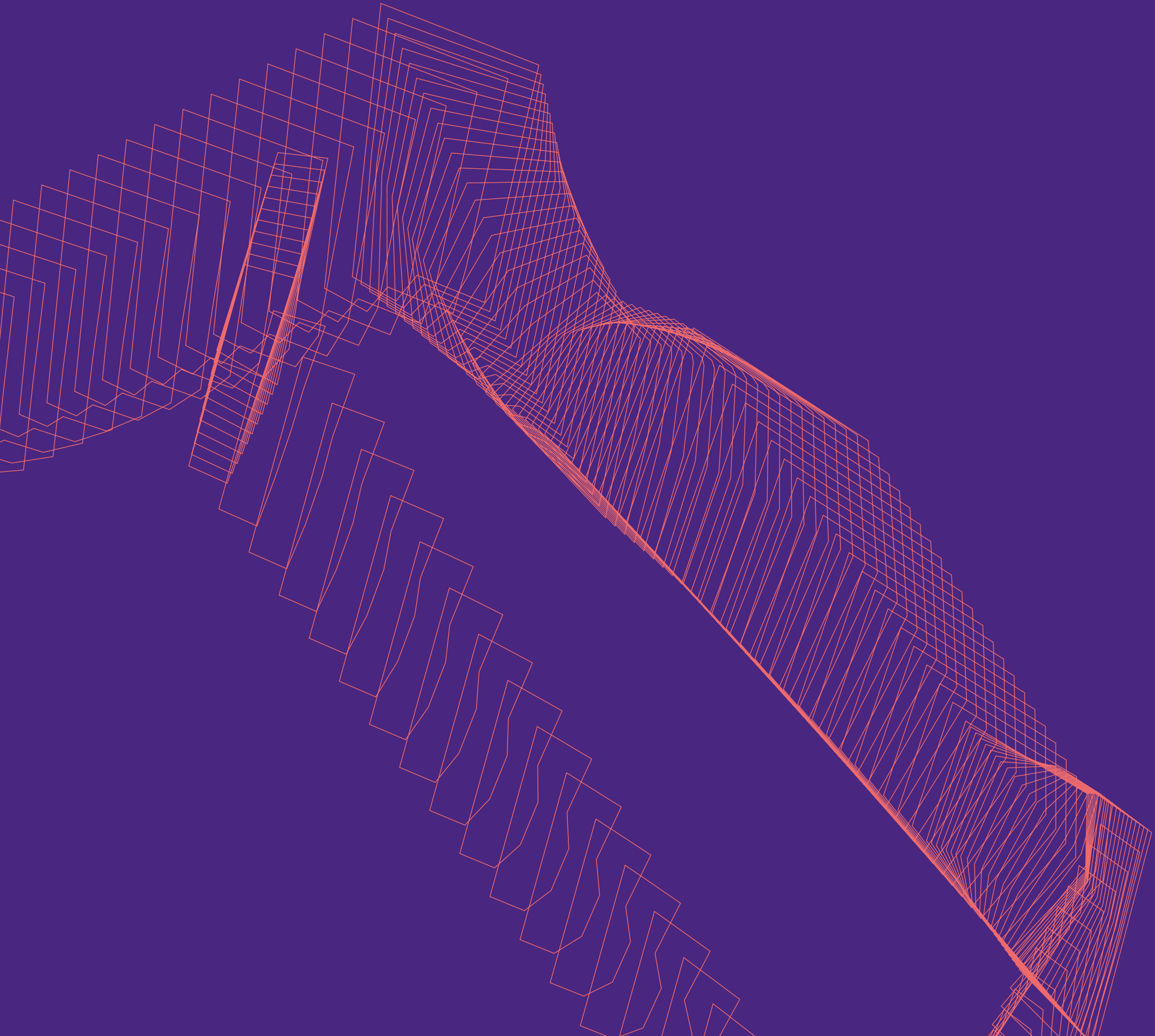
Finansiering: Staten

Aldea

Et helt sentralt tilskudd til feltet er Aldea, det nye atelierfellesskapet og fellesverkstedet for tre og metall som høsten 2017 overtok lokalene til Kunstakademiet i C. Sundts gate. Aldea åpnet i juni 2018 og er Vestlandets største kunstnerdrevne fellesverksted for tre og metall, og et nyskapende, tverrfaglig atelierfellesskap. Aldea fyller flere av kunstnerens behov, ikke bare i Bergen men i hele regionen, og styrker produksjonsmulighetene, kunstnerøkonomien, kunstnerisk selvstendighet og kontroll over produksjonssituasjonen gjennom tilgang til en spesialisert maskinpark for tre- og metallarbeid med egen verksmester. De har renovert tre etasjer, hele 560 m2. Femte og sjette etasje inneholder atelierer, og første etasje huser verksteder for tre, metall og digitale uttrykk.

Finansiering: Bergen kommune, Norsk Kulturråd og Hordaland fylkeskommune

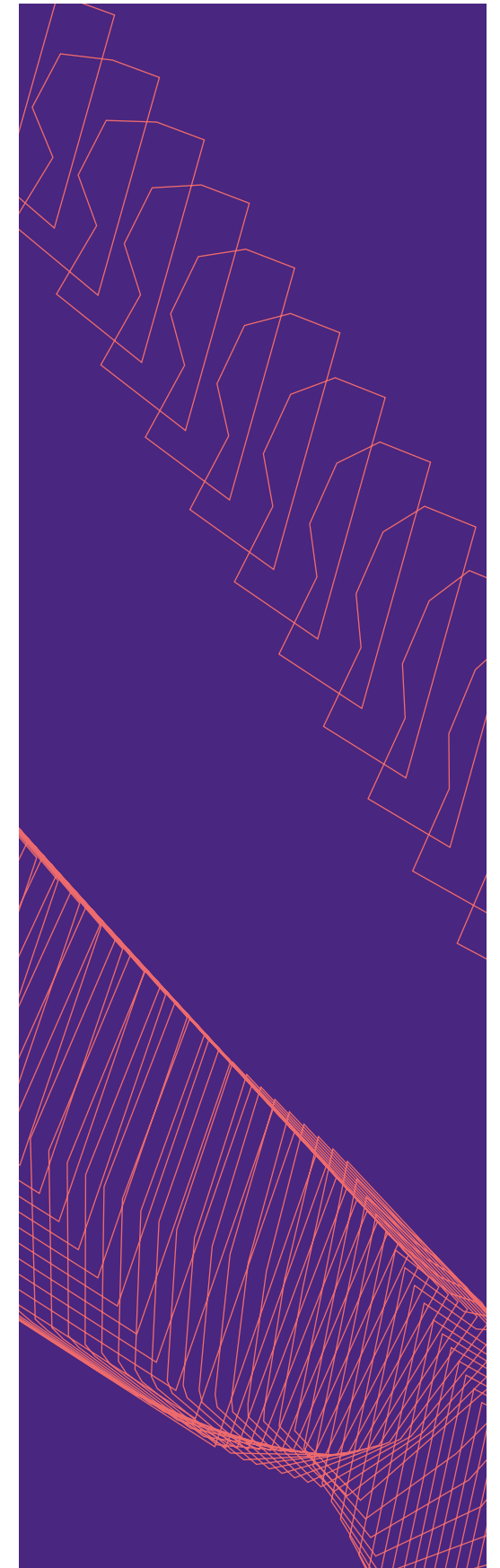
5.

5. Visjon og hovedmål for planen

Bergen vokser ikke bare i befolkningsvolum, men også i utstrekning. Fremtidig planarbeid må ta hensyn til å videreutvikle både et levende sentrum og vitale bydeler. Dette innebærer at det legges vekt på kulturlivets behov for lokalisering og samlokalisering, vedlikehold av eksisterende bygningsmasse og nye lokaler, samt innbyggernes aksjonsradius i forhold til tilgjengelighet, ønske og behov for egenaktivitet og opplevelser. Dette er i tråd med kommuneplanens samfunnsdel som uttrykker at Bergen kommune skal være en aktiv utbygger av offentlig infrastruktur. Med nærhet og samlokalisering av tjenester vil brukerne få et mer effektivt tjenestetilbud både når det gjelder arealutnyttelse, kortere avstander, større tilgjengelighet og bedre sammenheng i tilbudene. Nye offentlige tilbud skal plasseres slik at de styrker senterstrukturen.

Visjonen for Bergen er en kulturby i forkant internasjonalt. Funksjonelle, fleksible og tilstrekkelige areal for kulturutøvelse, kunst og kulturproduksjon og formidling er viktige virkemidler for å kunne strekke seg etter denne visjonen. Dette er i tråd med byrådets plattform, som vektlegger gode produksjonslokaler og hjemmescene for Carte Blanche og BIT Teatergarasjen, allmenne kulturbygg i Fyllingsdalen og Åsane bydeler, videreutvikling av kulturaksen fra Engen til USF Verftet og en større byarena i samarbeid med næringslivet og andre. Byrådet peker ellers på bibliotekene som viktige møteplasser i alle deler av byen, og på museumsfeltet vil byrådet prioritere det omfattende behovet for rehabilitering av bygningsmassen, og vil jobbe for mer statlig støtte til prosjekter under planlegging og realisering.

Den kultur— historiske aksen

Den kulturhistoriske aksen strekker seg fra Bryggen til Sandviken. Her finner du mye av Bergens historiske kulturarv og en rekke museer. Bl.a. Det Hanseatiske Museum, Bryggen, Bryggen Museum, Håkonshallen, Rosenkrantzårnet, Kystkultursenteret, Fiskerimuseet og Gamle Bergen.

kultur

6.

arena

BERGEN KOMMUNE

plan

6. Inndeling i fagområder og funksjoner

Gode og tilpassede kulturbygg, både spesialiserte og generelle, er viktige for kunst- og kulturlivets produksjon og formidling og for publikums opplevelse av kunst- og kulturproduksjon, som skjer i regi av byens profesjonelle og frivillige kunst- og kulturliv. Bergen er en produserende kulturby med en sterk, modig og utforskende innholdsproduksjon. Derfor er rammevilkår for produksjon, visning og formidling svært viktig. Byens institusjoner, produsenter, frie grupper og frivillig kulturliv trenger tilpasset infrastruktur for egen utvikling og for kulturbyens utvikling. I følgende kapitler presenteres byens ambisjoner med hensyn til både spesialiserte bygg tilpasset særskilte kunstuttrykk, større arenaer for konsertproduksjoner, kulturbygg for frivillig kulturliv og allmennkulturen, museumsbygg for de behov og ønsker som museumssektoren uttrykker samt ny struktur for bibliotekformål. I tillegg behandles særskilte bygg for ulike formål og nye samhandlingsrutiner for å få økt utnyttelse av kommunale ressurser. De omtalte prosjektene som er definert som «under realisering» har fått en mer omfattende beskrivelse enn prosjektene som er «under planlegging».

Sentralbadet.
Illustrasjon: Rambøll

6.1

De bydekkende og spesialiserte kulturhusene

En stor by som Bergen med visjoner om å være i forkant internasjonalt må legge til rette for kulturbygg som kan gi vekst og utviklingsmuligheter for ulike kunstfelt. Uten hus til å produsere, administrere, samhandle og formidle, reduseres kunst- og kulturlivets ambisjoner og evne til å være nyskapende.

En attraktiv og kompakt kulturby innebærer en strategi der kulturbygg brukes aktivt i byutviklingen slik at kulturakser og kulturkvarter styrkes. Bergen har et aktivt og nyskapende kulturliv med en rekke innovative aktører på ulike felt innen kunst- og kulturfeltet, som med sin iderikdom og kompetanse er en viktig ressurs i utvikling av byens attraksjonskraft for andre virksomheters etableringer. Derfor skal nye og rehabiliterte bygg være et strategisk verktøy i utviklingen av byens kulturakser og kulturkvarter. Bergen vil få et levende sentrum, med flere opplevelser og bergensere vil kunne utvikle identitet til både nye kunst- og kulturuttrykk og steder.

Prosjekt under realisering:

Sentralbadet

Sentralbadet ligger i Teatergaten 37, gnr. 164 bnr. 983 i Bergen. Tomtens areal er ca. 2880 kvm, og den ligger sentralt til i Bergen sentrum, 500 meter fra Torgalmenningen – byens sentrumskerne. Eiendommen ligger innenfor det som karakteriseres som Bergens kulturakse, og er vurdert til å ha en god beliggenhet for et felles scenekunsthus for Carte Blanche og BIT Teatergarasjen. Begge institusjonene kan få gode og hensiktsmessige lokaler til sine virksomheter i Sentralbadet, ombygget til et scenekunsthus.

BIT Teatergarasjen er landets internasjonalt mest anerkjente arena for scenekunst, og en høyt respektert samarbeidspart for scenekunstnere, kompanier og institusjoner i en rekke land. Deres spisskompetanse og posisjon er unik i Norge, og kommer hele landet til gode. BIT Teatergarasjen er også en av Norges største produsenter og samprodusenter av internasjonal samtids scenekunst, og samarbeider på fast basis med teaterhus, dansescener og festivaler både i Norge og i utlandet. I tillegg arrangeres scenekunstbiennalene OKTOBERDANS og METEOR, og arrangementsrekken PrøveRommet.

BIT Teatergarasjen har vært husløs med en nomadisk tilværelse siden 2008, og et nytt scenekunsthuss er avgjørende for at de skal kunne opprettholde fremtidig produksjon og presentasjon av norsk og internasjonal scenekunst.

Carte Blanche er Norges nasjonale kompani for samtidsdans og har som oppdrag å nå ut til et stort nasjonalt og internasjonalt publikum. Det årlige repertoaret består av fire–fem ulike produksjoner og 60–70 forestillinger. Carte Blanche er et turnékompani, der 2/3 av forestillingene vises på turné i Norge og i utlandet. Carte Blanche har vært lokalisert med produksjonslokaler og kontorer i Studio Bergen siden 2003. Siden høsten 2008 har dette også fungert som hjemmescene i påvente av gjenoppbygging av scene for Teatergarasjen. Leiekontrakten i Studio Bergen utløper 1. januar 2019, og vil bare kunne fornyes for en kortere periode. Dette innebærer at Carte Blanche må flytte til andre produksjonslokaler og ha tilgang til ny hjemmescene så snart som mulig etter dette. I januar 2016 ble det påbegynt et grundig skisseprosjekt av Sentralbadet som scenekunsthuss for kulturinstitusjonene Carte Blanche, BIT Teatergarasjen og Den Nationale Scene. Skisseprosjektet ville bl.a. avklare om Sentralbadet var egnet som bygg, samt kostnader for ombygging og rehabilitering av Sentralbadet til formålet. Skisseprosjektet ble finansiert av Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune fordelt med 50 % på hver av partene, som begge var og er medlemmer av styringsgruppen for Sentralbadet som scenekunsthuss. Skisseprosjektet ble utført av konsulentfirmaet Rambøll. Kostnads-kalkylen ble bearbejdet av Bergen kommune ved Etat for utbygging, og total anbefalt styringsramme ble beregnet til kr. 878 600 000 inkludert usikkerhetsavsetning.

Etter anmodning fra staten, ble det igangsatt en revisjon og nedskalering av prosjektet. Det nedskalerte prosjektet var eksklusiv areal for DNS, og husets største scene ble slått sammen med monteringsstudioet til Carte Blanche. Det reviderte prosjektet ble utarbejdet i nært samarbeid med hhv. Carte Blanche og BIT Teatergarasjen. Det nye kostnadsoverslaget for ombygging av Sentralbadet som scenekunsthuss viste en anbefalt styringsramme på kr. 514 mill. I tillegg kommer antatt tomtkostnad på kr. 75 mill.

Søknad om tilskudd til ombygging av Sentralbadet som scenekunsthuss, - revidert skisseprosjekt og justert kostnadsestimat for prosjektet - ble sendt 27. april 2017 til Kulturdepartementet. Bergen kommune søkte på grunnlag av topartssamarbeidet mellom Hordaland fylkeskommune og Bergen kommune om et investeringstilskudd av 1/3 av totalkostnaden over ordningen Kap.320, post 73 Nasjonale kulturbygg. Stortinget behandlet 21. juni 2017 Prop. 129 S (2016–2017) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2017. Stortinget vedtok en avsetning på kr. 10 mill. til ferdigstilling av forprosjektet i 2017. Stortinget ga 21. juni 2017 også Kulturdepartementet fullmakt om tilskudd utover 2017 til nytt scenekunsthuss for BIT Teatergarasjen og Carte Blanche. På dette grunnlaget har Kulturdepartementet gitt tilsagn om inntil en tredjedel av kostnadene for nytt scenekunsthuss, begrenset oppad til 220 mill. Samlet tilskudd er dermed kr. 230 mill. Skriftlig positivt svar på søknaden ble mottatt 4.7.2017.

Departementet formulerte i sitt tilskuddsbrev:

«Tilskuddet skal brukes til videre planlegging og bygging av kulturfunksjoner for Carte Blanche og BIT Teatergarasjen i Sentralbadet jf. Revidert skisseprosjekt oversendt Kulturdepartementet 28. april 2017. Det er Carte Blanche og BIT Teatergarasjen som vil være hovedbrukere av scenekunsthuss, og det er disse brukernes behov som scenekunsthuss tilrettelegges og ombygges for, med lokaler for individuell bruk og sambruk.»

En forutsetning for realisering av prosjektet er at det fra lokalt og regionalt nivå inndeckes 2/3 av kostnadene for realisering av Sentralbadet som scenekunsthuss. Partene Bergen kommune og Hordaland Fylkeskommune er enige i at Sentralbadet som scenekunsthuss skal realiseres og vil søke å finne budsjettmessige løsninger for å innfri kravet om 2/3 finansiering av den totale kostnaden. Bystyret vedtok i desember 2017 å bevilge kr. 230 mill som sin andel av prosjektfinansieringen. Ferdigstilling av forprosjektet er under arbeid, samt en videre risikovurdering av prosjektet. Sentralbadet som scenekunsthuss vil kunne imøtekomme institusjonenes behov for funksjonelle kulturlokaler samt at ulike aktører ved ledig kapasitet i huset kan få nye formidlingslokaler for sine produksjoner. Byrådet ønsker at huset skal kunne brukes

24/7 slik at flest mulige aktører kan få nytte av den investeringen som skal skje i Sentralbadet. Både Carte Blanche og BIT Teatergarasjen ser positivt på at scenekunsthuss kommer så mange som mulig til gode og er åpne for samarbeid som vil legge grunnlag for vekst i kulturlivet i Bergen.

Flere av innspillene til kulturarenaplanen støtter planen om å gjøre Sentralbadet til scenekunsthuss, blant annet Kultur Vest, Fests spillene i Bergen og Visp.

Det er utarbejdet en fremdriftsplan for prosjektet der det er lagt opp til at det i 2018 arbeides med oppdragsbestilling/bestillings-avklaring og utarbejding av tilbudsgrunnlaget. Design og priskonkurranse inklusiv tilbuds fase og evaluering vil skje i 2019 og prosjektering og bygging i 2020 og 2021 med innflytting i 2022 3. kvartal. Bergen bystyre vedtok 20. juni 2018 at Bergen kommune fullfinansierer investeringen på kr. 615 mill. med forbehold om at Fylkestinget vedtar at Hordaland fylkeskommune skal bidra med 100 mill. kroner til prosjektet i form av årlige driftstilskudd på 5 mill. kroner i 20 år. Fylkestinget vedtok 12.06.18 å bevilge 5 millioner til å etablere Sentralbadet som scenekunsthuss, og de resterende 100 millionene blir bevilget med forbehold om vedtak i årsbudsjettene til fylkeskommunen, med fem millioner kroner årlig i 20 år fra 2019. Til fradrag kommer effekten av statens bidrag på kr. 230 mill.

Finansiering: Staten, Hordaland fylkeskommune og Bergen kommune

Bydekkende ungdomshuss

Bystyret vedtok i sak 163/16 å starte arbeidet for å finne erstatningslokaler for det bydekkende ungdomshuss 1880 i Domkirkegt. 4. Kulturkontorene i Bergen kommune gjennomførte i 2016 en kartlegging av ungdoms kultur- og fritidsvaner, som resulterte i innsiktsrapporten Skaperglede og deltakelse. Forskning viser at overgangen fra ungdomsskole til videregående skole er den fasen der frafallet er størst i alle organiserte fritidsaktiviteter. Ungdom ønsker seg mer uforpliktende tilbud som er fleksible og åpne.

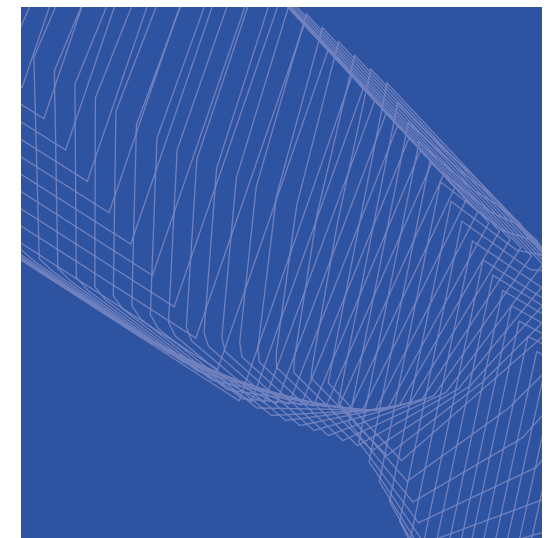
Rapporten viser svært tydelig at det er viktig å ha riktig aldersinndeling i tilbudene. For at ungdommer skal bruke ungdomshuss er det avgjørende at de som går der er i samme alder. Ungdommer i ungdomsskolealder ønsker

seg tilbud i nærmiljøene der de bor, og eldre ungdommer kan knytte seg til studentmiljøet. Det nye bydekkende ungdomshuss er derfor tiltenkt ungdommer som går på videregående skole/ er i alderen 16–19 år.

Som en del av arbeidet med innsiktsrapporten ble det laget en enkel prototype i papp av et ungdomshuss, basert på tilbakemeldinger fra ungdommene. Denne prototypen ble presentert for en rekke elever ved ulike skoler. Tilbakemeldingene på prototypen var at et ungdomshuss etter denne modellen var svært attraktivt for målgruppen. Kort oppsummert må det nye ungdomshuss være i Bergen sentrum og ha store vinduer ut mot gaten. Ungdommene ønsker seg et stort rom med billig kafé, en liten scene, mange sitteplasser og utstyr til kreative aktiviteter. I tillegg skal det være verksteder og et rom for fysisk aktivitet. Det er også ønske om et rom som kan brukes til lekse- og organisasjonsarbeid. Prototypen hadde også lovlig graffitiegg og bysykler like utenfor. Det er viktig at huset er bemannet med personer som både kan ta seg av praktiske utfordringer, og som besitter en kompetanse innen ulike kreative uttrykk.

Det er i april 2018 fremforhandlet en leieavtale med huseier av lokaler i Kong Oscars gate 26. Hele lokalet er på gateplan, er ca. 400 m², og har store vinduer ut mot gaten. Lokalet vil bli universelt utformet. Ungdommens Bystyre har vært involvert i både plan- og innholdsskisse som grunnlag for utforming av lokalene. Innflytting er forventet våren 2019.

Finansiering: Bergen kommune

Bygg: Arkitektgruppen Cubus
Illustrasjon: MIR

Bontelabo – S12 galleri og verksted

S12 Galleri og Verksted er unike på landsbasis i sin kombinasjon av profesjonelt glassverksted, galleri og internasjonal gjestekunstnerordning. Etter over ti års virksomhet i Skostredet i Bergen sentrum flytter S12 høsten 2018 til nye og større lokaler på Bontelabo 2. De nye lokalene vil gi god synlighet i et område i sterk utvikling, romslige og fleksible formidlingsfasiliteter og arbeidsforhold som vil gjøre det mulig for kunstnerne å eksperimentere og videreutvikle arbeid uten å begrenses av tekniske eller kommersielle hensyn.

Kostnadene knyttet til flyttingen og etablering av S12 i nytt hjem innebærer i tillegg til klargjøringen av arealet på Bontelabo, frakobling og fraflytting fra Skostredet, flytting av mye utstyr og materiale mellom de to lokalene og etablering i nye lokaler. Ovnene som må flyttes er store og tunge så flyttingen krever spesialutstyr, kraner, biler og mannskap. I tillegg må kompliserte elektriske systemer, flere strømskap og gassledninger kobles fra i Skostredet, flyttes, og ikke minst kobles til på Bontelabo.

Finansiering: Hordaland fylkeskommune, driftstilskudd fra Norsk kulturråd og Bergen kommune

Prosjekt under planlegging:

Den Nationale Scene

Den Nationale Scene er et nasjonalt teater som holder til i en fredet bygning fra 1909. Bygget og dets plassering er svært attraktivt, og godt plassert i en av aksene for Bergen. Samfunns målet til DNS er at de gjennom fremragende scenekunst skal berike befolkningen og være et attraktivt samlingspunkt i Bergen by.

Utfordringene for teatret er todelt:

- 01 — Etterslep på vesentlig vedlikehold av tak og fasader
- 02 — Plassmangel og derigjennom logistikkutfordringer

Det er gjennomført en KVVU og KS1 for bygget som klart konkluderer med at ovennevnte utfordringer må løses.

Følgende effektmål for teatret er satt i KS1:

- 01 — Et bredt publikum får opplevelse av scenekunst av høy kvalitet.
- 02 — Effektive arbeidsprosesser og gode arbeidsforhold.
- 03 — Et attraktivt samlingspunkt for aktører innen kultur, næring og utdanning.
- 04 — DNS' tradisjon som en bærekraftig kulturinstitusjon opprettholdes.

For at disse effektmålene skal nås er mer plass et absolutt suksesskriterie, og det arbeides nå med dette, sammen med vernemyndighetene.

Mer plass vil gi teatret mulighet for repertoarspilling, større satsinger innenfor scenekunsten, bedre mulighet til formidlingsarbeid, tettere samarbeid med skolene og utdanningsinstitusjonene i Bergen. De vil også kunne videreføre et godt samarbeid med det frie feltet og øke samarbeidet med næringslivet i Bergen.

DNS starter i 2018 arbeidet med å utbedre taket, og deretter vil teatret utbedre ytterveggene. Dette er i henhold til tildelte ekstramidler for formålet.

Finansiering: Staten

Kulturkvartalet USF

Kjødetomten, like ved USF Verftet, har stort potensiale til å kunne fylles med kulturnæringer og ulike nye klyngedannelser og satsinger. Tomten er strategisk plassert med beliggenhet i kulturaksen mellom KODE, DNS og USF. Det er blitt laget skisser for et fleksibelt multiform-kulturbygg, som ved behov skal kunne romme opptil 4000 publikummere. Kultur Vest skriver i sitt skisseprosjekt: «Med etableringen av Kulturkvartalet på Verftet vil stedet bli et kraftsentrum med en rekke ulike visnings-, fremførings- og produksjonslokaler som gir publikum og kunstnere i Bergen helt nye muligheter.» Mange av innspillene som er kommet til kulturarenaplanen nevner viktigheten av at Kjødetomten reguleres til kulturformål. Det påpekes at et fleksibelt multibygg på tomten vil komme flere av byens kulturaktører til gode. BIT 20 etterlyser lokaler for akustisk musikk, Fests spillene i Bergen ønsker et fullverdig alternativ til Grieghallen for å kunne utvikle festivalen videre. Det er behov for mindre arenaer med tilfredsstillende akustikk og gode produksjonsfasiliteter for samtidsmusikk- og kammermusikkfeltet, og Bergen Live flagger behovet for en innendørs arena med en publikumskapasitet som kan bygge videre på relasjoner med store artister i påvente av ferdigstillelse av ny byarena. Visp og Bergen Assembly mener Kjødetomten vil kunne fylle behovet for større areal til kunstnerisk iscenesettelse for performance, happenings og installasjoner. Flere aktører peker på mulighetene for å bruke byggene på tomten slik som de står i dag. Dette vil kunne løse arealbehov for kulturnæringen og umiddelbare behov for fremførings- og produksjonslokaler. USF mener selv at det er mulig å bruke bygningene umiddelbart, og at Kjødetomten også vil være en god lokasjon for det planlagte Filmveksthuset. Kjødetomten er det mest naturlige stedet for musikkbransjens ekspansjonsmuligheter. Det er flere bedrifter i klyngen rundt USF som allerede står klare til å ta i bruk et urbant og kostnadseffektivt kulturbygg på tomten. Miljøvennlig gjenbruk av eksisterende byggmasse vil være mulig.

I tillegg til at mange av innspillerne ønsker et kulturkvartal på Verftet, uttrykkes det også bekymring for at aktiviteten ved Kulturhuset

Fra byggingen av DNS i 1909
Foto: Universitetsbiblioteket i Bergen

USF vil dø hen dersom de må ta hensyn til boliger på nabotomten. Brak, Kulturhuset USF, Cinemateket og BIFF er blant de som kommer med innspill angående dette. Skanska Eieningsutvikling eier Kjødetomten og har planer om bolig/næringsbygg på tomten. De sier selv i sitt innspill til kulturarenaplanen at deres planforslag for Dikkedokken viser at bygget nærmest USF vil være et rent næringsbygg som også kan benyttes til kulturformål dersom det er behov for å utvide driften ved USF.

I 2016 ble det i en interpellasjon fra bystyret bedt om at byrådet vurderte anskaffelse av Kjødetomten, og at tomten ble regulert til kulturformål slik at den kunne være lokasjon for et musikkteater. Ett av argumentene var at boliger på tomten vil være utsatt for støy fra USF, og at det vil være en risiko for at kulturarrangementer ikke vil kunne gjennomføres på grunn av dette. På grunn av privat planarbeid som pågår er saken ennå ikke avgjort, men byrådet vil se nøye på høringsuttalelsene i saken, og ser at det er viktig å sikre kunst- og kulturlivets behov for arealer både på kort og lang sikt.

Finansiering: Bergen kommune vil undersøke muligheten for kjøp av tomten

Bergen Kunsthall

Drift og bruk de senere år (etter ombygging i 2012), har vist at universell utforming ved Bergen Kunsthall på langt nær er optimal. Bergen Kunsthall vil starte arbeidet med å få på plass universell utforming i løpet av de neste 1-3 årene. Fremdriftsplan er i noen grad avhengig av finansiering og egenkapital/likviditet, både når det gjelder prosjektering og iverksetting av prosjekt.

I budsjett for 2018 og 2019 er det avsatt noen egne midler for iverksetting av prosjekteringsarbeid, med det formål å fremme en søknad om støtte (kommune, fylkeskommune og Kulturdepartementet) til ombyggingsprosjekt våren 2019. De satses på å starte prosjekteringsarbeid og initielle møter med Bergen kommune/Byantikvaren høsten 2018.

Finansiering: Private midler og tilskudd fra stat, fylke og kommune

Arena USF

Kulturhuset USF vil i den neste tiårsperioden ha behov for oppgradering av areal som ikke kom med under «Arena USF»-prosjektet i 2013. Det trengs både akustiske tilpasninger og arealmessige inngrep for å bedre

produksjonsfasilitetene. Studio USF ønskes oppgradert til annen bruk nå som Corner-teateret ivaretar de frie teatergruppenes behov for scene, og det trengs en teknisk oppgradering i tillegg til generell overhaling og tilpasning i Visningsrommet. Kinosalen, Cinemateket, trenger nytt interiør, foajé-område, teknisk oppgradering og bedre tilpasning til øvrig arrangementsvirksomhet. I den forbindelse ønsker USF å tilpasse lokalet slik at det kan brukes som miksekino for lyd- og bildeetterarbeid, en sårt tiltrengt fasilitet for filmmiljøet i Bergen.

Finansiering: må avklares i den videre prosessen

Gamle Bergen Kretsfengsel

Gamle Bergen Kretsfengsel ble bygget på 1860-tallet, og har en grunnflate på 580 m² fordelt på 5 etasjer. Det har ikke vært i bruk som fengsel siden 1990-tallet, men det har de senere år vært et interessant lokale for større og mindre aktører innen kunst- og kulturlivet på grunn av sine historiske og arkitektoniske kvaliteter. Bruken av det gamle kretsfengselet vil bli avklart når reguleringsplan for Rådhuskvartalet foreligger.

Finansiering: Bergen kommune

Filmveksthus

Det filmfaglige miljøet i Bergen har et akutt behov for en samlende og målrettet talent-satsing for å opprettholde og videreutvikle den kreative og faglige kompetansen som i dag finnes på feltet. Film er en voksende kulturnæring, og med stadig flere nasjonale og internasjonale filmproduksjoner i regionen er det et økende behov for rekruttering av dyktige filmarbeidere. Etablering av et filmveksthus for Vestlandet med base i Bergen vil være et svar på denne utfordringen, og er derfor forankret som et konkret tiltak i henholdsvis Kunstplanen og Amatørkulturplanen for 2018–2027.

Filmveksthuset skal være et tilbud til talentfulle filmspirer og nyutdannede med ambisjoner, fra 16–30 år. Det skal organiseres som en underavdeling av Vestnorsk filmsenter, og skal tilby produksjonslokaler, gratis utlån av utstyr, faglig veiledning og mindre tilskudd. Senteret vil ha hovedfokus på regi og manus, foto, lyd, lys, klipp og produksjon. Formålet er å utvikle talent, skape bro til den profesjonelle bransjen,

og gjennom dette bidra til å rekruttere nye filmarbeidere til fremtidige produksjoner. En lokalisering nær Vestnorsk filmsenter og flere bransjeaktører som holder til på USF vil være gunstig. Det pekes derfor på Kjødetomten på Verftet som svært aktuell. En plassering i tilknytning til andre arenaer kan også være interessant, men bør sikre samhandling med den profesjonelle filmbransjen. Filmveksthuset bør kunne romme et par kontorer, 3-4 klipperom, minimum 1 studio for lydlegging samt et rom for møter, kurs og prøver. Samlet areal bør være omkring 150 kvadratmeter. Bergen kommune har i 2018 bevilget 200.000,- til forprosjektet.

Finansiering: Ulike offentlige tilskuddsgivere

Det Akademiske Kvarter

Studentenes eget kulturhus ligger i krysset mellom Olav Kyrres gate og Håkonsgaten. Huset eies av Universitetet i Bergen, og lånes ut gratis til Kvarteret gjennom fristasjonsordningen med studentsamskipnaden. Det driftes av frivillige studenter, og er arena for en rekke varierte kulturtilbud. Styret melder om vedlikeholdsutfordringer både på huset og på den tekniske utstyrsparken. Den største utfordringen til Kvarteret er likevel villaen i Olav Kyrres gate 53, som måtte rives på grunn av masseutglidninger som følge av utbyggingen av Kvarteret i perioden 2007–2010. Både Kvarteret og de største studentorganisasjonene i Bergen hadde kontorene sine i dette bygget, og da Villaen forsvant måtte disse finne kontorplasser andre steder. Det har ført til at foreningene er spredt, og minsker muligheten for samspill og sambruk mellom foreningene og Kvarteret. Prosessen med å samlokalisere kontorene i det som skal bli den nye Villaen i Olav Kyrres gate 53 har vært preget av utfordringer. Tomten ligger i et kulturminneområde i tillegg til en av byens hovedgater, og det er derfor en del føringer rundt hvordan bygningen kan gjenreises. Den første søknaden om rammetillatelse fikk avslag, et nytt utkast som tok hensyn til de bemerkninger som byantikvaren hadde til det første forslaget har også fått avslag. Det er sendt inn klage på vedtaket, men saken er på det nåværende tidspunkt ikke avgjort.

Finansiering: UiB

1. Det gamle rådhus 2. Magistratbygningen/det annekterte rådhus 3. Det gamle tinghus/politistasjonen 4. Det gamle Bergen kretsfengsel med luftegård 5. Hagerupsgården/Stiftsgården 6. Bergen gamle hovedbrannstasjon 7. Bergen Rådhus 8. Gulating lagmannsrett.
Foto: Mapaid. Nummerering: Bergen kommune, Fagavdeling for kunst og kulturutvikling.

Bergen Assembly Hub

Bergen Assembly ønsker å etablere The Assembly Hub, et uformelt møtested med lav terskel, som er gratis for publikum, og med et kuratert program i tillegg til stor åpenhet for initiativer og nye uttrykk. Huben vil være et sted der alle deler av byens kunstliv og publikum kan møtes og ha mulighet for å bidra, kombinert med arrangementer med høyprofilerte internasjonale kunstnere og et filmprogram gjennom høsten 2018 og hele 2019. Det er et stort behov for slike tverrkunstneriske arenaer i Bergen. I tillegg til å være en arena og et møtested vil dette være hovedkvarteret for deres publikumsrettede virksomhet under Bergen Assembly 2019. The Assembly Hub vurderer i skrivende stund to lokaliteter. Bergen Assembly er i 2018 også på leting etter nye kontorlokaler til sin administrasjon, som inntil nå har holdt til i Litteraturhuset i Bergen.

Finansiering: Bergen Assembly

Strømgaten 1

Strømgaten 1, som tidligere huset Bergen tekniske skole, ble fredet i 2013. Bygningene er tegnet av Giovanni Müller og oppført årene 1874-76. Her lå Kunst- og designhøgskolen i Bergen, tidligere Kunsthøgskolen i Bergen, inntil den ble flyttet til Møllendalsveien. Bruken av Strømgaten 1 vil bli avklart i egen prosess.

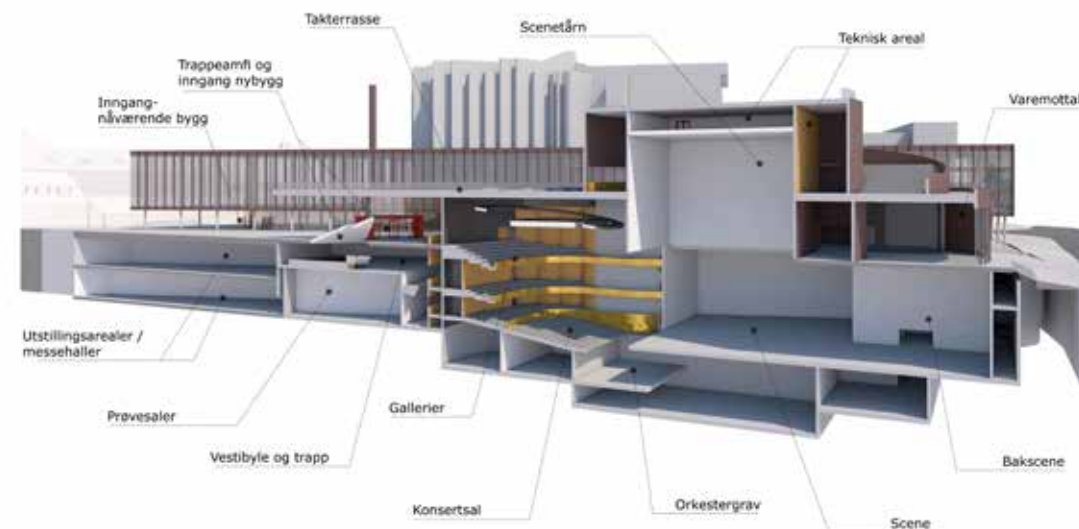
Finansiering: Bergen kommune

Nytt bygg for Griegakademiet

I 2017 ble Kunst- og designhøgskolen i Bergen, og Griegakademiet - Institutt for musikk ved Universitetet i Bergen (UiB) slått sammen til Fakultet for kunst, musikk og design (KMD) ved universitetet. KMD utdanner fremtidens kunstnere, designere, musikere, komponister, musikkterapeuter, musikkvitere, kuratorer, musikk- og kunstpedagoger.

KMD har ambisjoner om å bli en profilert

Griegkvartalet. Illustrasjon: Rambøll

kulturarena, og med en langt mer utadrettet virksomhet enn tidligere. Ønsket er å formidle den utstrakte faglige aktiviteten ansatte og studenter står for, og være en premissleverandør for den internasjonalt orienterte kulturbyen Bergen.

UiB arbeider nå for å få realisert et eget bygg også for musikkfeltet, og planen er å få dette til på nabotomten i Møllendalen. Griegakademiets nybygg vil blant annet romme to konsertsaler, noe som vil gi ytterligere kraft til ambisjonen om å nå ut til et bredt publikum.

Finansiering: Staten

Griegkvartalet

Helt på slutten av 2017 ble det lansert et nytt prosjekt, en mulighetsstudie utviklet av Grieghallen AS, Musikkelskapet Harmonien og Bergen Nasjonale Opera. Planen er å bygge et opera- og konserthus på Edvard Griegs plass. Under plassen er 3-4 etasjer med parkering. Hvis etasjene åpnes har man en ferdig byggegrøp. Parkeringsplassene eies av kommunen, og det må inngås en avtale hvis disse skal fjernes. Størstedelen av bygget blir underjordisk, med forbindelse til Grieghallen under bakken. Det nye konserthuset skal spisses for musikkteater, med hestekoformet sal for akustisk optimale forhold for opera og musikkteater, men det vil også være åpent for andre musikk/scenesjangre. Tegningene minner om Knud Munks opprinnelige skisse for en kammermusikk sal på Edvard Griegs plass, og både Grieghallen og det nye bygget vil åpnes

opp for publikum på bakkeplan. Arealet som tas fra plassen gis tilbake gjennom åpne takflater. Ved å koble bygget sammen med Grieghallen og deres fasiliteter, vil det bli svært arealeffektivt, og skape en samlet arenaklynge ved Grieghallen. Dette prosjektet er foreløpig kun på planleggingsstadiet, og forslaget omfatter i tillegg til nytt opera- og konserthus: å bygge nye messe- og utstillingslokaler under bakken videre mot nord, å utvikle Nygård skole til felles arena for opplæring og talentutvikling av barn og unge innen musikk og andre uttrykksformer, samt å tilføre Edvard Griegs plass nye funksjoner som vitaliserer byrommet som møteplass og kulturarena.

Kultur Vest og Festspillene i Bergen støtter denne idéen i sine innspill til kulturarenaplanen, og mener at prosjektet blant annet kan fylle BIT 20 Ensemble sitt behov for en akustisk scene. En ny, mellomstor scene vil kunne avlaste Griegsalen, og dermed åpne opp for nye og større oppsetninger i Grieghallen. Griegkvartalet vil etter planen være egnet for et bredt spekter av musikalske og sceniske uttrykk, som ballett og dans, musikaler og rytmisk forsterket musikk, i tillegg til opera og musikkteater. Det er lagt stor vekt på bruksallsidighet i prosjektet.

Det er søkt Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune om tilskudd til et skisseprosjekt. Det må avklares hvorvidt Grieghallen IKS selv skal gjennomføre et skisseprosjekt.

Finansiering: Ikke avklart

Prosjektidéer:

Lille Lungegårdsvann arena

Bergen Sentrum A/S har tidligere i forbindelse med Byrådets ønske i 2011 om å etablere et nytt parkeringsanlegg i Lille Lungegårdsvann lansert en idé om å bygge en hall under Festplassen i forlengelsen av parkeringsanlegget, som kan knyttes til blant annet KODE og Grieghallen via underjordiske ganger. Hallen vil blant annet kunne samspille med annen service, kulturaktiviteter, byresepsjon og kollektivanlegg. Denne «Festplasshallen» vil med fordel kunne flyttes ut i Lille Lungegårdsvann. En slik hall vil blant annet kunne huse Pepperkakebyen som da ville kunne lokaliseres tett opp til Bergen Julemarked. Med et vannspeil på toppen av anlegget, der vannet skal kunne tappes ned, vil plassen fungere som et arrangementsområde for utendørskonserter med plass til et langt større publikum enn på Koengen. Denne idéen om en byarena midt i sentrum er også støttet av Bergen Live. Spørsmålet om realisering må imidlertid avklares gjennom en planprosess etter plan- og bygningsloven. Forurensset grunn og fyllmasser under Festplassen fra bybrannen i 1916 gjør forslaget krevende å realisere.

Finansiering: Det er for tiden ikke knyttet finansieringsplan til prosjektideen

Eiendomsskatt

Eksisterende lovgivning/ Praksis i bergen

Eiendommer i privat eie i Bergen kommune kreves for eiendomsskatt. I Lov om eiendomsskatt til kommunane (eiendomsskattelova) er det i paragraf 5 listet opp hvilke eiendommer som er fritatt for slik skatt. Dette er bl.a. eiendommer i statlig eie, forutsatt at eiendommen blir brukt til kulturelle formål eller er et historisk bygg, eller at eiendommen er i kommunalt eie.

Videre heter det i paragraf 7 at «Kommunestyret kan fritaka desse eigedomane heilt eller delvis for eiendomsskatt:

01 — Eigedom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagna ein kommune, eit fylke eller staten.

02 — Bygning som har historisk verdi.

Det at kommunestyret kan frita en eiendom for eiendomsskatt innebærer at det finnes en skjønsmessig adgang til å frita en slik eiendom for eiendomsskatt. Denne skjønsmessige adgangen ligger under forvaltningens frie skjønn og kan følgelig ikke overprøves av domstolene med mindre det skulle foreligge myndighetsmisbruk, som for eksempel at det er tatt utenforliggende hensyn, bryter med likebehandlingsprinsippet eller er et sterkt urimelig vedtak.

Stiftelsers eller institusjoners formål vil ha betydning for eventuelt fritak. Spørsmålet om hvorvidt stiftelsene «tek sikte på å gagna ein kommune» er sentralt. Begrepet «gagna» er vidt, og uten noe klart juridisk innhold. Finansdepartementet har i brev av 12.06.03 uttalt at vilkåret må vurderes ut fra en helhetsvurdering, hvor det blant annet må sees hen til hvorvidt stiftelsen/institusjonen utfører oppgaver som ellers måtte ivaretas av det offentlige, om stiftelsen/institusjonen har til formål å gå med overskudd, om deler av utbytte blir delt ut, og finansiering av stiftelsen/institusjonen.

Bergen bystyre har med referanse til paragraf 7 fattet vedtak om slikt fritak ved enkelte anledninger.

Fremtidig ordning

I et byutviklingsperspektiv har enkelte byområder mer kunst- og kulturfokus enn andre. Disse områdene omtales gjerne som kulturakse, kulturkvartal etc. Eiendomsmassen kan være i privat eie med kommersielle formål, eid av stiftelse/organisasjon eller eid av det offentlige. I en by som Toronto har myndighetene innført femti prosent reduksjon i eiendomsskatt for kreative samlokaliseringssanlegg, også kalt kulturhuber. Begrunnelsen er at de høye eiendomsverdiene og dermed også leieprisene i sentrum tvinger de kreative næringene ut av byen. Det er satt kvalifiseringskrav til å bli definert som et kreativt samlokaliseringssanlegg; bygningene må ha leietakere som produserer kulturelle varer og tjenester, leietakerne må være belastet under markedsleie og ha en minimumsleieplass. Vedtaket har blitt tatt godt i mot av aktørene, og blir sett på som et egnet instrument for å gjøre det mer attraktivt å etablere denne typen kulturelle knutepunkter i sentrumsnære områder.

Byrådet vil se nærmere på og vurdere innføring av en slik ordning i Bergen

Refusjonsordninger for bruk av bygg

Husleierefusjonsordningen i Grieghallen utgjør i 2018 kr. 800 000,-. Ordningen har som formål å gi det frivillige kulturlivet muligheter til å opptre på arenaene i Grieghallen, noe som ellers kan være kostnadskrevende for amatørkulturlivets organisasjoner. Frivillige organisasjoner med tilholdssted i Bergen, kan søke om refusjon av husleie når de skal ha arrangementer. Dette gir det lokale frivillige kulturlivet muligheter til å skape et mangfold av kvalitativt gode profesjonelle forestillinger. Det kan være aktuelt å innføre lignende ordning for andre fremføringslokaler. Dette er i tråd med Amatørkulturrådet i Bergen sitt innspill til kulturarenaplanen. De sier at de har fått mange henvendelser fra sine medlemsorganisasjoner der de etterlyser en fremføringsarena i Bergenhus bydel som er rimelig å benytte for amatørkulturfeltet. Dersom flere eksisterende profesjonelle kulturhus enn Grieghallen inkluderes i husleierefusjonsordningen, vil det være en god løsning for amatørkulturaktører som produserer forestillinger. Som eksempler på slike arenaer nevnes Kulturhuset USF, Cornerteateret og Universitetets aula.

Bergen kommune ønsker å vurdere en utvidet refusjonsordning

Museer og kunnskapsinstitusjoner

Museene forvalter store ressurser. I tillegg til de museale gjenstandssamlingene har museene også ansvar og delansvar for mange bygg. De konsoliderte museene i Bergen, som midt på 2000-tallet ble slått sammen av flere mindre enheter som del av en nasjonal reform, er: KODE Kunstmuseer og komponisthjem, Bymuseet i Bergen, Museumssenteret i Hordaland, Museum Vest og Bergens Sjøfartsmuseum (de to sistnevnte vil etter planen bli konsolidert i 2018).

De konsoliderte museene er egne stiftelser og mottar årlige driftsbevilgninger fra kommune, fylkeskommune og stat. Foruten de konsoliderte museene finnes det andre offentlig eide og privateide museer i kommunen.

Prosjekt under realisering:

Restaurering av Det Hanseatiske Museum

Det er påvist store setninger i grunnen under det fredete bygget Finnegården som huser Det Hanseatiske Museum, en avdeling under Museum Vest. Finnegården ble oppført etter brannen i 1702. Det Hanseatiske Museum ble stiftet i 1872, og bygninger og samling er i kommunalt eie. Det Hanseatiske Museum var for inntil få år siden det eneste hansamuseet i Europa.

Koren Wibergs vegg. Restaurering av Det Hanseatiske Museum. Illustrasjon utarbeidet av B+B arkitekter.

Området er kjennetegnet av lange smale bygningsstrukturer, buktende former, smale langsgående gateforløp og åpne svalganger. Sjøboden skal foruten å bli restaurert stabiliseres og jekkes opp. Teglfasaden på murbygget, også kalt «tasken»/«murtasken», skal plukkes ned og settes opp igjen etter at oppjekking er fullført. Tiltak for å stabilisere grunnvannsnivået blir iverksatt. Den univeselle utformingen skal bedres og det skal etableres rømningstrapper. Dette kombineres med en audiovisuell utstillingsvegg som har fått navnet «Koren Wibergs vegg». Arealet i 2. og 3. etasje i tasken skal bygges om fra administrasjonslokaler til utstillingslokaler.

Museet stenger for publikum i oktober 2018, og vil etter planen åpnes igjen først i 2024/2025. Kostnad brutto for restaureringen er på 330 mill. kr. (2016-tall). Beløpet vil få en årlig KPI-justering fram til ferdigstilling. Bergen kommune har til nå bevilget 29,2 mill. kr, og har for økonomiplanperioden 2019-2021 avsatt 174,3 mill. kr. Beløp utenfor økonomiplanen er på 134,4 mill. kr.

Finansiering: Bergen kommune

Prosjekt under planlegging:

Brannhistorisk museum

I 2009 fikk Bymuseet i Bergen utarbeidet rapporten «Prosjekt brannmuseum». Bymuseets rolle er basert på ABM-planens føringer (2012-2021) om konsolidering av branntekniske samlinger inn i Bymuseet.

«Fra magasinet». Museumssenteret i Hordaland. Foto: Bevaringstenestene

Byrådet besluttet i 2016 at lokalisering av brannmuseum skal skje i Bergens gamle hovedbrannstasjon i Rådhuskvarartalet, og støttet dermed opp under prosjektrapportens konklusjon.

Byrådet har satt av areal i den gamle hovedbrannstasjonen til museumsformål, samt uterommet mellom bygningene og deler av arealet i Hagerupsgården. I det pågående reguleringsplanarbeidet for Rådhuskvarartalet er museumsplanene godt forankret. Bergen kommune har for perioden 2016-2018 avsatt 0,75 mill. kr. til Bymuseets arbeid med å utarbeide konseptskisse med visjoner og ideer om hva et brannmuseum kan bli, inkludert fremdrifts- og finansieringsplan. Dersom Bymuseet skal etablere og drifte et fremtidig museum må offentlige og andre ressurser til investering og drift settes av.

Finansiering: offentlige og private midler

Nytt fellesmagasin for museene

I 2006 ble Fellesmagasin for musea i Hordaland åpnet, et magasin tilrettelagt for kompakt magasinering av gjenstander. Fellesmagasinet er organisatorisk tilknyttet Bevaringstenestene, en avdeling ved Museumssenteret i Hordaland og er lokalisert på Salhus. Konserverings- og magasineringstjenester utføres for alle de konsoliderte museene i Hordaland. I tillegg til fellesmagasinet har det enkelte konsoliderte museum egne, lokale magasiner. Fellesmagasinet som åpnet i 2006 var planlagt som et første skritt på veien for å løse museenes felles magasinutfordringer. På oppdrag av fylkeskommunen er det derfor satt i gang et utredningsarbeid for nytt fellesmagasin. I innspill til kulturarenaplanen er et foreløpig

arealbehov definert til ca 8000 m². Det er videre meldt om behov for lokalisering med nærhet til døgnbemannet brannstasjon. Dette av sikkerhetsmessige årsaker. Også nærhet til Salhus er pekt på, dette for å sikre effektiv drift. Videre heter det at det nye fellesmagasinet bør ha klimaeffektive og ressursbesparende løsninger. I planprosessen til ny kulturarenaplan har KODE også meldt inn særlige og umiddelbare behov for nye magasin. Bymuseet har i 2015 kjøpt et bygg for magasinering. Dette er nærmere omtalt under Magasinbygg, Bymuseet i Bergen.

I en kartlegging utført i 2017 i forbindelse med forprosjekt Nytt fellesmagasin, kommer det fram at det er relativt få museer som har eksterne magasiner, og som de betaler for. Størstedelen av magasineringen foregår i bygninger og lokaler museumsinstitusjonene selv eier. Det kommer videre fram at en del av disse selveide magasinene er i dårlig stand og er i liten grad egnet til permanent oppbevaring av museumsgjenstander.

Norsk Trikotasjemuseum skriver i sin høringsuttalelse at når noen av Bevaringstenestenes magasin flyttes ut av anlegget i Salhus Tricotagefabrik til et nytt fellesmagasin, er ikke dette bare et viktig løft for museene i Bergen, men det åpner også opp for å tenke nye muligheter for Norsk Trikotasjemuseum.

Forprosjektrapport med arealbehov, kostnads-kalkyler, eier- og driftsstruktur, og lokalisering/tomtevalg er planlagt framlagt i 2019.

Finansiering: Hordaland fylkeskommune og staten

Kart over verdensarvområdet fra rapporten Verdensarvsenter for Bryggen i Bergen, 2017. Det røde feltet markerer selve verdensarvområdet. Gul og blå sirkel markerer soner med ulik grad av opplevd nærhet til verdensarven.

Verdensarvsenter

Bryggen i Bergen har hatt verdensarvstatus siden 1979. Norsk institutt for kulturminneforskning la i 2010 fram en rapport der grunnlaget for verdensarvsentre i Norge ble utredet. Bergen kommune behandlet i 2012 en hørings sak til Miljøverndepartementets rapport Ny, helhetlig verdensarvpolitikk. I sitt vedtak ser Bergen kommune positivt på forslaget om verdensarvsentre, og ønsker å bidra til opprettelsen av et slikt senter i Bergen. I Meld. St. 35 (2012-2013) Framtid med fotfeste – Kulturminnepolitikken står det at hvert verdensarvsted skal ha et verdensarvsenter. I 2015 kom en autorisasjonsordning på plass, en ordning som legger grunnlaget for å kunne søke om investerings- og driftsmidler fra Riksantikvaren. I Bergen kommune er det Byrådsavdeling for Byutvikling som har ansvar for dette feltet.

Formidling av verdensarvstedet Bryggen er i dag delt mellom ulike aktører tilknyttet Museum Vest og Bymuseet i Bergen: Bryggens Museum, Stiftelsen Bryggen, Det Hanseatiske Museum og Schøtstuene. Med utgangspunkt i den regionale kulturplanen for perioden 2015-2025 gav Hordaland fylkeskommune midler til Museum Vest og Bymuseet for å

utrede deres rolle i et verdensarvsenter og en mulig lokalisering.

Utredningen Verdensarvsenter for Bryggen i Bergen fra 2017 peker på hvilke behov et verdensarvsenter skal dekke utover det som en har i dag. Et verdensarvsenter skal være et supplement til den eksisterende formidlingen. Utredningen ser på ulike ønskelige og mulige alternativer for lokalisering, og ulike bygg ble vurdert som Skur 8 og Skur 11 (begge i Bergen kommunes eie), og et av frontlokalene på Bryggen. Det ble også pekt på muligheten for nybygg på en ledig tomt i Holmedalsgården på Bryggen.

Utredningen som er gjort er et innspill i debatten om etablering av et verdensarvsenter. Prosessen med å etablere et verdensarvsenter forutsetter forankring i et verdensarvråd, et råd som er under etablering. Et eget fagråd er etablert. Bystyret pekte i april 2018 ut kommunens representanter til verdensarvrådet. Det skal foretas ny oppnevning etter hvert kommunevalg. Fylkeskommunen skal også delta i rådet.

Finansiering: Investeringskostnader og driftsmodeller/-utgifter må avklares

Prosjektidéer:

KODE Kunstmuseer og komponisthjem er ett av Nordens største museer for kunst, kunsthåndverk, design og musikk, og hadde i 2017 ca 250 000 besøkende. Formidlingen skjer i fire museumsbygg i Bergen sentrum KODE 1 (Permanent Vestlandske Kunstindustrimuseum), 2 (Stenersen), 3 (Rasmus Meyers Samlinger) og 4 (Lysverket), og i komponisthjemmene til Ole Bull (Lysøen), Harald Sæverud (Siljustøl) og Edvard Grieg (Trolldaugen). KODE har spilt inn to prosjektidéer:

KODE Samtid

KODE er et knutepunkt for det visuelle kunstfeltet og forvalter kunst fra 1500-tallet og frem til i dag. I de fire museumsbyggene KODE 1–4, plassert midt i Bergens kulturakse, formidles det kunst, kunsthåndverk og design. KODE mangler saler og produksjonsrom tilpasset samtidskunstfeltet, og ønsker seg et nybygg for samtidskunsten. Et slikt nybygg vil inneholde foruten fleksible, store utstillingsrom med god takhøyde; auditorium med scene, verksted for bygging av utstillinger, ulike magasiner, klimarom og publikumsfasiliteter. Det pekes på at krav til sikkerhet mot brann og innbrudd vil kunne integreres i et nybygg og dermed være enklere å håndtere sammenlignet med iverksetting av sikrings tiltak i vernede bygg.

KODE foreslår plassering av nybygg på tomt mellom Lysverksbygget og Bergen kulturskole, som i dag er parkeringsplass eid av Bergen kommune. KODE ønsker vurdering av muligheter for å rive trappetårnet mellom kulturskolens arealer og Lysverksbygget, og den nyeste fløyen av Lysverksbygget. Disse grepene vil åpne opp for en bygning som går rundt hele hjørnet av Strømgaten/Lars Hillesgate, og som kan ha en direkte forbindelse til Rasmus Meyers Allé fra baksiden. Veiledende bruttoareal er 3000 m². Bergen Kulturskole ønsker også å utvide på denne tomten, og mulighetene for sambruk bør utredes.

Lysverksbygget ligger innenfor hensynssone kulturminner og kulturmiljø i både gjeldende og ny KPA (Kommuneplanens Arealdel), og bygningsmiljøet ligger også innenfor et område registrert i Riksantikvarens database

over urbane kulturmiljø av nasjonale verdi, omtalt som «NB!område». NB-områdene har ikke noe juridisk vern i kulturminneloven, men er alle gitt hensynssone etter plan- og bygningsloven, og forvaltes av Bergen kommune ved Byantikvaren etter retningslinjer fra Riksantikvaren.

Finansiering: må avklares i den videre prosessen

Besøksenter og avlastningsbygg for Trolldaugen

Trolldaugen, en villa fra 1885, er et nasjonalt ikon og har ca 80 000 besøkende i året. Bergen kommune er eier av Trolldaugen.

Idéen bak nybygget er at det skal fungere som besøkssenter og avlastningsbygg for villaen, og vil kunne gi mulighet for videreutvikling av Trolldaugen. Nybygget vil løfte Trolldaugen som formidlingsarena, gi funksjonelle rammer for helhetlig museumsdrift, og styrke bevaringsoppdraget for villaen som kulturminne. Nybygget vil også gi museet større kapasitet og bredde som formidlingsarena, og vil bidra til å minske slitasje fra et økende antall besøkende. En vesentlig funksjon i nybygget er nytt utstillingsareal, nye lokaler til gjenstandsmagasin og samlingsforvaltning, mer plass til forskning, areal til bedre kobling av Trolldaugens samling av historiske gjenstander med formidlingen, i tillegg til mer areal til musikkformidling spesielt rettet mot barn.

KODE foreslår i sitt innspill til kulturarena-planen at Bergen kommune erverver ubebygde tomter like øst for museumsbygget på Trolldaugen til nytt besøkssenter og avlastningsbygg. Nybygget vil ha et veiledende bruttoareal på 1100 m². Et nybygg på denne tomten krever behandling gjennom reguleringsplan.

Finansiering: må avklares i den videre prosessen

Renovering av Bergens Sjøfartsmuseum

Museumsbygget er fra 1962 og er eid av Stiftelsen Bergens Sjøfartsmuseum. Bygget er tegnet av Per Grieg, og regnes som en arkitektonisk spydspiss for stilarten «Bergensskolen». Byggets plassering på Nygårdshøyden er i kommuneplanen definert som hensynssone.

Det er i 2017 utarbeidet tilstandsrapport, og betydelige skader og potensielle farer er avdekket. Renoveringen av bygget vil motvirke ytterligere skader på bygg og samlinger, samt styrke allmenn sikkerhet i og ved bygget.

Bergens Sjøfartsmuseum planlegger å gå videre med prosjektgrunnlag og anbudsrunder i 2018 forutsatt at finansiering er på plass. Det arbeides for å være i mål med renoveringen til museets 100 årsjubileum i 2021. I tillegg er museet i gang med å planlegge fornyelse/modernisering av de faste utstillingene, et arbeid som må sees i sammenheng med de bygningsmessige tiltakene.

Estimert kostnad til renovering av bl.a. tak, vinduer, el-anlegg, gulv og himlinger i utstilling og bibliotek er på vel 30 mill. kr. Bergens Sjøfartsmuseum er i dialog med offentlige og private aktører for å finansiere tiltakene.

Finansiering: må avklares i den videre prosessen

«Nye Akvariet»

Da Akvariet i Bergen åpnet i 1960, var det Nord-Europas største og mest moderne akvarium. Akvariet er utvidet flere ganger, senest i 2012. Gjennom nesten seksti år har Akvariet vært en av Bergens viktigste attraksjoner med ca. 200 000 besøkende årlig.

Statsbygg eier grunnen på Nordnes, mens stiftelsen Akvariet eier byggene. Statsbygg har utført noen innledende tilstandsanalyser på bygningsmassen, og konklusjonen er at det i et 10–15 års perspektiv må påregnes en større rehabilitering. Denne konklusjonen kompliseres av at en under rehabiliteringsperioden vil måtte flytte dyrene, og at en trolig også må bygge et midlertidig akvarie.

Akvariet har derfor nylig lansert planer for et nytt og moderne marint formidlingssenter. «Nye Akvariet» vil ha et arealbehov på anslagsvis 10 000 m², noe som er mer en dobbelt så stort som dagens bygningsmasse. Anlegget vil ha kapasitet til en halv million besøkende årlig. Ca. halvparten av arealet er tiltenkt publikum.

Bergensregionen har blitt en internasjonalt ledende region innenfor havforskning og havnæringer, og få andre byer har en sjøfarts- og fiskerihistorie som Bergen.

«Nye Akvariet» vil vise hvordan livet i havet er uløselig knyttet til menneskeheten, vår helse og vårt livsgrunnlag. Akvariet vil bidra til at så mange som mulig får kunnskap om livet i havet, og om hvordan mat i havet kan produseres på en sunn og bærekraftig måte. Akvariet har som målsetting å bygge et senter der både forskningsinstitusjoner, utdanningsinstitusjoner og ulike næringsaktører kan drive aktiv kunnskapsformidling i samhandling med Akvariet. Bygget de ønsker å realisere kan også inneholde en del sambruksfasiliteter for konferanser, utstillinger etc. I tillegg planlegges det våt- og matlaboratorier for å kunne fremme kunnskapen om fisk og skalldyr.

Akvariets planer om nybygg er knyttet til to alternative plasseringer på Dokken: Havnelageret og Bring-tomten. Alternativet Havnelageret vil kunne innebære delvis gjenbruk av selve bygget, og vil trolig kreve regulering. På Bring-tomten finnes flere muligheter. Området krever trolig ikke omregulering. Bergen kommune er eier. Byrådet har ikke tatt stilling til bruk av arealene på Dokken, ei heller til eventuell samlokalisering av flere institusjoner i en klynge slik Akvariets innspill legger opp til. En lokalisering på Dokken er ikke i tråd med gjeldende reguleringsplan for havne- og godsområdet der, og vil kreve en omregulering.

Finansiering: må avklares i den videre prosessen

Naturhistorisk Museum –Ny arena for forskningskommunikasjon

Sommeren 2019 åpner Universitetsmuseet i Bergen igjen Naturhistorisk Museum etter rehabilitering. Museet vil bli universitetets nye arena for forskningskommunikasjon. Her vil det kunne holdes foredrag, filmvisninger, utstillinger og demonstrasjoner, konferanser og konserter. Underetasjen vil romme et stort kunnskapslaboratorium med forskningsrom, våtlaboratorium og undervisningsrom spesielt tilrettelagt for skolebarn. Alle utstillingene vil være nye med unntak av Hvalsalen som er fredet.

Den nye arenaen for forskningskommunikasjon vil ha et overordnet tema: hvordan skapes kunnskap? Målet er å kaste lys over og skape forståelse for forskningsprosessen, for kunnskapsutvikling og hvordan vi mennesker tar den nye kunnskapen i bruk. Dette temaet finner man også igjen på alle museets øvrige arenaer, og som er åpent for publikum og med et variert aktivitetsprogram. Historisk Museum viser utstillinger knyttet til forsknings- og samlingsaktiviteten ved museet og ved universitetet. Hagene omfatter Muséhagen, og Arboretet og Botanisk hage på Milde. Universitetet har utviklet et omfattende aktivitetsprogram med fokus på de levende samlingene, botanikk generelt og hagebruk spesielt. Med den pågående utbyggingen av Botanisk Hage vil man også her utvikle tilbudet til å omfatte et bredt spekter av forskningstematikk der publikum vil møte forskerne i nye og spennende sammenhenger.

Finansiering: Staten

6.2.1

Vedlikehold av ikke-kommunale museumsbygg

Museumssektoren består av foruten de konsoliderte enhetene, som i hovedsak er finansiert over offentlige budsjetter, også av en lang rekke privateide museer og samlinger driftet av frivillige organisasjoner og stiftelser, og som i varierende grad mottar offentlig driftsstøtte.

Felles for eiere av museumsbygg er de økonomiske utfordringene knyttet til vedlikeholds- og restaureringsbehov. Det er avdekket et betydelig vedlikeholdsetterslep innen museumssektoren.

I rapportserien Museumsløftet har de konsoliderte museene i fylket utarbeidet oversikter over bygningsmassen de forvalter. Avgrenset til de bergensbaserte konsoliderte museene er prisestimat i størrelsesorden 150-200 mill. kr., avgrenset til ikke-kommunale museumsbygg, og innbefatter både kulturhistoriske museumsbygg og andre museumsbygg. Kostnadsanslag for de kommunalt eide museumsbygningene kommer i tillegg.

Bergen kommune er en relativt stor byggeier på museumsfeltet. Her kan nevnes kommunalt eide bygg som Trikkehallen (Bergen tekniske museum), Skolemuseet/Den gamle latinerskolen (Bymuseet), bygg under KODE-paraplyen (Lysverksbygget, Permanenten, Rasmus Meyers samlinger, Siljustøl, Troidhaugen), bygg under Museum Vest (Det Hanseatiske Museum, Sandviksboder 20 og 23-24) og Bergen kommunale kystkultursenter (Sandviksboder 15-17). Den gamle hovedbrannstasjonen i Rådhuskvartalet er også i kommunalt eie.

I sak 322/15 behandlet Bergen bystyre sak om tilstandskartlegging av kommunale kulturbygg, herunder museumsbygg. Saken viser store økonomiske behov både til strakstiltak og til

tiltak i kommende tiårsperiode. Bystyret har satt av betydelige midler i økonomiplanen til vedlikehold av de kommunalt eide byggene.

Det betydelige vedlikeholdsetterslepet for ikke-kommunale museumsbygg kan eksemplifiseres ved de 49 kulturhistoriske bygningene i Gamle Bergen. Anlegget er eid av stiftelsen Gamle Bergen, og er forvaltet av Bymuseet. Et foreløpig prisestimat er på 100 mill. kr. Som eksempler på andre vedlikeholdsutfordringer i stiftelsers eie kan nevnes Bergens Sjøfartsmuseums bygg som har et prisestimat på 30 mill. kr., og rehabilitering og bygningsmessig oppgradering av Bryggens Museum, forvaltet av Bymuseet, med en total kostnad på 26,5 mill. kr.

Byggeier er i utgangspunktet den som har vedlikeholdsansvaret, med mindre dette avtalemessig er omtalt spesifikt f. eks i konsolideringsavtale mellom private eierstiftelser og de konsoliderte museene som driftere/forvaltere.

Foruten statlige tilskudd, er det kommuner og fylkeskommuner som finansierer de konsoliderte museenes ordinære driftsbudsjetter. I evaluering av museumsreformen i Hordaland, utført av Agderforskning i 2017, slås det fast at de konsoliderte museene i Hordaland har en langt mindre andel statlig tilskudd i forhold til resten av landet. Dette påvirker foruten generell drift også mulighetene for vedlikehold og restaurering av bygningsmassen.

I prosjektet Museumsløftet, et Hordalandsprosjekt der en har som formål å få presentert byggetfordringene hos de konsoliderte museene samlet, underbygges behovet for mer midler til vedlikehold og restaurering. Det er videre avdekket behov for å styrke

det forvaltningsmessige herunder behov for økt fokus på planarbeid, dokumentasjonspraksis og bruk av digitale FDV-systemer. I dette prosjektet er det bygg med kulturhistorisk verdi som er prioritert.

Bergen kommune har over tid sett behovet for bevilgninger til vedlikehold av ikke-kommunale museumsbygg. Det er bevilget noen midler over tid i form av ekstrabevilgninger, og eksempler er til rehabilitering av tak på Stenersenbygget og på Sofus Madsen skulpturmuseum.

Bergen kommune har ellers en tilskudsordning der private eiere, stiftelser m.v. kan søke tilskudd til verneverdige kulturminner som bygg og kulturhistorisk verdifulle anlegg. Ordningen er lagt til Byantikvaren og for 2018 er det avsatt 70 000 kroner.

Det foreslås følgende tiltak:

Det etableres en ny tilskudsordning - Tilskudd til vedlikehold av ikke-kommunale museumsbygg. Formålet er å sikre delfinansiering til nødvendig vedlikehold og restaurering av museumsbygg, eid av private stiftelser, foretak, institusjoner, organisasjoner mv. Midler til en slik tilskudsordning til byggetvedlikehold og restaurering av ikke-kommunale museumsbygg bør minimum ligge i størrelsesorden 5-7 mill. kr. årlig.

Midlene bør gå til prekært vedlikehold av skader som er av en slik art at bygningens beskaffenhet er truet, eller der manglende reparasjon vil føre til store økninger i senere vedlikeholdsutgifter. Det samme gjelder vedlikehold som er nødvendig for å opprettholde museumsaktiviteter i bygget. Bygg med stor grad av formidlingsaktivitet skal prioriteres. Ombygging eller nybygg vil ikke omfattes av ordningen.

Alle som forvalter/drifter ikke-kommunale museumsbygg kan søke midler fra tilskudsordningen. Ordningen vil kunne bidra til at andre offentlige og/eller private midler blir utløst. Det må foreligge tilstandskartlegging med økonomiske kalkyler. Prioriteringer skjer i henhold til gjeldende plan for arkiv, bibliotek og museer. Ikke-kommunale museums- og kulturbygg er ofte eldre og verneverdige. Det foreslås derfor at byantikvaren gis en rådgivende rolle i behandlingen av søknadene.

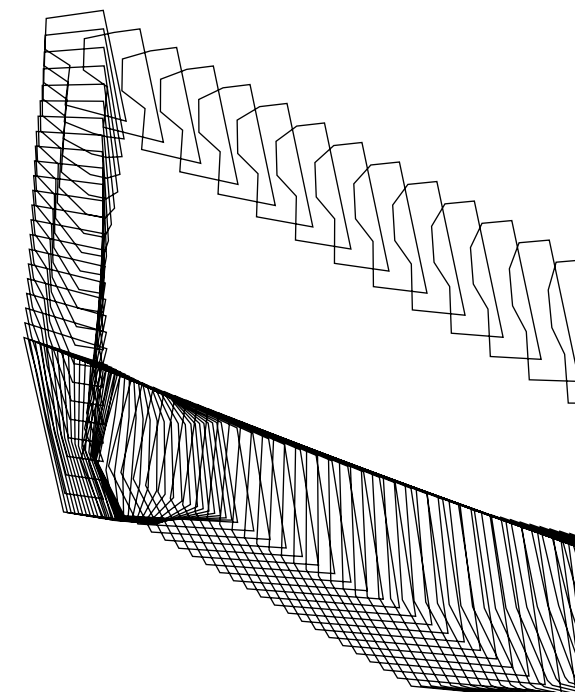
Finansiering: Bergen kommune

6.3

De lokale kulturbyggene

Framtidig planarbeid må ta hensyn til å videreutvikle både et levende sentrum og vitale bydeler. De lokale kulturbyggene er et viktig redskap i denne utviklingen, og bidrar til å danne naturlige bydelssentrum. Foruten å tilby kompetanse, øvings- og visningslokaler for den lokale amatørkulturen, er de også arena for større kulturarrangementer, og sørger for gode kulturopplevelser i nærmiljøet. Et lokalt kulturhus kan være et ungt talents første sjans til å stå på en profesjonell scene, og de lokale kulturbyggene er dermed også viktige for utviklingen av framtidens kunstnere og kulturformidlere.

Tilgjengeligheten er avgjørende for at møteplassene skal bli brukt. For eksempel kan boligområder og møteplasser bindes sammen med gang- og sykkelveier. I tillegg kan kommunale, publikumsrettede tilbud og møteplasser plasseres i nærheten av hverandre.

ÅSANE VGS
KULTURHUS

BIBLIOTEK

Prosjekt under realisering:

Åsane kulturhus

I «Kulturstrategi for Bergen kommune 2015–2025» er det et uttalt mål å «sørge for tilstrekkelig og formålstjenlig kulturell infrastruktur i byplanlegging». Målsettingen er å styrke bydelene kvalitativt som boområder med arenaer for kulturaktiviteter og gode opplevelser, og dermed skape naturlige og attraktive sentre. «Kulturarenaplan for Bergen 2006-2016» beskriver arbeidet for en sentral og samlende kulturarena i Åsane bydel i kapitlet «Nye prosjekt og prosjektideer i bydelene». Kulturhus i Åsane er også omtalt i Rullering av kulturarenaplan 2011-2015, med forventet påbegynnelse i 2014. Det ble i 2014 tatt initiativ for å vurdere om kulturhusprosjektet kunne knyttes til Hordaland fylkeskommunes planer om ny Åsane videregående skole. Dette initiativet er nå kommet til realisering. I byrådssak 1208/16 inngikk Bergen kommune en intensjonsavtale med Hordaland fylkeskommune om langtidsleie av areal til kulturhus og bibliotek i den nye skolen. Siden den gang er det bestemt at Bergen kommune skal eie sin del av det nye bygget. Bergen bystyre behandlet saken i møtet 31.01.2018 sak 27/18 og fattet følgende vedtak:

- 01 — Bergen kommune går inn i prosjektet «Nye Åsane VGS og kulturhus» med finansiering på mellom 130 og 140 mill. kroner som eier av kulturhusseksjonen i et sameie med Hordaland fylkeskommune.
- 02 — Dagens kulturhusseksjon i Åsane senter avhendes når det nye kulturhuset står ferdig, og salgsinntekten inngår i den totale finansieringen av det nye bygget.

Bystyret ba i saken byrådet forsikre seg om at Norsk standard for akustikk (NS 8178) blir benyttet i kulturhusdelen, samt i de lokaler som skal benyttes til kulturformål i samarbeid med «Nye Åsane videregående skole». (Jfr. Plan for frivillighet).

Prosjektet har vært igjennom en grundig brukerprosess i god dialog med fylkeskommunens

prosjektledelse, entreprenør, de prosjekterende, brukerne for bibliotekdelen og fylkesbiblioteket, og brukerne for kulturhuset. I tillegg til faglig kompetanse fra Kulturhusplan DA, er det også i mindre grad benyttet rådgivere som var med i arbeidet med Kravspesifikasjonen, bl.a. akustiker. Reguleringsplan ble vedtatt av bystyret i mars, sak 61/18, og første spadetak for bygget skjedde like etter påske 2018.

Nye Åsane kulturhus vil få et areal på like oppunder 3000 kvm. Innenfor dette arealet bygges en kultursal med totalt 484 seter fordelt på teleskopamfi og balkong/galleri, en mindre blackbox/multisal med 126 seter, et meråpent, kombinert folke- og skolebibliotek, utstillingslokale, klubblokale, øvingsrom for musikk og dans, møterom, verksted og tilleggsfunksjoner, samt administrasjonslokaler for kulturkontor og kulturskole. Det er også lagt opp til en stor grad av sambruk med skolen. Kulturhuset skal driftes av Arna og Åsane kulturkontor som vil ha sin administrasjon i bygget. Kulturskolen skal også ha kontorplasser i administrasjonsdelen av bygget, og får tilgang til undervisningsrom, øvingsrom og saler. Tre ekstra øvingsrom i skoledelen er tilrettelagt med tilpasset akustikk, og et av klasserommene har fått dansegulv.

Biblioteket skal ha meråpent i nye Åsane kulturhus. Meråpent bibliotek eller selvbetjent bibliotek er en tjeneste fra folkebibliotek og høgskolebibliotek som gir lånerne utvidet tilgang til bibliotekets lokaler og mediesamlinger etter ordinær lukketid. Tilgang til lokalene oppnås ved å oppgradere bibliotek kortet til adgangskort. Et slikt adgangskort vil ikke gi tilgang til resten av kulturhuset.

Investeringskostnadene på kommunens budsjett lyder på kr 139,5 mill.

I tillegg har kommunen satt av kr 52 mill. til inventar og utstyr til kulturhuset. Det søkes også tilskudd fra Musikkutstyrsordningen.

Finansiering: Bergen kommune, Hordaland fylkeskommune

Foto: Tormod Kayser, Fana og Ytrebygda kulturkontor

Prosjekt under planlegging:

Utvidelse av Fana kulturhus

Det er mangel på egnede øvingslokaler for korps i Fana, en bydel med et sterkt korpsmiljø. Dette peker Midtun Skoles Musikkorps på i sitt innspill til kulturarenaplanen. Både Bergen kulturskole og Midtun Skoles Musikkorps har uttrykt interesse i lokalet bak Fana kulturhus, i Østre Nesttunvei 20, som en mulig utvidelse av kulturhuset. De ønsker at lokalet skal benyttes som øvingsrom for korps og til undervisning i kulturskolen. Det er også mangel på øvingsrom for dans og kor i bydelen. Det er derfor fremmet forslag om at Bergen kommune erverver dette lokalet som en utvidelse av Fana kulturhus. Kulturskolen har også pekt på Fana kulturhus som ett av tre ønskede bydelsentre i sitt innspill til kulturarenaplanen. Lokalet er på ca 400 kvm, og eier har fått utarbeidet et forslag til mulig utforming av lokalet til kulturskoleformål. I forslaget beskrives tre musikkrom/grupperom tilegnet undervisning i kulturskolens regi. I tillegg er det et stort lokale for fremføring/øving/lagringsplass

for korps, kor og dans, samt et kontor og et lite kjøkken/spiserom. Lokalet ligger vegg i vegg med Fana kulturhus, og ville vært et naturlig tilskudd til kulturhuset.

I sammenheng med dette kan det være hensiktsmessig å se på mulighetene for bedre lydisolering i gamlebygget, slik at det vil bli mulig å bruke alle tre etasjer parallelt. Dette vil gi en bedre utnyttelse av allerede eksisterende lokaler.

Norsk Standard for akustikk (NS 8178) må legges til grunn når de nye lokalene istandsettes til kulturformål.

Fana kulturhus er eid av Østre Nesttunvei 16 AS, og leieavtalen med Bergen kommune går ut 31.12.20. Arbeidet med reforhandling av leieavtalen må påbegynnes i 2019.

Finansiering: Bergen kommune

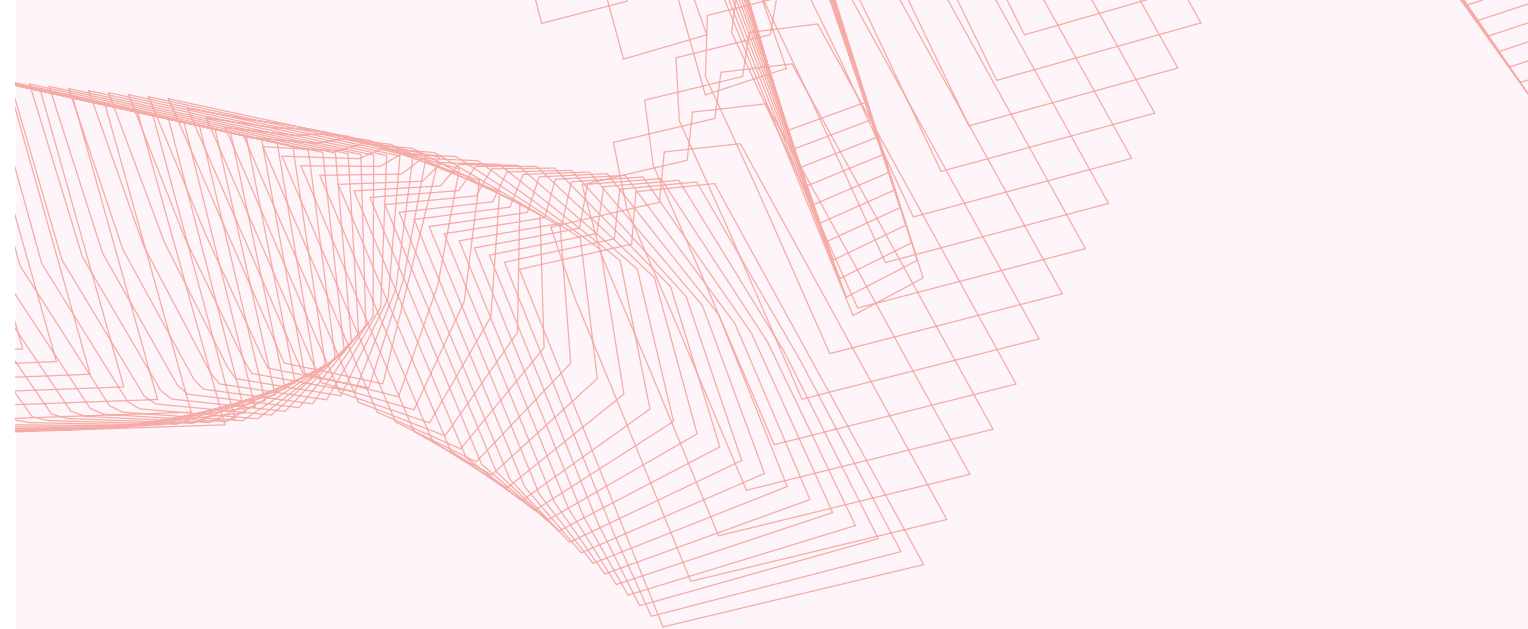
Fyllingsdalen kulturhus

I forbindelse med byrådets vilje til å realisere kulturhus i Fyllingsdalen ble det vinteren 2016 igangsatt et arbeid for å kartlegge hvilke areal og funksjoner som best vil tjene kulturlivet i Fyllingsdalen bydel. Resultatet av behovsanalysen ble framlagt for bystyret i mars 2017. Bystyret vedtok at det skulle jobbes videre for å få på plass et kulturhus i Fyllingsdalen. Bystyret ba byrådet utpeke en prosjektleder i kommunen for kulturhuset, og at det i tråd med kommunens intensjoner om reell brukermedvirkning også ble nedsatt et brukerutvalg hvor Fyllingsdalen Kulturråd, Bergen offentlige bibliotek, Nye Fyllingsdalen Teater, Bergen kulturskole og Fyllingsdalen og Laksevåg kulturkontor ble tatt med.

Høsten 2017 ble det satt i gang en lokaliseringssstudie av seks aktuelle tomter. Rapporten ble utarbeidet av Arkitektfirmaet Cubus AS, og konkluderte med at det var spesielt to tomter som egnet seg best. Ut i fra fire sentrale kriterier som styringsgruppen satte, var det Kollektivterminaltomten som kom absolutt best ut. Disse kriteriene var samhandling, synlighet, adkomst og byutvikling. Bystyret vedtok 25.04.18 at det nye kulturhuset

skal ligge på Kollektivterminaltomten. Dette medfører at reguleringsplanen for Fyllingsdalen vil gi et tilstrekkelig stort fotavtrykk til et kulturhus. Tomten er lang og bred nok til at man kan få til en effektiv og tilfredsstillende planløsning i kulturhuset, for å sikre god kommunikasjon innad i bygget. Et kulturhus på denne tomten vil være godt synlig fra sentrale punkter i området og et fremtidig kulturhus plassert her vil være lett tilgjengelig, med trygg adkomstvei særlig med tanke på barn og unge. Nærhet til kollektivtransport er også viktig. Område-reguleringsplanen for Fyllingsdalen som er under utarbeidelse, vil legge til rette for etablering av et kulturhus ved Oasen. Kollektivterminalen er i områdereguleringsplanen vurdert som et godt alternativ til tomtevalg for kulturhuset, og er i samsvar med reguleringsplanens målsetninger om et mangfoldig og aktivt bydelssentrum. Rom- og funksjonsprogram er neste trinn, og er satt i gang per april 2018. Så vil det utarbeides et skisseprosjekt som vil inkluderes i endelig områdeplan for Fyllingsdalen. Dette vil bidra til at behovet for detaljregulering faller bort.

Finansiering: Bergen kommune og evt. andre offentlige og private instanser

Kollektivterminaltomten.
Foto: <http://www.blomurbex.no/bergen>

Prosjektidéer:

Laksevåg bydel – Laksevåg Verft

Med bakgrunn i levekårsdata har Bergen kommune satt i gang områdesatsning på Indre Laksevåg. Kultur er viktig for å løfte et område og kan bidra til å redusere levekårsforskjeller. Lokalbeboerne på Laksevåg har selv formulert en visjon om at det må skapes et levende lokalsamfunn med mangfold og trivsel, og de peker på behovet for kulturhus med nye offentlige rom og møteplasser i tilknytning til et moderne bibliotek. Det er satt i gang et planarbeid på Laksevåg Verft hvis mål er å utvikle verftsområdet til et sentrumsområde som fremhever viktige kulturminner og den rike industrihistorien. I arbeidet har man blant annet sett på hvilke bygg på området som bør gjøres om til kulturbygg. Det lokale kulturlivet har allerede vist stor interesse for å ta i bruk de gamle verftsbygningene til ulike arrangementer og utstillinger, og byggene fremheves som

uformelle og egnede arenaer for sambruk og samspill mellom offentlige og private kulturaktører. Flere av disse bygningene står per i dag tomme, og i et byplanleggingsperspektiv kan man vurdere å ikke bare styrke kulturtilbud rettet mot Laksevågs befolkning, men også knytte området tettere opp mot Bergen sentrum. I et innspill fra Marin Eiendomsutvikling AS, eier av Laksevåg Verft, foreslår de verftsområdet som en alternativ lokasjon både for Bergens Sjøfartsmuseum og for Nye Akvariet.

Initiativ:Laksevåg sier i sitt innspill til kulturarenaplanen at lokaliseringen av en kultura-rena på Indre Laksevåg må ta opp i seg hensynet til et levende Gamle Laksevåg sentrum og bygge opp under dette på en god måte. I så måte bør et bibliotek med mulige kulturhusfunksjoner ikke ligge på Laksevåg senter, men plasseres der det best kan bidra til en positiv bydelsutvikling.

Finansiering: Ikke avklart

Andre bygg og byggrelaterte forhold

Kulturlivet både øver, produserer og formidler i ulike bygg og på ulike arenaer. Skoler, kirker, gymsaler, ungdomslagshus, grendahus mm, er viktige arenaer for særlig det lokale kulturlivet. Mange av byens profiler innen ulike sjangre starter sin karriere nettopp i de lokale byggene. Dette viser hvor viktig det er å legge til rette for gode arenaer og møteplasser i lokalsamfunnet. I Norge er det i dag cirka 10 000 lokaler som benyttes til kulturaktivitet. Av disse er det bare mellom 15-20 % som er egnet til formålet. Det er naturlig å gå ut i fra at denne prosentandelen er gjeldende også for Bergen. Tilskudd til lokale kulturbygg over tippemidlene går ned og Bergen kommune bør være en aktiv pådriver for å snu denne tendensen. Videre er det et stadig behov for å vedlikeholde og forbedre eksisterende kulturlokaler slik at de er tilpasset et kulturliv i utvikling.

Kulturhuset Sentrum

Ytre Arna har et av de største privateide kulturhusene i landet – Kulturhuset Sentrum. Huset er eid av fem frivillige organisasjoner, og har fire etasjer med lokaler i forskjellige størrelser, til sammen 1200 m². Kulturhuset har fått kr 100 000,- i tilskudd per år over bybudsjettet siden 1999, en sum som ikke har vært justert på nesten 20 år. Utvikling og modernisering av huset har vært et prioritert prosjekt for områdesatsingen i Ytre Arna, og det har blitt gjennomført en lang rekke tiltak på bygget i samarbeid med styret og de kommunale tjenestene som leier i huset (bibliotek og fritidsklubb/kulturverksted). Kulturhuset Sentrum er et aktivt kulturhus, men også et viktig kulturminne fra tekstilindustriens storhetstid. I bystyresak 178/17 om områdesatsning er det anbefalt at driftstilskuddet til Kulturhuset Sentrum bør økes over tid, og at huset bør sees i sammenheng med oppgradering av Ytre Arna skole. Skolebruksplanen sier at Ytre Arna skole skal oppgraderes til et senter for oppvekst, kultur og idrett, og det bør vurderes hvordan Kulturhuset Sentrum kan utvikles videre i forbindelse med dette. Dette er i tråd med Kulturhuset Sentrums ønsker i sitt innspill til kulturarenaplanen. De ønsker

også større kommunal aktivitet i bygget, og vil endre status fra grendahus til kulturhus siden huset driftsmessig ikke ligner et grendahus verken når det gjelder driftsutgifter, kvadratmeter eller besøkstall.

Døves kulturhus

Bergen Døvesenter er et verneverdig hus fra 1868, reist av Peter Jebsen. Huset i Kalfarveien er på 1400 m² fordelt på fire etasjer. I første etasje er en storsal med scene, der det blant annet gis tilbud om foredrag, debatter, teater, show og kursvirksomhet for døve og hørende som vil lære tegnspråk. Andre etasje har kontorer, møterom og museum, mens tredje etasje for tiden står tomt etter at eksterne leietakere flyttet ut. Underetasjen brukes av Nubben barnehage. Døvesenteret tilbyr kulturaktiviteter for døve og hørselshemmede som har tegnspråk som sitt hovedspråk, og understreker at senteret er åpent og inkluderende for alle, uavhengig av medlemskap. Bergen Døvesenter mottar kommunale tilskudd, men disse har stagnert samtidig som utgiftene til blant annet vedlikehold og oppgradering har økt. Mye er blitt gjort på frivillig basis, men senteret er avhengig av større kommunale tilskudd for å holde det gående. Bergen Døvesenter ønsker status som kulturhus med kommunalt tilskudd. Norsk tegnspråk er et minoritetsspråk, og døve trenger et kulturhus der eget språk snakkes.

Kommunale kulturlokaler

I alle bydeler finnes det kulturlokaler i kommunalt eie, lokaler i ulike størrelser og med ulike funksjoner. De kommunale kulturlokalerne utgjør en viktig ressurs for amatørkulturlivet. Kulturlokalene brukes av faste ukentlige brukere men også til mer sporadiske aktiviteter og engangsarrangementer. Noen av lokalene har kun møterom, mens andre også har aktivitetsrom, fremføringsarenaer og kafe. Mange av lokalene er ubetjente. Kulturlokalene er først og fremst beregnet til kulturaktivitet for barn og unge og aktivitet i regi av frivillige lag/organisasjoner.

Eksempler på kommunale kulturlokaler i bydelene er Ådnahall kulturverksted, Nordnes Bydelshus, Ungdomshuset U82, Ytrebygda kultursenter, Gnisten - totalt et tjuetalls lokaler. Kulturlokalene kan bookes gjennom systemet AktivBy, administrert av de fire lokale kulturkontorene. Kulturkontorene er også lokale tilretteleggere for kulturaktivitet i bydelene.

Kommunalt eide bygg kartlegges vedlikeholdsmessig gjennom kommunens vedlikeholdsplaner. Kulturlokalene er også innbefattet i dette. Den forestående rehabiliteringen av Kulturhuset Danckert Krohn er et eksempel på dette.

Skolestruktur – nye skoler og rehabiliteringsprosjekt

Skolene i Bergen vil i større grad være åpne for øving og produksjon på kveldstid, og det skal bli mulig å bestille rom på skolene via Bergen kommunes bookingsystem AktivBy. Med dette vil byrådet sikre at flere lag og organisasjoner får tilgang på gratis lokaler til sin aktivitet. Bystyret bevilget i 2018 midler til utvidet tilsynsvaktordning slik at skolene blir tilgjengelig for bruk i 32 uker årlig.

I utvikling av nye senterdannelser er det viktig med tidlig samordning av planer slik at ulike funksjoner får best mulig plassering mot hverandre for å få mereffekt av kommunale investeringer. Det er i samarbeid med Byrådsavdeling for barnehage, skole og idrett laget en mal for gjennomføring av byggeprosjekter. Det vil i oppstartsfasen av nye byggeprosjekter gjennomføres avklaringsmøter om hvilke krav som skal stilles i hvert prosjekt. Dersom det er behov for mer omfattende tiltak med egne tilrettelagte lokaler for kultur og/eller særskilte tiltak for tilpassing for kultur vil dette kunne samkjøres med skoleutbyggingsprosjekter på et tidlig stadium slik at både budsjettarbeid og rammer for byggeprosjektene kan defineres og besluttes.

Etat for utbygging har endret prosjekteringsveilederen slik at det ikke lenger kun er en anbefaling, men blir et krav at NS 8178 følges ved prosjektering av musikkrom og andre rom som kan defineres som musikkarealer i nye byggeprosjekter.

Folkeverksted - makerspaces

Begrepet Makerspace er relativt nytt i Norge, og man har ikke funnet et godt norsk ord for disse arealfellesskapene, som har som mål å samle et nettverk av kreative personer, organisasjoner, bedrifter og lignende i sterke fellesskap. Makerspace er et godt utstyrt og stort fellesverksted. Her kan utøverne møtes for å dele kunnskap, erfaringer og utfordringer. Her kan man sammen utvikle, reparere og produsere, utvikle nye ideer til felles prosjekter og så videre – mulighetene er mange. Et Makerspace er et møtested med mange ulike aktiviteter og arenaer der delingskultur

og sosialt samvær står sentralt. Fokus er oftest på teknologi, kreativitet og kunnskapsutveksling. Mange liker å se på slike verksteder som en slags inkubator og katalysator for innovasjon og samarbeid på tvers av alder, kjønn, generasjoner, organisasjoner, kulturer osv. I amatørkultursammenheng kan et slikt verksted være et møtested med tilgang til felles lokaler og utstyr, hvis agenda er å stimulere til nettverksbygging, kompetanseutvikling, skaperglede, fokus på gjenbruk, det grønne skiftet og sosialt samvær. Utformingen av verkstedet kan tilpasses de ulike brukergruppene avhengig av lokalets størrelse og økonomiske forutsetninger.

Bergen Offentlige Bibliotek (BOB) har et Makerspace med tilhørende kurs og aktiviteter, og har knyttet til seg flere organisasjoner og lag som aktive brukere. BOB har også vært deltagende i utvikling av et nytt Makerspace på Marineholmen sammen med Bergen Teknologioverføring, og har et bredt nettverk i makermiljøet. Det er et mål at det skal etableres et folkeverksted i hver bydel.

Finansiering: Det kan søkes tilskudd fra Bergen kommunes ordninger for lokalt kulturarbeid til Makerspaces

Kirker

Det er naturlig at det gis en generell beskrivelse av den store kulturaktivitet som foregår i kirkene. Alle kirkene har kulturarrangementer året igjennom og i tillegg et stort engasjement knyttet til f.eks. bydelenes kulturdager/kulturfester, Kultur natt, jubileer og andre bydekkende arrangementer. Kirkemøtet i 2015 vedtok nye regler for kirker og bruken av disse. Her stadfestes bl.a. menighetsrådets anledning til å plassere midlertidige installasjoner i kirkerommet uten en lang forutgående godkjenningsprosess. Dette letter gjennomføringen av mange kulturarrangementer.

Et viktig prinsipp i kirkeloven er at det er det enkelte menighetsråd som bestemmer hvem som skal få bruke kirken til ulike kulturarrangementer og hvilke rammer disse arrangementene skal ha.

Bergens 25 menigheter innen Den norske kirke eier 34 kirkebygg og en rekke menighetshus. Det foregår gjennom året en mangfoldig kulturaktivitet i og rundt disse lokalene, likeså i bygg som disponeres av frikirkemenigheter. I løpet av 2016 deltok ca. 100.000 mennesker

på ulike kulturarrangementer i bergenskirken. Selv om korvirksomhet og orgelmusikk står sterkt, er det en langt større bredde i kulturaktiviteten. Det er bl.a. snakk om øvrige musikalske uttrykk, kunstutstillinger, teaterforestillinger, danseforestillinger, foredrag og debatter m.m. Ettersom kirkene i Bergen er svært ulike, er det naturlig at det kan være forskjellige kulturuttrykk som passer best i den enkelte kirke.

Noen kirker har lagt opp til en mer spisset kulturprofil. Barnas katedral i Nykirken og Ung katedral i St. Jacob er eksempler på slike kirker.

Kirkene som monumentalbygg i landskapet er også en del av kulturbildet, som en sentral kulturbærer innen arkitektur. Middelalderkirkene i Bergen sentrum må sies å stå i en særstilling her, gjennom deres betydning i det historiske Bergen.

I tillegg til kirkebyggene, forvalter Bergen kirkelige fellesråd av ulike grunner en del andre bygninger i Bergen. De fleste av disse er driftsbygninger av ulikt slag, men noen bygg er også ledig for annet bruk. Noen av disse byggene representerer viktige arealer for kunstnerisk og kulturell øvelse og produksjon. Hardangerveien 7B på Midttun, «Sveitervillaen» er et eksempel på dette. Der har 15 kunstnere laget foreningen «aktiv kunst» som leier villaen og bruker den til verksted og utstillinger. Villaen bærer preg av dårlig vedlikehold, men er en bevaringsverdig bygning som Bergen kirkelige fellesråd prøver å finne midler til å ta vare på.

Alfred Offerdals vei 10 på Laksevåg er en annen bygning som nå er blitt ledig etter at kalkverkstedet som var her før er blitt fjernet. Det er en gammel produksjonsbygning i to etasjer der klimaskallet er relativt godt vedlikeholdt, mens interiøret kan kreve noen tilpasninger til bruk. Huset er tilbudt en gruppe amatørkunstnere som vurderer om de vil leie det. Ingen avtale er foreløpig inngått.

Vigselsrom

Stortinget vedtok 12. juni 2017 endringer i ekteskapsloven som innebærer at ansvar for gjennomføring av borgerlige vielser overføres fra domstolene til kommunene. Iverksettelsesdato ble satt til 1. januar 2018.

Bergen bystyre vedtok i møte 25.10.17, B-sak 263/17, rammer og opplegg for organisering og gjennomføring av borgerlige vielser i Bergen kommune. I vedtaket ba bystyret om at det ble utarbeidet egne kommunale retningslinjer og bestemmelser for hvordan ordningen skal praktiseres. Retningslinjene ble vedtatt i bystyremøte 22.11.17, B-sak 300/17.

I en overgangsfase er vigselsrommet i Bergen tinghus benyttet til vielseene, men som hovedregel vil vielser gjennomføres i de lokalene som kommunen har avsatt til formålet. I Bergen kommune vil vielser bli foretatt i Forhandlingsalen i Magistratbygningen. «Magistraten» er imidlertid under rehabilitering/oppussing og det er usikkert når vielser kan bli foretatt her. Det er også åpnet for vielser, foreløpig noen lørdager, i Ambrosia Tønnesens lokale i KODE 1, Nordahl Brunsgate 9.

Livssynsnøytrale seremonirom

Livssynsnøytrale seremonirom er lokaler som kan brukes av alle, uavhengig av tro eller livssyn, til verdige markeringer av ulike viktige begivenheter i livet.

Norge er med årene blitt et mer pluralistisk land og behovet for å kunne holde minne- markeringer og seremonier i livssynsnøytrale lokaler har økt.

Å legge til rette for offentlige livssynsnøytrale seremonirom er et kommunalt anliggende, men Staten har over år kommet med flere oppfordringer, som f.eks. i daværende regjering Soria Moria erklæring (2005): «Regjeringen vil bidra til at det opprettes flere livssynsnøytrale seremonilokaler».

Staten ved Kulturdepartementet hadde i tidsrommet 2013–2015 en prøveordning for tilskudd til livssynsnøytrale seremonirom, men departementet besluttet å avvile ordningen i 2016. Det ble bl.a. vist til at ordningen var lite brukt.

Bergen kommune disponerer flere livssynsnøytrale kapeller i forskjellige geografiske områder. I 2008 – 2010 ble kapellene på Møllendal renovert og gjort livssynsnøytrale og navnene skiftet fra Troens og Håpets kapell til Lille og Store kapell. Disse kapellene er vurdert som godt egnet for nøytrale seremonier.

Planen Verdig gravferd for alle – Gravferdsplan for Bergen kommune 2018 til 2028 fastslår at det innen utgangen av 2019 skal utredes behovet for større livssynsnøytrale seremonirom. Møllendalskapellene viser seg i noen tilfeller å være for små. Både nybygg, utvidelse av Møllendal, leie av lokaler ved behov m.m. er alternativer som skal vurderes.

Et seremonibygg bør være stilfullt og dermed kunne gi en opplevelse av høytidelighet og verdighet. Enkelte lokale kulturbygg kan åpnes for et slikt formål. Lokalene bør ha en nøytral utforming av faste elementer kombinert med muligheten for bruk av mobile symboler. Seremonirommene bør kunne brukes til flere formål.

Vedlikeholdsproblematikk – Tilskudd til vedlikehold av ikke-kommunale kulturbygg

Det kan søkes om tilskudd til nødvendig vedlikehold av ikke-kommunale kulturbygg, ikke til ombygginger eller nybygg. Unntak kan gjøres dersom svært store skader pga. manglende vedlikehold tilsier at ombygging eller nybygg er den beste løsningen. Prekært vedlikehold av skader som er av en slik art at bygningens beskaffenhet er truet, eller der manglende reparasjon vil føre til store økninger i senere vedlikeholdsutgifter, skal ha førsteprioritet. Det samme gjelder vedlikehold som er nødvendig for å opprettholde kulturaktivitetene i bygget. Alle som driver ikke-kommunale kulturhus kan søke midler fra denne tilskuddsordningen, men frivillige organisasjoner uten betydelig grad av offentlig tilskudd har førsteprioritet. Organisasjoner og lag som søker tilskudd, må være registrert i Frivillighetsregisteret i Brønnøysund og ha organisasjonsnummer. Enkelt personer som søker må bruke fødselsnummer. Sum til fordeling er kr 750 000,-.

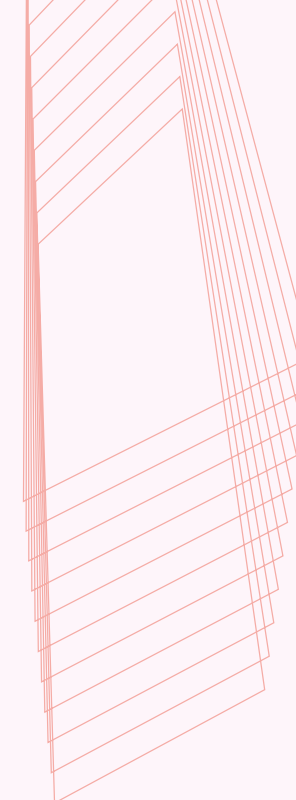
Denne ordningen har betydd svært mye for de frivillige som driver private kulturbygg.

Samdal Grendalag skriver i en rapport:

«Tilskuddene vi har fått av Bergen Kommune til vedlikehold har vært en uvurderlig hjelp for oss i Samdal Grendalag! Det har muligjort større oppussingsprosjekter og gjort det mulig å holde bygningene ved like.»

Salhushallen:

«Tilskuddet er av avgjørende betydning for vårt gamle ærverdige samfunnshus! (...) Vi har fortsatt mange vedlikeholdsoppgaver foran oss og behov for oppgradering. Så jeg håper at tilskuddsordningen blir videreført, og at vi fortsatt kommer i vurderingen for tildeling.»

Bibliotekstruktur

I byrådets plattform 2015–2019 står det: Bibliotekene er ikke bare steder der byens innbyggere kan låne bøker, men også viktige møteplasser for nærmiljøene. Byrådet vil sikre at bibliotekene fortsatt skal være gode arenaer i alle deler av byen.

Bibliotekenes rolle som møtested og en sosial læringsarena stiller andre krav til lokalenes utforming og størrelse enn det tradisjonelle utlånsbiblioteket. En ser tydelig at de større bibliotekene med et allsidig tilbud og arrangement der folk kan møtes om kulturelle opplevelser, debatter og foredrag har økt aktivitet, mens de minste bydelsbibliotekene kan slite mer med å holde på sine brukere.

Bergen Offentlige Bibliotek har som mål at alle barn og unge i Bergen skal kjenne biblioteket. Dagens barn og unge møter andre utfordringer enn tidligere og gode møteplasser sees som viktige i arbeidet med å skape gode oppvekstmiljø. Det fysiske bibliotekrommet og de ansattes kompetanse er viktige elementer i dette arbeidet.

Byrådet vil flytte og relokalisere Landås bibliotek til Slettenområdet og oppgradere til større bydelsbibliotek. Av nye filialer foreslår byrådet følgende prioritering:

- 01 — Nyetablering av bibliotekfilial på Indre Laksevåg.
- 02 — Nytt bydelsbibliotek i Ytrebygda.
- 03 — Etablering av bydelsbibliotek i Indre Arna.

Bergen bystyre fattet 20.06.2018 følgende vedtak (sak 156/18): 1. Bystyret slutter seg til byrådets foreløpige prioritering av nye filialer og endret bibliotekstruktur. 2. Nye filialer vurderes nærmere i forbindelse med byrådets framlegg til Handlings- og økonomiplan 2019–2022/Budsjett 2019.

Landås - Sletten

Landås bibliotek hadde 57 000 besøkende i 2017. Biblioteket trenger nye, større lokaler som er universelt utformet. Biblioteket ligger i 2 etg. på Landåstorget uten heis, lokalet er ikke modernisert siden det ble bygget i 1959.

Biblioteket har redusert åpningstider og personale i forhold til andre bydelsbibliotek. Det hadde vært gunstig om biblioteket hadde vært plassert nærmere den del av Årstad bydel som har levekårsutfordringer slik at biblioteket kunne spille en viktigere rolle som sosial møteplass og læringsarena for de som mest trenger et slikt tilbud. Årstad bydel vokser raskere enn noen annen bydel i Bergen, med en forventet vekst i folketall på 19,2 % mot 2030. Et nytt bibliotek i Slettenområdet bør derfor prioriteres, da plassert godt kommunikasjonsmessig i nærheten av bybanen.

Laksevåg

Loddefjord bibliotek har 120 000 besøkende i året. Biblioteket har trivelige lokaler i Vannkanten senter. På grunn av geografien kan biblioteket vanskelig dekke hele bydelen. Innbyggere på Laksevågsiden bruker mest Hovedbiblioteket. Indre Laksevåg er en bydel med levekårsutfordringer. Det var sterke protester den gang filialen på Laksevåg ble lagt ned, og det antas at et bibliotek her vil bli svært godt mottatt av befolkningen. Ettersom det allerede er et bydelsbibliotek på Loddefjord i samme bydel, og at det er relativt kort avstand til Hovedbiblioteket vil Laksevåg kunne betjenes med et noe mindre bydelsbibliotek. Initiativ:Laksevåg peker på et viktig element i Områdesatsningen i sitt innspill til kulturarenaplanen, nemlig at et kulturbygg med moderne bibliotek og gode møteplasser vil løfte Laksevåg som en viktig, sentrumsnær bydel full av potensiale, og være et lokomotiv som ansporer til økt etterspørsel og påfølgende satsningsvilje hos private slik at forretnings- og servicebedrifter ser at det er et marked på Laksevåg. Et kulturbygg og bibliotek sentralt plassert på Gamle Laksevåg vil bidra til en positiv byutvikling, gi barna et nærbibliotek, ungdommen et godt sted å være, samt gi de voksne en møteplass og et rom for integrering.

Ytrebygda

Ytrebygda er eneste bydel uten eget bibliotek. Etter at bokbussen ble nedlagt i 2010 har en registrert en at en betydelig andel innbyggere i Ytrebygda ikke lenger er bibliotekbrukere, dette gjelder særlig voksne. Ytrebygda har få kulturtilbud og liten aktivitet i frivillige lag og organisasjoner. Nå kan det være en utfordring at det ikke er et naturlig sentrum i bydelen, slik at plassering av offentlige institusjoner må bidra til en senterdannelse. Det er svært mange barn og unge i denne bydelen, og et

bibliotek her bør derfor prioriteres høyt. Nå når bydelen har fått bybane ville det være gunstig at et bibliotek plasseres langs denne slik at det blir lett tilgjengelig for innbyggere uten bil.

Indre Arna

Innbyggerne i Arna bruker biblioteket minst. Arna er en liten bydel, og trenger da et mindre bibliotek enn andre bydeler. Ytre Arna bibliotek er den minste filialen biblioteket har, og den styres fra Åsane filial. Den er kun bemannet med en person i åpningstiden, og har svært redusert åpningstid. Biblioteket er ikke godt nok plassert til å fungere som bydelsbibliotek for hele Arna bydel. Et bibliotek i Indre Arna ville være mer hensiktsmessig enn det biblioteket som finnes i Ytre Arna. Biblioteket i Ytre Arna har vært et viktig tiltak for områdesatsningen der, og biblioteket vil styrkes enten gjennom meråpent eller økt åpningstid inntil et eventuelt nytt bibliotek blir etablert i Indre Arna.

Åsane

Åsane bibliotek er byens best besøkte bydelsbibliotek med over 200 000 besøkende i året. Biblioteket flyttes til nye Åsane Kulturhus i 2020 og blir både bydelsbibliotek og skolebibliotek for Åsane videregående skoles elever med et areal på 900 m². Det skal inngås avtale med Hordaland fylkeskommune om kjøp av skolebibliotek tjenester fra Bergen kommune.

Hovedbiblioteket

Hovedbiblioteket har spesialtjenester og fellesfunksjoner for hele Bergen Offentlige Bibliotek. Kapasiteten på huset er sprengt, og en ser på muligheter for å bedre kapasiteten med å åpne opp en større del av huset til publikum. Hovedbiblioteket er et byomfattende tilbud, det ligger strategisk plassert i bybildet og har brukere fra hele Bergen med nabokommuner. I følge ABM-planen skal nytt Hovedbibliotek utredes i 2020–21, et alternativ er å fornye lokalene, eventuelt flytte ut deler av hovedbibliotekets funksjoner uten å bygge nytt bibliotek i sentrum.

Kostnader: Hver filial vil koste 3,7 mill kr i investering og deretter 6,9 mill kr i årlig drift. Når det gjelder Landås vil Årstad bydel komme til å vokse til 50 000 innbyggere som da vil trenge en stor filial (størrelse Fana og Åsane).

Investeringer her er også beregnet til 3,7 mill, mens driftskostnader for stor filial fratrukket dagens kostnader vil være 6,6 mill. Dersom en velger en mellomstor filial vil driftskostnadene fratrukket dagens driftskostnader være 4,2 mill.

Dersom vi skal ha filialer i alle bydeler (Årstad/Landås, Ytrebygda, Indre Laksevåg og Indre Arna) slik vi foreslår er investeringskostnadene totalt 14,8 mill. og driftskostnadene fra 24,9 mill.- 27,3 mill. alt etter størrelsen på nye Årstad bydelsbibliotek.

Finansiering: Bergen kommune

6.5.

Kulturskolestruktur

Kulturskolens virksomhet vil i fremtiden være lokalisert til en sentrumsbase, tre bydelssentre i kulturhusene og mange grunnskoler fordelt i alle bydeler.

I byrådets plattform står det: «Gjennom kulturskolens desentraliserte innsats for bredde og kvalitet sikres et rikt kulturliv i alle bydeler. Amatørkulturlivet og byens frivillige organisasjoner styrkes gjennom kulturskolens systematiske opplæring av nye rekrutter i tråd med amatørkulturplanen. Kulturskolen bidrar til å gi alle barn like muligheter gjennom subsidiert og tilrettelagt undervisning i alle bydeler.» Den desentraliserte struktur er godt forankret med virksomhet i alle bydeler og styrkes ytterligere med etablering av kulturskolerom i de tre bydelskulturhusene: Fana, Åsane, og Fyllingsdalen.

a) En sentrumsbase: Det er fullt mulig å sikre en fortsatt samlokalisering ved at kulturskolen beholder arealene i Lysverket som i dag og at foreslåtte nybygg langs Strømgaten bygges for sambruk med KODE. Alternativt kan ombygging av en eldre skole i sentrum vurderes.

b) Tre bydelssentre: Sambruk av lokaler slik det er planlagt og utredet i Åsane kulturhus vil gi kulturskolen bedre rammevilkår for øving og formidling. Samme modell er lagt til grunn for den videre planlegging av kulturhuset i Fyllingsdalen.

Planen viser for øvrig mulighet for å utvide Fana kulturhus med ekstralokaler for kulturskolen og bydelens musikkmiljø. Se punkt 6.3. Bydelskulturhusene blir sentrale kraftsentre

for kompetansebygging i kulturlivet. Her vil de aller viktigste møtepunktene mellom kulturskolen og kulturlivet finne sted. Ved å legge til rette for maksimal sambruk av personell, lokaler og utstyr blir det mulig å nå kvalitetsmålene i ny plan for kulturskolen. Gjennom en optimal samlokalisering i bydelskulturhusene vil kulturinteressert ungdom kunne møtes for å dyrke sosiale nettverk i tillegg til kulturell kompetansebygging, øving og opplevelse.

c) Flere grunnskoler fordelt i alle bydeler: Et nettverk av skoler strategisk plassert for å gjøre tilbudet tilgjengelig i alle boligområder av hensyn til kulturskolens yngste elever. I tillegg til en sentrumbase og sterke kraftsentre i de tre bydelskulturhusene, vil kulturskolen fortsatt være til stede med undervisning på mange grunnskoler i alle bydeler. For de yngste elevene vil det alltid være best å få kulturskoleundervisning på sin nærskole.

Finansiering: Investeringskostnader begrenses til utarbeidelse av en funksjonell sentrumsbase. Kostnad avhenger av valgt løsning. Et fortsatt tilhold i Lysverkbygget supplert med et nybygg langs Strømgaten i sambruk med KODE blir trolig den rimeligste løsningen

6.6.

Klynger

Å legge til rette for klynger, eller samlokalisering, innen kunst- og kulturfeltet kan bidra til å styrke aktørenes innovasjonsevner og samarbeidet aktørene imellom. Fysiske klynger vil være et springbrett for små og mellomstore kulturvirksomheters utvikling, og for økt bærekraft, sysselsetting og verdiskapning.

Prosjektidéer:

6.6.1.

Tverrfaglig klynge

Det er ønske om å bygge opp gode klynger som kan gi økt verdiskapning og konkurransekraft for aktørene innen ulike bransjer. Målet er å skape gode samarbeidsbaserte utviklingsaktiviteter som ulike aktører ikke ville fått til på egen hånd. Klyngen skal være en katalysator for å bringe sammen aktører til et felles engasjement rundt omstilling og fornyelse og å skape en økt dynamikk i dette samspillet. Klyngemiljøer skal gi små og mellomstore bransjeaktører bedre grunnlag for nødvendig endring og fornyelse, gjennom å overføre kompetanse og erfaring seg imellom og få tilført nødvendig ekstern kompetanse for å skape grunnlag for vekst og utvikling.

Samlokalisering og samarbeid på tvers av virksomheter i klynger er en struktur som i utgangspunktet er hentet fra næringslivet, men som har vist seg overføres godt til kunst- og kulturmiljøene. Bergen er kjent for et godt samarbeidsmiljø og deling på tvers av fagmiljøer, og noen av de mest kjente spydspissene for Bergens samarbeidskultur finner vi i de fysiske kunstnerklyngene som USF Verftet og Bergen Kjøtt. USF Verftet er landets største samlokalisering av kreative virksomheter, og huser i tillegg en rekke institusjoner som Brak, Vestnorsk filmsenter, Vestnorsk jazzsenter, Norsk filminstitutt, Bergen designkubator, Bergen Internasjonale Filmfestival og Mediefondet Zefyr. Bergen Kjøtt huser 300 leietakere og har vært en yngleplass for ny musikk. Blant ny-etablerte klynger finner man eksempelvis Bergen Game Collective

som samlet spillutviklere i Kronstadparken før de ble oppløst i 2017, og Aldea fellesverksted og kunstneratelier i Kunstakademiets gamle lokaler i C. Sundtsgate 55.

Et fellestrekk for disse fysiske klyngene er at de har oppstått organisk og på initiativ fra kunstfeltene selv. Både Bergen Kjøtt og USF Verftet er som kjent gamle fabrikklokaler og som kunstnere og kulturarbeidere selv har sett nytte i og tatt i bruk. I dag representerer husene de sterkeste samlingspunktene for det frie kunstfeltet i Bergen og er blant våre mest aktive og nyskapende kulturinstitusjoner. Klyngenes unike egenskaper at de åpner for en effektiv og uformell utveksling av ideer og ressurser. Ved å samle personer fra ulike kunstfelt og ressurser innen ulike ledd i næringskjeden legger klyngene grunnlaget for at uante samarbeid og kunstneriske uttrykk får blomstre fritt. Klyngene i Bergen har over tid utviklet sterke og innovative fagmiljøer som igjen interesserer og tiltrekker seg nye aktører. Dette gjør klyngene til viktige byggeklosser for det brede kunstfeltet i byen og bidrar til å gjøre Bergen til en mer interessant kunstby.

Kommunen bør videre styrke eksisterende fysiske klynger og gi muligheter til nye klyngedannelser og samlokaliseringer, blant annet gjennom å stille ledige lokaler og arealer til kunstmiljøenes disposisjon. For å sikre et velfungerende og effektivt klyngemiljø på tvers av fagfelt og byen bør kommunen også ha en koblerrolle og være knutepunkt for fremtidige og eksisterende klyngeprosjekter.

Finansiering: private og offentlige instanser

6.7.

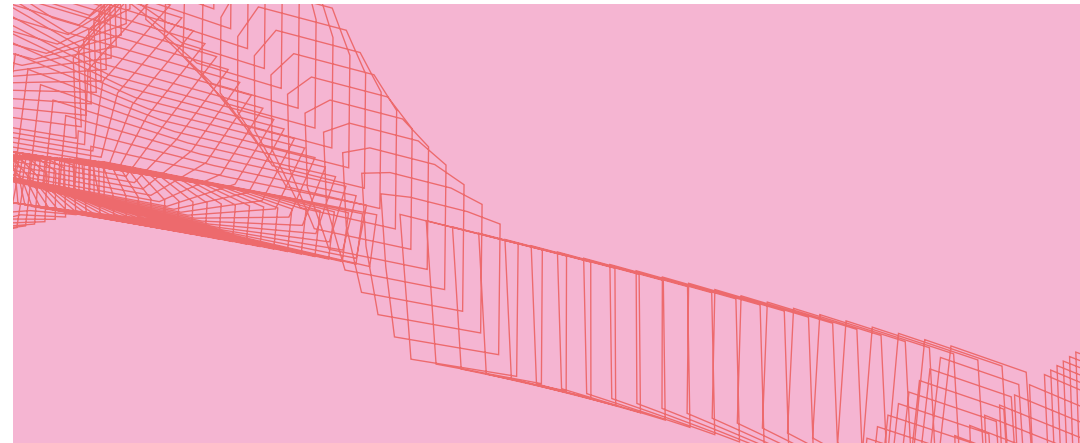
Byarena

Bystyret behandlet konsept og lokaliseringstudie for en byarena i sak 185/17. I saken ble det lagt til grunn at en byarena skulle legges opp etter modell av en kamparena, en arena med idrett som primærbruker, og konserter, arrangementer og messer som sekundærbrukere, og at en byarena må realiseres i samarbeid med private aktører. Saken åpnet for at andre lokaliseringalternativ enn de som var undersøkt i rapporten «Rapport byarena» 10.1.2017 kunne bli vurdert. I rapporten ble alternativene Nygårdstangen, Nymarksområdet, Mindemyren, Slettebakken, Krohnsminde og Kokstad undersøkt. Samtlige muligheter har positive og negative trekk og ulike forhold ble vektet i rapporten. En byarena basert på gitte kriterier vil kreve store arealer, enkel tilgjengelighet og nærhet til kollektivtilbud og gode trafikk-løsninger. Selve bygget vil gi et fotavtrykk på ca. 9500–9800 m². I prosessen ble det avholdt møter med flere interessegrupper med hensyn til arealbehov og funksjoner som sikret god infrastruktur og rask og effektiv rigging til ulike arrangementer.

Bystyret ba i vedtaket om at byrådet arbeidet videre med sikte på å realisere en byarena for Bergen, med kamparena som hovedkonsept. Lokalisering på Kokstad og Slettebakken er mulige alternativer. Bystyret åpnet og for andre potensielle lokaliseringer av en arena enn de som ble belyst i mulighetsstudien.

Det er et pågående arbeid med vurdering og undersøkelse av fire andre alternativer. Rapporten lages som en tilleggsrapport der Kokstad og Slettebakken tas med videre, og de nye forslagene tas inn. De ulike tomtene som skal vurderes er konkrete forslag som er kommet som innspill: Griggastemma ved Tertneskrysset, Valseverkparken på Laksevåg, Store Lungegårdsvann, og Bygarasjen kombinert med Nygårdstangen. I tillegg ønsker Fana IL en byarena-bruk velkommen i en overbygget Slåtthaughall. Rapport er ventet ferdigstilt ved utgangen av juni og ny sak vil bli fremlagt for bystyret i løpet av året.

Finansiering: må avklares i den videre prosessen

6.7.1

Utendørs arena

Bergen har flere utendørsarenaer for arrangementer med en publikumskapasitet på flere tusen tilhørere. Bergen skal være en kulturby i forkant internasjonalt, og det er derfor viktig å kunne tilby sentrumsnære rom for store publikumsarrangementer som konserter av internasjonalt format, festivaler og folkefester.

Festningsverkene – Koengen

Bergenshus Festning er et av de eldste og best bevarte festningsområdene i Norge. Festningen ble bygget i middelalderen da området var kongssete og det er flere historiske bygninger på området. De viktigste er den 750 år gamle Håkonshallen og Rosenkrantzårnet fra 1500-tallet.

Den årlige festivalen Bergenfest på Bergenshus Festning har en total publikumskapasitet på 9.000 per dag. På Festningsverkene er det tre utendørsscener: Plenen, Bastionen og den nye scenen Hjertebank, i tillegg til to innendørsscener: Magic Mirrors, et art nouveau-spiegeltelt med kapasitet til 600 mennesker og Håkonshallen hvor det er plass til 400 sittende publikummere.

Koengen på Bergenshus Festning er en utendørs arena for større arrangementer i Bergen. Bergen Live arrangerer de fleste store konserter på området, som kan romme over 20 000 publikummere. Bergen Matarena (Bergen Matfestival) er også en viktig aktør. Bergen Live har en leieavtale som gir tilgang til uteområder på Koengen, samt at de leier en del bygg. De benytter p-plass og plener til de store konsertene/arrangementene på Koengen.

Til mindre konserter og Bergenfest benyttes arealer på indre festning, Holmen. Disse uteområdene, både på Holmen og Koengen, er de samme områder som andre arrangører også benytter til arrangement.

Når det gjelder bruken av Koengen på kort sikt fortsettes den bruk som er per i dag, med arrangement og konserter, i tillegg til at festningsområdet er åpent og tilgjengelig for publikum. Man vil innen kort tid se nærmere på hvordan Koengen kan brukes mer fremover for å sikre inntekter til drift og vedlikehold av festningen.

Nygårdsparken

Nygårdsparkens øvre del ble rustet opp i 2017. Det ble tilrettelagt for lek og aktivitet samt gode oppholdsplasser for folk i alle aldre. Knutepunktet, en liten kafé/kiosk ved inngangen i nord, er et sted hvor både barn, ungdom, voksne og eldre kan møtes, og skal være et sted for å kunne slappe av eller være aktiv.

Kioskbygget Paviljongen er overbygget med sitteplasser med et sitteamfi i fortsettelsen av paviljongen, som også skal kunne fungere som scene når det er konserter eller teaterforestillinger på stedet. En fast scene vurderes av prosjektgruppen som gjennomfører opprustningen av Nygårdsparkens nedre del.

Leketilbud for barn og unge skal gjøre området attraktivt. Her er lagt til rette for aktiviteter tilpasset ulike brukere og aldersgrupper og inneholder disse under paviljongtaket, bordtennis, boccia, lydlek, trampoliner og bølgende lekeelementer tilpasset barn.

Nygårdsparken er arena for flere store arrangementer og festivaler i løpet av året.

6.7.2.

Andre offentlige plasser og rom

Bergen har lang tradisjon i å satse på utvikling av byrom og offentlige plasser med målsetting om økt aktivitet, sosialisering og deltakelse. Det ligger mange muligheter både i midlertidig og varig bruk av byrom. Videre bør det være enkelt å få tilgang til ubrukte soner og bygg til temporære kunst- og kulturprosjekter.

Innbydende og tilgjengelige byrom vil øke så vel folkeliv som den generelle økonomiske utviklingen i et område. I arbeidet med fortetting i bydeler og utvikling av lokale sentre, samt ytterligere fortetting av sentrum, er sosiale og kulturelle møteplasser avgjørende for utvikling av en god stedsidentitet.

Uventede møter med kunst og kultur i og ved offentlige plasser og rom kan bringe inn nye perspektiver, økt aktivitet og deltakelse. Amatørkulturrådet foreslår på vegne av sine medlemmer at det settes opp små, enkle podier eller scener for konserter i byrommet. Disse kan utformes med en arkitektur som tjener byrommet, strømmuttak og trådløst internett.

Festplassen

Festplassen i hjertet av Bergen sentrum ligger ved nordenden av Lille Lungegårdsvann. Den åpne plassen har vært arena for 17. mai-feiringen i Bergen siden 1929, og mange andre store arrangementer som konserter, julemarked og tivoli blir avholdt her året igjennom. Festplassen fikk en ansiktsløftning i 2003/2004, og fikk blant annet en kafé, brede trapper ned til vannet og nytt underlag. Utlånet er administrert av Bymiljøetaten.

Torgallmenningen

Den brede avenyen midt i Bergen sentrum er en av byens viktigste sosiale møteplasser. Byrommet er stengt for biltrafikk, og rommer tusenvis av mennesker. Festspillene i Bergen har ofte hatt sin offisielle åpning her, og Torgallmenningen er også arena for andre store arrangementer, som Pride, Dansens dag, konserter og appeller.

Prosjekt under realisering:

Kunstallmenningen

Det å åpne opp for kunst i byrommene er forankret i nylig vedtatt Kunstplan for det profesjonelle feltet 2018-2027, og begrepet Kunstallmenningen er tatt i bruk. Synlighet og tilgjengelighet står sentralt. Det skal nå plukkes ut aktuelle steder for realisering. Eksempler på slike steder kan være Skostredet, sidegater og åpne torg, men også andre steder er aktuelle.

Finansiering: Bergen kommune.

Prosjektidé:

Ny bruk av tomme lokaler

VISP har i sin høringsuttalelse skrevet følgende:

«Bergen kommune bør legge til rette for at kommunale bygg og evt. næringsbygg som står tomme over lengre tid tilbys det visuelle feltet til stabile utleiepriser».

Det foreslås å sette av ressurser for at Bergen kommune på en god måte kan legge til rette for at kunst- og kulturaktører kan få tilgang til tomme lokaler som del av en helhetlig sentrumssatsning. Det bør utredes hvilke deler av sentrum/bydelssentra som kan være aktuelle, i første rekke som en prøveordning. Det må opprettes tett dialog med huseier/grunneier for å planlegge gode løsninger, og for at aktørene får den nødvendige hjelpen som trengs for å kunne gå i gang.

Dagens regelverk gir et betydelig og uutnyttet handlingsrom innenfor gjeldende rett, det vil i de fleste tilfeller ikke være nødvendig å søke om endret bruk av tomme lokaler. Det er rom i regelverket for kommunene å gjøre aktive tilpasninger gjennom arealplan eller tillatelser.

Det vises til omtale av prosjektet Levende lokaler som byutvikling under Premisser for kulturbygg, Lokale føringer. I tillegg henvises det til avsnittet om eiendomsskatt.

6.8

Kunst i offentlig rom – plan og vedlikehold

I Bergen kommunes kunstplan for det profesjonelle feltet 2018-2027 står det at det skal arbeides for å opprette en stillingsressurs for vedlikehold og oppgradering av utendørs kunst. Bergen kommune eier kunst på offentlige plasser og i parker. I samarbeid med Grønn etat ble det satt av midler til vedlikehold av utendørs skulpturer, jmfør ABM-plan 2012-2021 pkt 7.15. Beløpet bør økes for at kunsten får det nødvendige vedlikeholdet.

Rådet for kunst i offentlige rom i Bergen skal bidra til at uterom i Bergen gis muligheter til å få profesjonell kunst. Fagavdeling for kunst og kulturutvikling er sekretariat for rådet.

Bergen kommune vil bruke en prosent av byggkostnader ved nybygg og totalrehabilitering av eksisterende bygg til kunstnerisk utsmykking. Utsmykkingsprosjektene ledes av fagavdelingen i dialog med Etat for utbygging og kommunens råd for kunst i offentlige rom. Arbeidet er i tråd med KOROs standardføringer for kunst i offentlige rom.

6.9

Middelalderkirker

Bergen kommune har fire middelalderkirker, og har allerede restaurert Fana kirke og Mariakirken. Mariakirken som ble ferdig restaurert i 2015 hadde samlede utgifter på 122 millioner kroner. Arbeidet med rehabilitering av Korskirken og Domkirken er igangsatt, og det er utredet et behov på totalt 466 millioner kroner til restaurering. Bergen kommune er sitt ansvar bevisst, men det er ønskelig med en høyere statlig medfinansiering av arbeidet. Tilstandsrapporter viser at Domkirken og Korskirken i Bergen er i meget dårlig tilstand, og at det haster med å restaurere dem. Prosjektene går etter planen, og har god fremdrift. Restaureringsarbeidet blir dokumentert gjennom film og utstilling for opplæringsformål. Bergen kommune ønsker en 50/50 finansieringsløsning med staten, der begge parter bidrar med 17 millioner kr per år, med sikte på å restaurere kirkene over 14 år. Fredning av kirker øker kostnadene for vedlikehold og restaurering, og dette er bygg av nasjonal betydning og verdi.

Riksantikvarens bevaringsprogram for stavkirkene ble avsluttet i 2015, og da var alle de 28 stavkirkene i landet ferdig istandsatt. Det hadde vært svært ønskelig med et lignende bevaringsprogram for steinkirkene, og i slutten

av 2017 sendte Byråd for Klima, kultur og næring et brev til Kulturdepartementet og Klimadepartementet for å diskutere statens rolle i finansieringen av restaureringsarbeidet av Domkirken og Korskirken i Bergen.

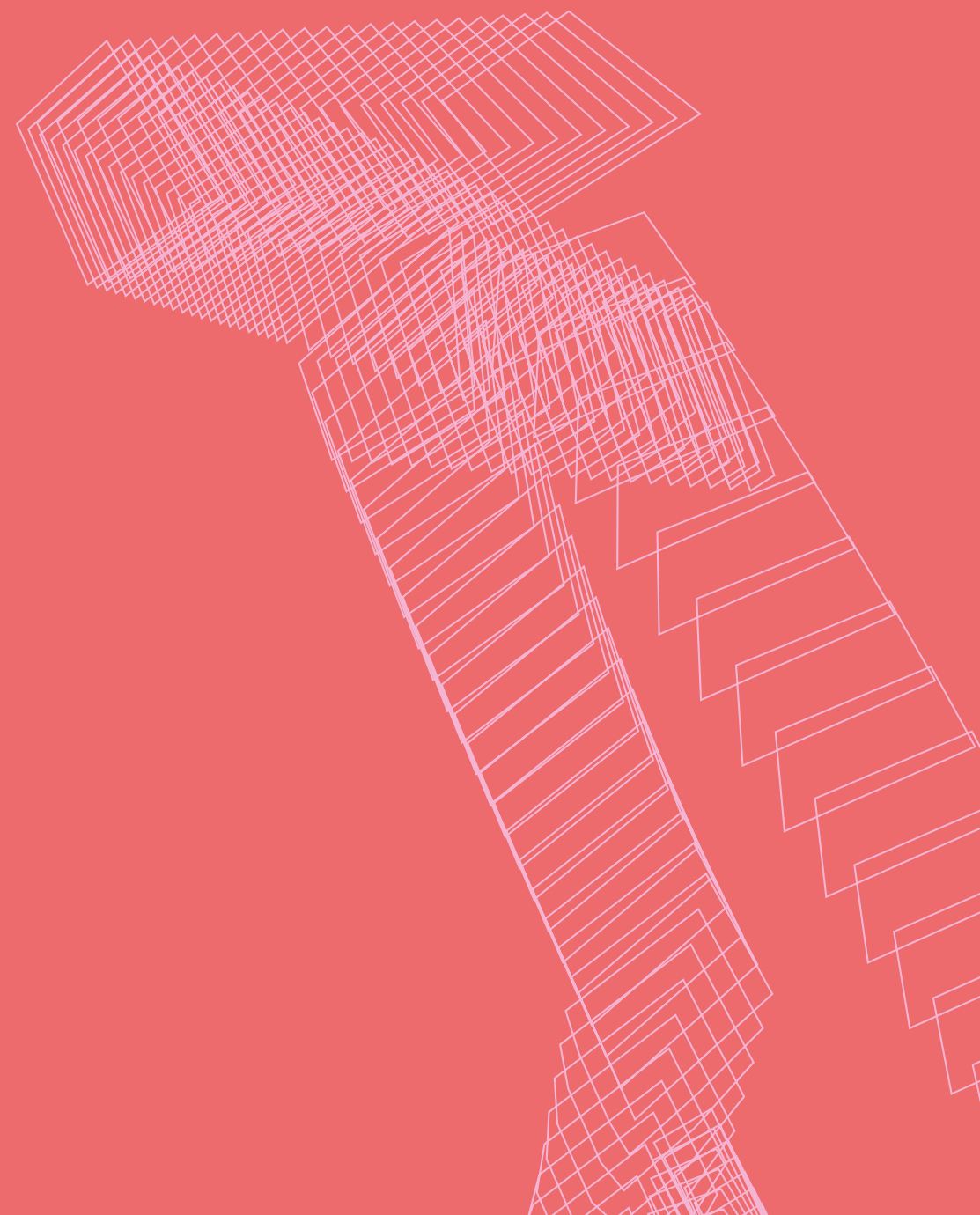
FANA KIRKE er en langkirke fra 1153, med 450 sitteplasser. Skipet er i romansk stil, mens koret er gotisk.

MARIAKIRKEN er en langkirke med basilikaform fra 1130. Den har to vesttårn, skipet er romansk og koret gotisk. Kirken har 250 sitteplasser.

DOMKIRKEN er en langkirke i stein med sideskip og skrudhus, bygget i 1150. Første gang en hører om den er i 1181 da den ble kalt Olavskirken i Vågsbunnen. Den var også viet til Olav den hellige. Kirken har 1000 sitteplasser.

KORSKIRKEN er en korskirke som ble bygd på 1100-tallet. Navnet kommer ikke av kirkens arkitektur, men at den var viet til Det hellige kors. Kirken har 600 plasser.

Disse kirkene er ofte arena for kulturelle arrangementer.

Ekserserhuset

Ekserserhuset ble oppført i 1821 i området mellom Jonsvollsgaten og Komediebakken. Opprinnelig hadde huset en militær funksjon som ekserserhus for Borgervæbningen med tilknytning til ekserserplassen på Engen. Senere ble huset bl.a. brukt til treningslokale for byens første turnforening, som arena for møter og kulturarrangement og som kulisse-lager for Den Nationale Scene.

I juni 1996 ble det etter et privat initiativ igangsatt arbeid med en reguleringsplan for Jonsvollskvartalet. Planforslaget ble fremmet for daværende Hovedutvalg for byutvikling i juni 1998, sak 243/98, men ble ikke anbefalt. Tiltakshaver anket saken inn for Bergen bystyre som behandlet anken i november 1998, sak 313/98. I vedtakets pkt. 1 ble det fastslått at «Ekserserhuset vernes gjennom flytting. Aktuell tomt utredes».

Plansaken ble fremmet til 2. gangs behandling i Hovedutvalg for byutvikling, sak 420/99, som vedtok å godkjenne planforslaget. Saken gikk så til bystyret, via formannskapet.

Bergen formannskap forberedte i sak 475/99 innstilling til vedtak i bystyret og anbefalte at planforslaget godkjennes med tillegget «Det er en forutsetning at «fotavtrykk» av Ekserserhuset fremkommer og at Ekserserhusets bærekonstruksjon remonteres på stedet». Bystyrets behandling, sak 204/99, fastslår imidlertid i vedtaks punkt 2.: «Ekserserhuset vernes gjennom flytting».

I planprosessen om utviklingen av Jonsvollskvartalet var det lansert flere alternative tomter for gjenreising av bygningen. Utgangspunktet var at huset skulle demonteres og umiddelbart gjenreises på ny tomt. Nøstetorget, Koengen, Slettebakken, Tellevik kystfort med flere ble tidlig lansert som egnede områder for gjenreisingen. Av forskjellige grunner ble disse forslagene likevel ansett som uaktuelle.

Bystyret vedtok i sak 41/01 forutsetninger/krav for demontering, flytting og gjenreising av Ekserserhuset. Tiltakshaver ble pålagt å koste gjenreisingen av bygningen, en forpliktelse som ble videretransportert til Sparebanken Vest da banken overtok Jonsvollskvartalet.

I 2001 ble bygningen demontert og er lagret på Hanøytangen. Fylkeskonservatoren har etter befaringer konstatert at «byggningsdelene var i god stand, og ligg godt, tørt og ryddig».

I de etterfølgende år var gjenreising av Ekserserhuset fremme i flere fora uten at saken kom vesentlig nærmere en løsning.

Bystyret behandlet i møte 20.01.16, sak 5/16 et privat forslag om gjenreising av huset. Bystyret fattet følgende vedtak:

- 01 — Bystyret deler representantens ambisjon om å gjenreise Ekserserhuset, primært i tilknytning til det opprinnelige bygningsmiljøet.
- 02 — Når framtidig bruk av Sentralbadet er nærmere klarlagt, ber bystyret byrådet om å legge fram en egen sak om aktuelle tomter for gjenreising av Ekserserhuset og mulig bruk av bygget.
- 03 — Bystyret ber byrådet sikre at bygget er forsvarlig lagret inntil det gjenreises.

I de skriftlige innspillene til kulturarenaplanen 2019 - 2030 er det flere aktører som kort nevner Ekserserhuset, f.eks. Festspillene, Opera Bergen og Amatørkulturrådet. Tre av innspillene handler utelukkende om Ekserserhuset. Disse innspillene kommer fra GJEVE (Gjenreis Ekserserhuset venneforening), BergenByliv (paraplyorganisasjon for velforeninger i sentrum) og Sydnes og Nøstet velforening.

De tre foreningene er samstemte om at gjenreisingen må skje på den såkalte krigsskadetomten nedenfor Sentralbadet. Likeledes at bruken av bygningen må være en kombinasjon av nærmiljøets mangfoldige behov på kultur- og fritidsfeltet og «støttelokale» for øvinger, prosjektutvikling og framføringer i regi av etablerte kulturinstitusjoner.

GJEVE viser til at det er inngått intensjonsavtaler om framtidig bruk av bygget. Dette gjelder BIFF, BergenByliv, Fortidsminneforeningen, Sydnes og Nøstet velforening og Nøstet, Verftet og Klosteret velforening. GJEVE er også i god dialog med Festspillene.

BergenByliv peker på den uavklarte situasjonen vedrørende bruk av Sentralbadet og den usikkerhet det har skapt. Når det gjelder framtidig driftsform finner Bergen Byliv det vanskelig å konkludere, men nevner at et samarbeid med drivere av et ombygd Sentralbad kan være naturlig og at dette bør vurderes tidlig i prosessen. Da vil aktører som Festspillene, BIFF og Pepperkakebyen få en kompetent kontraktspartner som kan ivareta deres behov for profesjonalitet.

Sydnes og Nøstet velforening ser for seg at driften kan ivaretas av en stiftelse, støttet av frivillige fra nærmiljøorganisasjonene. En ansatt driftsansvarlig ivaretar generell drift, enklere vedlikehold og booking. Foreningen framsetter ideen om en mulig kjelleretasje, med lager, toalett/garderobe, kontorer, kjøkken osv. Det påpekes imidlertid at dette skal være et enkelt og fleksibelt kulturbygg med flyttbart interiør og utstyr.

Sydnes og Nøstet velforening utarbeidet allerede i 2013 en ideskisse for bruk av Ekserserhuset, oversendt Bergen kommune i mars

samme år. Her beskrives i tekst og fotografier også hvordan ekserserhusene i Fredrikstad og Trondheim er utbedret og benyttet. Bergen kommune må foreta en vurdering av hvilke grenser for bygningstekniske modifikasjoner som vil gjelde ut fra antikvariske hensyn ved en gjenreising og ut fra dette, hvilke anbefalinger eller vurderinger Byantikvaren har for en framtidig bruk av bygget.

Mange har pekt på den kommunale tomten nedenfor Sentralbadet som den beste lokasjonen for gjenreising av Ekserserhuset, men dette må avklares nærmere. Bystyrets vedtak i sak 5/16, pkt. 2 er i denne sammenheng sentralt: «Når framtidig bruk av Sentralbadet er nærmere klarlagt, ber bystyret byrådet om å legge fram en egen sak om aktuelle tomter for gjenreising av Ekserserhuset og mulig bruk av bygget». Det vil bli igangsatt en mulighetsstudie av den kommunale tomten gnr. 165/bnr. 1037 for oppføring av Ekserserhuset.

Finansiering: Sparebanken Vest, Bergen kommune, sponsorer/private

Høstutstillingen 1886 ble lagt til Ekserserhuset i Bergen.
Kilde: Gamle Bergen Årbok 2000

7. Oppsummering

Kulturarenaplanen speiler de behov og de ønsker kunst- og kulturlivet har for både generelle og spesialiserte kulturbygg nå og i fremtid. De prosjekter som er presentert, viser kunst- og kulturlivets ambisjoner for utvikling av både egen virksomhet og for det feltet det arbeides innenfor. Bedre og mer hensiktsmessige kulturareal er, som det er uttrykt i Bergens kunst- og kulturpolitikk, helt avgjørende for både en god innholdsproduksjon og for god formidling til publikum. Kulturbyen Bergen skal ha tilstrekkelig og formålstjenlig kulturell infrastruktur for slik å kunne løfte feltene ytterligere og være i forkant internasjonalt slik visjonen for kulturbyen er uttrykt i kulturstrategien for Bergen. Kunst og kultur skal vektlegges i byutviklingsstrategier og plansaker.

Situasjonen i dag er at det innenfor flere kunst- og kulturfelt er manglende eller mangelfulle lokaler, noe som utgjør en stor utfordring for videreutvikling av både produksjon og formidling. Kulturarenaplanen viser samlet disse utfordringene gjennom en presentasjon av prosjekter både under realisering, under planlegging og som prosjektideer.

Oppsummert er det behov for en stor satsing på nye bygg, både lokale og bydekkende, rehabilitering av eldre bygg særlig innenfor museumssektoren og nye lokaler for nye satsinger uttrykt både i nylig vedtatt kunstplan for det profesjonelle kunstfeltet og amatørkulturplan. Behovet vil vises og behandles i kommende økonomiplanperioder. For å kunne realisere planambisjonen er det imidlertid helt nødvendig å sikre finansielt samarbeid mellom private, kommune, fylke og stat i utvikling og rehabilitering av kulturbygg. Bergen har tidligere ikke vært tilgodesett med nasjonale kulturmidler til formålet og vil i de neste årene kunne presentere flere prosjekt for finansielle spleiselag.

8. Prioritering i gjeldende planperiode

Byrådet ønsker å være en aktiv medspiller og initiativtaker til realisering av en funksjonell infrastruktur for byens kunst- og kulturliv. Denne kulturarenaplanen presenterer mange store investeringsprosjekter i planperioden 2019–2030.

For perioden 2018w–2021 er det avsatt investeringsmidler til den omfattende rehabiliteringen av Det Hanseatiske Museum, rehabilitering og ombygging av Sentralbadet til scenekunsthuss og bygging av Åsane kulturhus. Videre pågår planlegging av kulturhus i Fyllingsdalen og brannmuseum i den gamle hovedbrannstasjonen.

Innholdsfortegnelsen speiler den rekkefølgen prosjektene nå står i, men prioriteringene kan skifte ut i fra uforutsette forhold og til enhver tid gjeldende økonomiske og politiske prioriteringer. Konkrete prioriteringer og avsetninger vil reflekteres i økonomiplanen.

Fra kapittel 6.1: «De bydekkende og spesialiserte kulturhusene» er følgende aktuelle prioriterte prosjekter:

- Bydekkende ungdomshus
- Sentralbadet Scenekunsthuss
- Filmveksthuss
- Kjødetomten
- Ekserserhuset
- Griegkvartalet

Fra kapittel 6.2: «Museer og kunnskapsinstitusjoner» er følgende aktuelle prioriterte prosjekter:

- Restaurering av Det Hanseatiske Museum
- Brannmuseum
- Felles magasin for museene
- KODE Samtid
- KODE Troidhaugen

Fra kapittel 6.3: «De lokale kulturbyggene» er følgende aktuelle prioriterte prosjekter:

- Åsane kulturhus
- Utvidelse av Fana kulturhus
- Fyllingsdalen kulturhus

Når det gjelder prioritering av bibliotekene, se kapittel 6.4. Kulturskolens behov er beskrevet i kapittel 6.5, og må sees i sammenheng med kapittel om lokale kulturbygg.

Tilskuddsordningene som er nevnt i planen har følgende prioritering:

- Kap. 6.2.1: Vedlikehold av ikke-kommunale museumsbygg
- Kap. 6.1: Refusjonsordninger for bruk av bygg

Kultur

arena

plan

2019
—
2030

Vedtak

**Bergen bystyre behandlet saken i møtet
24.10.2018 sak 238/18 og fattet følgende vedtak:**

- 01 — Bystyret vedtar «Kulturarenaplan for Bergen kommune 2019-2030».
- 02 — Bystyret vedtar at planens handlingsdeler inngår i prioriteringsgrunnlaget for kommende rullinger av økonomiplan og budsjett.
- 03 — «Kulturkvartalet Verftet brukes heretter som navn på helheten av Kjødetomten og USF Verftet.»
- 04 — Bystyret ber om at Handlingsplanen rulleres hvert 4. år

MERKNAD

Bystyret ber om at Kjødetomten settes av til kulturformål slik at man i sammenheng med kulturhuset USF får et kulturkvartal på Verftet. Dette vil sikre gode utviklingsmuligheter for kunst, kultur og kulturnæringsmiljøet i Bergen.

Kultur

BERGEN KOMMUNE

arena

plan

Kulturarenaplan for
Bergen kommune 2019—2030

Designet av overhaus.no

Trykk av Skipnes Kommunikasjon AS

Papir Scandia white 150g

Opplag 500 stk

Kunstaksen

Kunstaksen starter ved Den Nationale Scene, fortsetter langs Lille Lungegårdsvannet, Bergen Offentlige Bibliotek og videre til Møllendal. I denne aksen ligger flere tradisjonsbaserte samtidsinstitusjoner, bl.a. Bergen Kunsthall, Bergens Kunstforening, KODE 1-4, Grieghallen, Fakultet for kunst, musikk og design, WRAP og Kunstgarasjen.

BERGEN
KOMMUNE